JUSTITIE-OMBUDSMANNENS

EMBETS-BERÄTTELSE,

afgifven vid lagtima riksmötet år 1872;

samt Tryckfrihets-Komiténs Berättelse.

STOCKHOLM,
G. W. Blomqvists Boktryckeri, 1872.

INNEHÅLL.

Sid.

Inledning . . . . . 1.

Redovisning för åtal anstälda emot

1) Borgmästaren i Strömstad, för underlåtenhet att ordna och förteckna Rådstufvurättens arkif . . . . . 2.

2) Rådstufvurätten i Engelholm, för försummelse att upprätta förmynderskaps- och konkurs-förteckningar . . . . . 5.

3) Polismästaren i Stockholm, för olaga häktning . . . . . 7.

4) Rådstufvurätten i Sköfde, för oriktig dom öfver gäldenär, som uppsåtligen förskingrat sin konkursmassas egendom (forts. från sid. 14 i 1871 års embetsberättelse) . . . . . 18.

5) En tillförordnad Ordförande uti Wartofta häradsrätt i Slättängs tingslag, för fördröjdt expedierande af utslag rörande häktad person . . . . . —

6) Den ständige och en tillförordnad Domhafvande i Walla, Wilske och Skånings härad, för enahanda försummelse, som nyss nämndes . . . . . 19.

7) Landshöfdinge-embetet i Elfsborgs län, för försummelse och oriktigt förfarande i ett ärende rörande senaste riksdagsmannavalet i Ås och Gäseneds härads valkrets 24.

8) Domhafvanden i Films och Dannemora tingslag, för förment oriktigt beslut, i fråga om häktad persons qvarhållande i häkte . . . . . 27, 78.

9) Länsmannen i Inlands södre härad i Göteborgs och Bohus län, för olaga häktning 29.

10) En tillförordnad Domhafvande i Alfta tingslag, för olaga beslut i fråga om en tilltalad persons inmanande i häkte . . . . . 33.

11) Landskamreraren i Westmanlands län, för oriktig expedition af Konungens Befallningshafvandes utslag rörande fördelning af betalningsskyldigheten, i fråga om ett af allmänna medel beviljadt odlingslån, (forts. från 1871 års embetsberättelse sid. 56) . . . . . 40.

12) Ständige Domhafvanden i Gotlands norra härad, för orätt dom . . . . . 41.

13) En tillförordnad Domhafvande i Sjuhundra härad och tillika ordförande uti Rådstufvurätten i Norrtelje samt sistbemälde Rätts ledamöter, för dröjsmål med insändande för verkställighet af utslag rörande häktade personer . . . . . 42.

14) Borgmästaren i Söderhamn, för vållande dertill, att ransakning rörande häktad person vid bemälde Rådstufvurätt blifvit oskäligen fördröjd . . . . . 46.

15) En tillförordnad Domhafvande i Öfver Luleå tingslag, för förment oriktigt domslut i fråga om rättegångskostnader . . . . . 48.

16) Konungens Befallningshafvande i Wermlands län, för oriktigt beslut rörande verkställande af straff . . . . . 55.

17) Rådstufvurätten i Sundsvall, för dröjsmål med utfärdande af fullmagt för riksdagsmannen i Andra kammaren från valkretsen Sundsvall—Östersund . . . . . 63.

18) En tillförordnad Domhafvande i Norra Möre härad, för dröjsmål med insändande för verkställighet af utslag rörande häktad person . . . . . 66.

19) En tillförordnad Domhafvande i Bollnäs tingslag, för oriktigt beslut om fastställande af ackord i konkurs . . . . . 68.

20) Magistraten i Luleå, för olaga beslut, hvarigenom till två serskilda personer upplåtits en och samma staden tillhörig tomt m. m. . . . . 73.

Sid.
Angående lagskipningens tilllstånd . . . . . 78.
Underdåniga framställningar till Kongl. Maj:t:
a) angående förtydligande af Kongl. Brefvet den 19 Januari 1864 rörande ansvar för beväringsskyldig vid Gotlands nationalbeväring, som förfallolöst uteblifver från vapensyn, mönstring eller vapenöfning samt om delgifning af beslut uppå permissionsansökningar . . . . . —
b) rörande skyndsammare befordrande till verkställighet af utslag angående häktade personer . . . . . 86.
c) angående upphäfvande eller ock förtydligande af hvad Kongl. Förordningen den 21 September 1860 innehåller i fråga om pass för utländske handelsresande . . 89.
Sammandrag af Revisionssekreterarnes arbetsredogörelse för år 1870 . . . . . 92.
Anmälan om de under år 1871 inkomna klagomål och förordnade åtal . . . . . 94.
Embetsresan . . . . . —
Anmälan, att icke någon lagförklaring blifvit, i den ordning 19 § Regeringsformen föreskrifver, af Kongl. Maj:t sedan sistförflutna riksmötes början meddelad . . . 95.
Om de från Kongl. Stats-departementen inkomna uppgifter, som äro intagna i Bilagorna —

BILAGOR:

Uppgifter från Kongl. Stats-departementen på de vid lagtima Riksdagen år 1871 aflåtna underdåniga skrifvelser och de i anledning deraf hos Kongl. Maj:t vidtagna åtgärder . . . . . 3.
» å de i nyssberörda underdåniga skrifvelser omförmälde ärenden, som ännu icke blifvit afgjorda . . . . . 20.
» å de under förutgångna riksmöten till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrifvelser rörande ärenden, hvilka i Justitie-ombudsmannens embetsberättelser för förflutna år finnas upptagna såsom helt och hållet eller till någon del oafgjorda, äfvensom å de åtgärder, hvilka sedermera blifvit med dem vidtagna . . . . 22.
Tabell öfver förstberörda uppgifter . . . . . 37.
Berättelse, afgifven af Kommitterade för tryckfrihetens vård . . . . . 39.

Till Riksdagen.

Den utredning af lagskipningens tillstånd i riket, hvilken det åligger Justitie-ombudsmannen, jemlikt 14 § i den för honom utfärdade instruktion, att uti allmänna redogörelsen för embetets förvaltning inrymma, må, enligt vedertaget bruk, börjas med redovisning för de åtal, som, förnämligast för fel eller försummelser i lagskipningen, blifvit emot embets- och tjenstemän anstälda, och hvilka nått den utveckling att de varit föremål åtminstone för *en* domstols slutliga behandling.

Den uppmärksamme betraktaren skall af en sådan redovisning, bättre än af ett i allmänna ordalag uttaladt omdöme, bilda sig en föreställning om lagarnes handhafvande, han må nu forska efter lagskipningens förtjenster och brister, eller efter måttet af insigter, skarpsinnighet, oväld och rättvisa hos de personer, som hafva sig anförtrodd lagarnes tillämpning.

Det är visserligen sannt, att till åtal föranleda icke alla angifvelser eller iakttagelser utan endast de, som äro af någon vigt och kunna lagligen bevisas; lika sannt är ock, att endast ett högst ringa antal af de personer, som med lagtillämpning hafva befattning, på detta sätt, för sina gerningar och åsigter kommer under skärskådande; men om det är endast på tillförlitligen utredda sakförhållanden och icke på obestyrkta angifvelser, förmodanden och rykten som samvetsgranna omdömen kunna grundas; om det nu, såsom det under åratal visat sig, befinnes, att, oaktadt det mest obegränsade tillfälle till angifvelser emot embets- och tjenstemän som tillvaron af Justitie-ombudsmans-embetet erbjuder, jemförelsevis få dylika angifvelser förekommit, och dessa, då de varit så bestyrkta att något afseende å dem lagligen kunnat fästas, rört för det mesta försummelser eller fel af ringa betydelse ur sedlig synpunkt betraktade, kunna tvifvelsutan icke ovigtiga slutsatser i fråga om lagskipningens tillstånd, så i det ena som andra af ofvan antydda hänseenden, utaf dessa redovisningar dragas.

Vid mitt besök, under 1867 års embetsresa, uti Rådstufvurättens i Strömstad arkif anmärktes, att Magistratsprotokollen och de till Rådstufvurätten ingifna Bouppteckningar icke voro så ordnade, att urskiljas kunde, för hvilka år dylika handlingar funnos eller icke funnos, äfvensom att förteckning öfver arkifvets innehåll saknades. Borgmästaren, vid tillfället närvarande, åtog sig att afhjelpa nämnda brister; och då han i skrifvelse den 23 September berörda år derom erinrades, uppgaf han, under den 30 nästpåföljande Oktober, att Magistratsprotokollen från år 1849, då Borgmästaren tillträdde embetet, vore, likasom Rådstufvurättens Domböcker och Småprotokoll, inbundna uti serskilda band, och att Bouppteckningar för de första åren af Borgmästarens tjenstetid funnes hoplagda i serskilda bundtar för hvarje år men för senast förflutna åren infästa i domböckerna, i hvilka alltså alla till Magistraten och Rådstufvurätten hörande protokoll och handlingar vore förvarade; men enär, beträffande ordnandet af arkifvet för Borgmästarens företrädares tid och upprättande af inventarium deröfver, dithörande handlingar förvarades i rum, som icke kunde eldas, och Borgmästarens helsa icke medgåfve längre vistande i kyla, anhölle Borgmästaren, att med sagda ordnande

och inventarii-förteckning upprättande måtte lemnas anstånd till blidare årstid. På min skrifvelse sedermera den 18 September 1868, i hvilken jag, eftersom den utlofvade förteckningen ej inkommit, påminte Borgmästaren om hvad han i berörda hänseende sig åtagit, erhölls, under den 4 November samma år, det svar, att uppteckning af arkifvet påginge, och att förteckningen öfver detsamma ofördröjligen skulle till mig insändas; men, ehuru jag den 30 December 1869 ånyo erinrat Borgmästaren om fullgörande af hvad ifråga om arkifvet honom ålåge, hade likväl något meddelande från honom ej inkommit, då jag den 27 Augusti 1870 åt Advokatfiskals-embetet i Kongl. Göta Hofrätt uppdrog att tilltala Borgmästaren för hans underlåtenhet att behörigen ordna och förteckna ifrågavarande arkif, hvilket åtal bemälda embete genom memorial den 20 påföljande September anhängiggjorde.

I sin till Kongl. Hofrätten afgifna förklaring anförde Borgmästaren: att arkifvet från 1849 års början, då han tillträdde Borgmästarebefattningen, vore, beträffande såväl Rådstufvurättens och Magistratens protokoll som ingifna Bouppteckningar, fullständigt och ordnadt; att han förnekade sig vara skyldig att afhjelpa och ordna de af hans företrädare i tjensten begångna fel och efterlemnade brister, hvilket, enligt Borgmästarens åsigt, vore ett Strömstads stads men icke hans åliggande; att han visserligen vid min inspektion förklarat sig villig tillmötesgå min önskan med afseende på ordnandet och förtecknandet af arkifvet, i anseende hvartill han jemväl, sedan Stadsfullmäktige afslagit hans framställning om arbetets utförande på stadens bekostnad, åt två personer uppdragit att, mot ersättning af Borgmästaren enskildt, ordna och förteckna arkifvet intill Borgmästarens tjenstetid; att desse personer dock, med afseende å uppdragets vidd, dermed upphört och frånsagt sig fortsättningen af arbetet; samt att Borgmästaren icke destomindre vore villig att, för infriande af sitt gifna löfte, ordna ifrågavarande arkif och derå upprätta förteckning jemväl för tiden intill Borgmästarens tillträde af sin befattning, förutsatt likväl, att arbetet inskränktes till förtecknandet af protokoll och bouppteckningar, men att, derest arbetet ansåges böra vidare utsträckas, Borgmästaren hemstälde, att serskild person, på stadens bekostnad, måtte dertill förordnas.

I slutligt memorial har Advokatfiskals-embetet, för bemötande af Borgmästarens sålunda uttryckta åsigt, att han ej skulle hafva åliggande att föranstalta om arkifvets bringande i ordnadt skick, anfört att, beträffande Häradsrätterna, så väl 2 Kap. 7 § Rättegångsbalken innefattade föreskrift om förvarande i häradskistan af allmänna stadgar och handlingar, som häradet anginge, och förbud för Häradshöfding att något deraf skingra för den, som efter honom i embetet trädde, som ock 5 § i Landshöfdinge-Instruktionen den 4 November 1734 utvisade, att öfver alla sådana hand-

lingar skulle vara upprättad förteckning eller, såsom orden lydde, »ett riktigt register», hvaraf ett exemplar borde tillställas Landshöfdingen, som eftersåge, att allt »oförryckt» blefve behållet och förvaradt; att 12 § i nu gällande Instruktion för Landshöfdingarne i Rikets län af den 10 November 1855 innehölle bestämmelse derom, att Stadsdomstolarnes ej mindre än Häradsrätternes arkif borde »i god ordning förvaras med deröfver upprättade förteckningar;» att Advokatfiskals-embetet ansåge det hafva tillkommit Borgmästaren, att vid tillträdet af Borgmästarebefattningen hos vederbörande hafva gjort framställning om inventering af arkifvet samt upprättande af inventeringsinstrument till ådagaläggande af det skick, hvari han mottagit arkifvet; att, enär Borgmästaren emellertid sådant förgätit, han ock, då redovisning rörande arkifvets skick honom nu affordrades, till slik redovisningsskyldighet måste vara förbunden; och att Advokatfiskals-embetet ej kunde tillstyrka bifall till en sådan begränsning, med afseende å ordnandet och förtecknandet af arkifvet, som Borgmästaren åsyftat, helst, utom protokoll och bouppteckningar, andra handlingar, såsom arfskiften, auktionsprotokoll m. m., hvilka förvarades i arkifvet, borde noggrannt vårdas; hvarjemte Advokatfiskals-embetet yrkat, att Borgmästaren måtte, för underlåtenhet att ordna och förteckna ifrågavarande arkif, fällas till bötesansvar efter 17 § i 25 kap. Strafflagen samt förpligtas vid lämpligt äfventyr att inom tid, som Kongl. Hofrätten bestämde, visa, det han berörda arbete fullgjort.

Sedan Borgmästaren inkommit med förklaring öfver detta slutpåstående, har *Kongl. Hofrätten, genom utslag den 15 Juni 1871* sig utlåtit: att alldenstund af stadgandena uti de af Advokatfiskals-embetet åberopade lagrum, jemförda med hvarandra, måste anses följa skyldighet för Borgmästaren, som icke ifrågasatt, att Rådstufvurättens och Magistratens i Strömstad arkif omhänderhafts af annan än Borgmästaren, att ordna och förteckna de till arkifvet hörande handlingar; fördenskull och emedan Borgmästaren, vid det förhållande att han, enligt hvad hans förklaring utmärkte, försummat att vid sitt tillträde af Borgmästaretjensten föranstalta om inventering i behörig ordning af arkifvet, måste vidkännas de olägenheter, som af dylik försummelse kunde blifva en följd; ty och då Borgmästaren underlåtit att, i enlighet med hvad jag i serskilda skrifvelser till honom påkallat, ordna arkifvet och förteckna dit hörande handlingar, samt han härigenom ådragit sig ansvar för tjenstefel; pröfvade Kongl. Hofrätten lagligt att, jemlikt 25 Kap. 17 § Strafflagen, döma Borgmästaren för den honom af Advokatfiskals-embetet till last lagda försummelse böta tjugo riksdaler till kronan; och förpligtades Borgmästaren, vid vite af femtio riksdaler, att före den 1 derpåföljande November antingen med vederbörligt intyg i Kongl. Hofrätten visa, att Rådstufvurättens och Magistratens domböcker och protokoll

blifvit behörigen ordnade samt förteckningar öfver af Magistraten verkstälda arfskiften och till Rådstufvurätten ingifna boupptecknigar upprättats, eller ock, derest laga hinder härför mötte, sådant hos Kongl. Hofrätten anmäla.

Då jag under embetsresa år 1868 besökte Engelholm, anmärktes, att bland Rådstufvurättens i nämnde stad handlingar saknades sådana förteckningar öfver förmynderskap och konkurser, som, enligt 2 § i Kongl. Förordningen angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs gods den 24 September 1861 och 127 § i Konkurslagen den 18 September 1862, böra af Rätten i stad föras. Då sedermera Rådstufvurätten underlät att inom viss för sådant ändamål förelagd tid hos mig anmäla, att de saknade förteckningarne blifvit fullständigt upprättade, och det följaktligen måste antagas, att den anmärkta försummelsen icke var afhulpen, uppdrog jag, i skrifvelse den 24 Maj 1869, åt Advokatfiskals-embetet i Kongl. Hofrätten öfver Skåne och Blekinge att hos Kongl. Hofrätten lagligen tilltala Rådstufvurättens ordförande och ledamöter för hvad dem i nyssnämnda hänseende till last låge; hvarefter bemälda embete i ett den 21 Juni sistnämnda år till Kongl. Hofrätten ingifvet memorial anmält sig till utförande af åtal mot Rådstufvurätten för uraktlåtenhet att hålla ofvanberörda förteckningar.

I anledning häraf hafva Borgmästaren samt de personer, hvilka såsom ständige ledamöter suttit i Rådstufvurätten från och med år 1862, uti infordrad och afgifven förklaring — med företeende af två af Rådmannen i Helsingborg vice Häradshöfdingen C. utfärdade intyg, daterade den 26 Juli 1869 och innehållande det ena: att Borgmästaren i Engelholm förevisat behörigen upprättade diarier öfver förmynderskaps- och konkursärenden vid Rådstufvurätten i nämnde stad, och det andra; att för C. blifvit företedt diarium öfver så väl de förmynderskap, som från och med år 1862 förekommit vid samma Rätt, som ock öfver de derstädes från och med år 1864 till dagen för bevisets utgifvande anhängiga konkursmål — hufvudsakligen andragit: att förteckningar öfver förmynderskap och konkurser vid Rådstufvurätten blifvit förda jemväl innan de uti vice Häradshöfdingen C:s intyg omförmälda diarier upprättades, ehuru förteckningen öfver förmynderskap varit »mindre systematisk», samt förteckningen öfver konkurser endast bestått i anteckningar å omslaget till hvarje konkursakt; på grund hvaraf och då ifrågavarande förteckningar dåmera vore upprättade i behörigt skick, Rådstufvurätten förväntat, att åtalet skulle förfalla; hvarförutan Rådstufvurättens trenne ledamöter, till sitt fredande från påföljd af åtalet,

serskildt andragit, att de om tillvaron af ofvanberörda lagstadganden erhållit kännedom först genom Advokatfiskals-embetets nyssnämnda memorial.

I slutpåståendet anförde Advokatfiskals-embetet: att genom de af vice Häradshöfdingen C. utfärdade intyg väl finge anses vara ådagalagdt att, hvad vidkomme förteckningen öfver konkurser, anmärkta försummelsen blifvit af Rådstufvurätten afhulpen; hvaremot, då innehållet af ofvanberörda Kongl. Förordning den 24 September 1861 tydligen utmärkte, att den i 2 § af samma Kongl. Förordning föreskrifna förteckning borde upptaga jemväl de förmynderskap, som vid den tidpunkt, då Förordningen blef till efterlefnad gällande, från föregående tiden stodo under Rättens vårdnad, men, att sluta af vice Häradshöfdingen C:s omförmälda bevis, endast de efter 1862 års ingång tillkomna förmynderskap blifvit i den af Rådstufvurätten upprättade och C. förevisade förmyndareförteckning anmärkta, Rådstufvurätten, enligt Advokatfiskals-embetets förmenande, icke visat sig hafva, med hänsyn till sistberörda förteckning, fullgjort hvad bemälde Rätt ålegat; hvadan och då hvarken hvad Rådstufvurättens ordförande och ledamöter i sin förklaring uppgifvit rörande anteckningar, som, i stället för de i lag stadgade förteckningar öfver förmynderskap och konkurser, skola blifvit vid Rådstufvurätten förda, eller hvad ledamöterne i Rådstufvurätten till sitt urskuldande serskildt i förklaringen andragit, vore af beskaffenhet att kunna tillvinna sig något afseende vid bedömandet af åtalet, Advokatfiskals-embetet yrkade, det måtte Borgmästaren samt Rådstufvurättens ledamöter ej mindre dömas att med bötesansvar, enligt 25 Kap. 17 § Strafflagen, umgälla det dröjsmål med upprättande af ifrågavarande förmynderskaps- och konkursförteckningar, som ostridigt egt rum, än äfven föreläggande meddelas Rådstufvurätten att, vid lämpligt äfventyr, inom viss tid hos Kongl. Hofrätten styrka, att förmyndareförteckningen i ofvanantydda hänseende blifvit satt i fullständigt skick; och hafva Borgmästaren och Rådstufvurättens ledamöter uti härefter afgifven ytterligare förklaring, under åberopande af hvad de förut anfört, bestridt det af Advokatfiskals-embetet yrkade ansvar.

Sedan, i anledning af en utaf bemälda embete den 28 Oktober 1870 ingifven skrift, Kongl. Hofrätten genom skrifvelse sagde dag från Rådstufvurätten infordrat den uti vice Häradshöfdingen C:s intyg omförmälde förteckning öfver förmynderskap, och densamma derefter för närmare granskning till Advokatfiskals-embetet öfverlemnat, har nyssbemälda embete uti en den 3 påföljande December inlemnad senare skrift, enär infordrade förmyndareförteckningen funnits omfatta jemväl förmynderskap, som, då Kongl. Förordningen den 24 September 1861 blef till efterlefnad gällande,

från föregående tiden stodo under Rättens vårdnad, frånträdt anmärkningen om förteckningens ofullständighet i detta hänseende.

Genom *utslag den 10 Mars 1871* har Kongl. Hofrätten sig utlåtit och emedan 2 § i Kongl. Förordningen angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom den 24 September 1861, jemförd med 4 § i samma Förordning, samt 127 § i Konkurslagen den 18 September 1862 uttryckligen föreskrefve, att Rådstufvurätt i stad skall föra serskild förteckning så väl öfver de under dess vårdnad stående förmynderskap som öfver alla der anhängiga konkurser, samt derjemte tydligen angåfve hvad samma förteckningar böra innehålla; men Rådstufvurätten, enligt hvad ostridigt vore, allt från de tider, ofvanåberopade Kongl. Förordning och konkurslag blifvit till efterlefnad gällande, intill anställandet af ifrågavarande åtal, eftersatt skyldigheten att hålla så beskaffade förteckningar, som nämnda lagrum bjöde; ty och som afseende ej kunde fästas å hvad Borgmästaren samt Rådstufvurättens ledamöter till sitt urskuldande gemensamt andragit rörande anteckningar, som i stället för förteckningar öfver förmynderskap och konkurser skulle blifvit vid Rådstufvurätten förda, eller å hvad de tre sistnämnde till sitt fredande från påföljd af åtalet serskildt anfört angående deras obekantskap med tillvaron af ofvanberörda lagstadganden; så, och då dröjsmålet med behöriga upprättandet af ifrågavarande förteckningar således måste, såsom försummelse i utöfningen af domare-embetet, föras till last ej mindre Borgmästaren än äfven Rådstufvurättens ofvanomförmälde ledamöter, hvilka tre sistnämnde, enligt hvad upplyst vore, tjenstgjort den ene allt sedan 1862 års ingång, den andre under åren 1862, 1863 och 1864, samt den tredje från och med år 1865, pröfvade Kongl. Hofrätten, som lät bero vid Advokatfiskals-embetets frånträdande af anmärkningen i fråga om ofullständighet i den af Rådstufvurätten numera upprättade förteckning öfver förmynderskap, jemlikt 25 Kap. 17 § Strafflagen, rättvist döma Rådstufvurättens ordförande och ledamöter att för berörda försummelse till kronan böta, Borgmästaren etthundra riksdaler, en ledamot tjugu riksdaler samt de begge andre ledamöterne hvardera tio riksdaler, allt riksmynt.

Oskar Rudolf Möllman klagade uti en den 11 Maj 1868 till mig ingifven skrift deröfver, att han, som dels varit handlande i Stockholm dels derefter och fortfarande vore handlande i Arboga, vid besök här i hufvudstaden för uppgörande af en arfsangelägenhet och för att sedermera resa utomlands, blifvit, utan att hafva på ringaste sätt förgått sig, uti Poliskammaren uppkallad, hvarest Polismästaren förbjudit honom att vistas i

hufvudstaden; hvarefter Möllman, enär han ansett sig icke behöfva ställa sig nämnda förbud till efterrättelse, är vorden i häkte insatt för att till Arboga hemskickas; anmälande Möllman detta Polismästarens förfarande såsom olagligt och stridande emot 16 § Regerings-formen till laga beifran, under yrkande, att genast varda på fri fot ställd och få tillgodonjuta sina på intet sätt förminskade rättigheter.

Sedan denna skrift blifvit Öfverståthållare-embetet för polisärenden meddelad, för infordrande af Polismästarens yttrande, och innan något sådant yttrande inkommit, lät Möllman den 30 Maj berörda år till mig ingifva en ny skrift, i hvilken han ytterligare förde klagan deröfver, att han den 26 i meranämnde månad ånyo blifvit, på Polismästarens befallning, häktad för att den 2 påföljande Juni med fångtransport återsändas till Arboga.

Med Polismästarens yttrande i ämnet insände Öfverståthållare-embetet för polisärenden jemväl dess protokoll i förevarande ärende den 23 April samt den 6 och 26 Maj 1868, för hvilkas innehåll här korteligen bör redogöras, innan Polismästarens yttrande återgifves och skärskådas.

Enligt *protokollet den 23 April 1868* hade vederbörande poliskommissarie rapporterat, det Möllman — hvilken år 1867 varit vid Rådstufvurätten härstädes tilltalad men i brist af fullständig laga bevisning icke kunnat sakfällas, samt, jemlikt rapport af den 16 September sistnämnda år, då inställts i poliskammaren, för det han här i hufvudstaden uppehölle sig utan att derom hafva gjort behörig anmälan, och förständigats att begifva sig till hemorten — vistades i hufvudstaden, utan att hafva sådant anmält, och bodde hos sin broder, sjömannen A. F. Möllman; hvarföre Möllman blifvit kallad till Poliskammaren. Vid förhöret derstädes hade Möllman vidgått riktigheten af de uppgifter, Poliskommissariens rapport innehölle, med det tillägg, att han hvarken gjort anmälan om sin bostad ej heller då kunde uppgifva skälig anledning till sitt vistande i hufvudstaden; hvarförutan Möllman medgifvit, att han i hufvudstaden saknade laga tjenst och sysselsättning likasom ock sådana tillgångar, att han uteslutande af dem kunde sig uppehålla; och då det ansetts vara upplyst, att Möllman borde betraktas såsom en för den allmänna säkerheten vådlig person, hade Poliskammaren gifvit honom föreläggande, att inom utgången af en vecka lemna hufvudstaden, vid äfventyr att eljest varda med fångskjuts till hemorten befordrad.

Protokollet den 6 påföljande Maj innehöll åter, att Möllman, i trots af nyssberörda föreläggande, då ännu vistades i hufvudstaden, hvarest han sysslolös omkringströke samt derföre blifvit häktad och inställd i Poliskammaren, der, på grund af de vid förra förhöret erhållna upplysningar och af

det

det Möllman då gifna föreläggande, vederbörande Poliskommissarie yrkat, att Möllman, hvilken vore att anse såsom försvarslös och icke innehade sådant tillståndsbevis, som, enligt gällande stadga för försvarslöse, erfordrades för slik persons vistelse utom sin hemort, måtte varda till hemorten Arboga afsänd; hvaruppå Öfverståthållare-embetet, med afseende å hvad sålunda förekommit, och då Möllman, som i brist af full laga bevisning blifvit frikänd från ansvar för inbrottsstöld, vore en för allmänna säkerheten vådlig person, beslutit, det Möllman skulle med nästa fångtransport afsändas till Konungens Befallningshafvande i Westmanland.

Af *protokollet för den 26 i nämnde månad* inhemtades slutligen, att vederbörande Poliskommissarie rapporterat, det Möllman, som återkommit till hufvudstaden och den 22 i månaden erhållit föreläggande att före den 25 i samma månad begifva sig från hufvudstaden, icke hörsammat detta föreläggande, hvarföre han vore till Poliskammaren inkallad; att vid det derpå hållna förhör med Möllman, denne, på fråga om anledningen till hans vistelse denna gång i hufvudstaden, uppgifvit, dels att han kommit hit för att skaffa arbetare åt en hans broder i Arboga, hvilket dock icke lyckats, dels att han hitrest för sitt nöje, dels ock att han vore stadd på resa till Amerika; och hade Möllman till sist yttrat, att som han ämnade återvända till sin hemort i Arboga, så önskade han att få resa på fångskjuts, emedan detta vore så billigt, och han i sådant fall befriades från att betala kostnaden för hemresan. Öfverståthållare-embetet förklarade derpå — sedan af Möllman lemnats obestridt, att han hvarken innehade tjenst eller idkade handel, landtbruk eller dylikt näringsfång eller genom andras omvårdnad egde sin bergning ej heller vore känd såsom den der iakttoge ordning och sedlighet i sitt lefverne och efter förmåga sökte sig ärligen försörja, — att Möllman, hvilken i brist af bevis icke kunnat till ansvar för stöld fällas, skulle, såsom senast mantalsskrifven i Arboga, då lika som den 6 Maj med fångskjuts öfversändas till Konungens Befallningshafvande i Westmanlands län, till hvilkens vidare förordnande han öfverlemnades.

De två serskilda förklaringar — den ena af den 30 Maj och den andra af den 5 November 1868 — hvilka Polismästaren till mig afgifvit, innehöllo hufvudsakligen detsamma som nyssanförda protokoll med några tillägg, om hvilka här nedan närmare skall förmälas; och må här anmärkas, att vid den ena af förklaringarne var fogad afskrift af Stockholms Rådstufvurätts utslag den 18 Maj 1867, enligt hvilket Möllman, ehuru besvärande omständigheter emot honom förekommit om delaktighet i inbrottsstöld, likväl, i brist af full laga bevisning, icke kunnat emot sitt nekande till ansvar fällas.

Vid öfvervägande af nu anförda handlingars innehåll tyckte jag mig finna, att Öfverståthållare-embetet grundat sitt anmärkta förfarande derpå, att Möllman varit att anse såsom försvarslös person, hvilken bort efter föreskrifterna i Kongl. Stadgan angående försvarslöse och till allmänt arbete förfallna personer den 29 Maj 1846 behandlas; men detta hade, efter min tanka, skett utan att ett sådant förhållande varit fullständigt utredt och utan att försöken till detsammas utredande med allvar bedrifvits. Då imellertid nyssåberopade Stadga föreskrefve väsentliga inskränkningar i den personliga friheten, hade det varit ett oeftergifligt vilkor för samma stadgas tillämpning, att den ifrågavarande personens egenskap af försvarslös blifvit fullkomligen ådagalagd; och det var detta vilkor som Öfverståthållare-embetet syntes hafva förbisett.

Den 23 April 1868 greps Möllman och inställdes till förhör i Poliskammaren, såsom det ville synas, af den orsak, att Möllman den 16 September 1867 erhållit föreläggande af Öfverståthållare-embetet att begifva sig till hemorten. Huru länge han derefter uppehållit sig i hufvudstaden, eller om han stannat här hela tiden, var i protokollen icke uppgifvet. I sin förklaring af den 30 Maj 1868 förmälde Polismästaren, att Möllman anländt från Arboga till hufvudstaden i början af sistnämnde månad, hvilken uppgift visserligen icke öfverensstämde med protokollet för den 23 April, men som kunde antagas betyda, att Möllman ankommit kort före sistberörde dag. Vid förhöret, som då hölls med Möllman, upptog protokollet denne till last, att han icke gjort behörig anmälan om sin bostad, icke kunnat uppgifva skälig anledning för sin vistelse i hufvudstaden, att han der saknade laga tjenst och sysselsättning m. m.; men tillhörde Möllman annan ort, så hade Öfverståthållare-embetet icke att fordra, det han i hufvudstaden skulle vara i besittning af hvad som för laga försvar derstädes var af nöden. När det icke kunde tillvitas Möllman, att han begått brott eller i hufvudstaden besvärat allmänheten med betlande, tycktes mig Öfverståthållare-embetet hafva saknat laglig anledning att taga någon befattning med Möllman, så vida icke utredt och styrkt varit, att denne i sin hemort saknade laga försvar och derifrån olofligen sig begifvit. Härom hade likväl, så vidt protokollen visade, fråga icke uppstått vid de med Möllman hållna förhör. I sin förklaring af den 5 November 1868 yttrade deremot Polismästaren, att Möllman visserligen, enligt uppgift, gjort anmälan hos Magistraten i Arboga, att han derstädes ämnade idka handel — hvilket åter icke instämde med Möllmans till mig ingifna klagoskrift — men att, enligt hvad förre Stadsfiskalen i nämnde stad skulle hafva upplyst, sådan rörelse der icke utöfvats af Möllman. När och huruledes dessa uppgifter, den ena som den andra, erhållits, derom lemnade handlingarne icke något närmare

besked. Äfven i denna fråga hade det likväl varit af vigt att veta, när Möllman anmält sig till handels idkande, och när Stadsfiskalen afgifvit den upplysning, att Möllman icke utöfvade handel, emedan klart vore att, omnämnda upplysning lemnades kort tid efter det Möllman gjort sin berörda anmälan, denne då ännu icke kunnat vara i ordning med sin rörelse. Anmärkningsvärdt syntes det mig ock, att *förre* Stadsfiskalen afgifvit nämnda upplysning, utan att någon sådan blifvit begärd, likasom att Öfverståthållare-embetet, om det sökt upplysning i ämnet, sökt densamma hos *förre* Stadsfiskalen och icke hos den tjenstgörande eller, ännu naturligare, hos Magistraten i Arboga. — Detta om Möllmans första afsändande till Konungens Befallningshafvande i Westmanlands län.

När Möllman derefter ännu en gång till hufvudstaden återkom, syntes omständigheterna ovilkorligen hafva påkallat närmare underrättelsers infordrande ifrån bemälde Konungens Befallningshafvande, innan någon åtgärd emot Möllman vidtogs.

Med det nu anförda hade jag ej velat förneka, det Möllman tilläfventyrs var en försvarslös person, med hvilken kunnat förfaras efter ofvanåberopade Stadga, men det syntes mig ligga Öfverståthållare-embetet till last att, innan ett sådant förhållande blifvit till fullo ådagalagdt, samma Stadgas föreskrifter rörande försvarslöse personers behandling på Möllman tillämpades, emedan, med den åsigt om meranämnda stadgas tillämplighet som Öfverståthållare-embetet i förevarande fall lagt i dagen, snart sagdt hvilken som helst i hufvudstaden sig uppehållande, annan ort tillhörande person kunde löpa fara att blifva såsom försvarslös behandlad; och då Öfverståthållare-embetet haft tillräckligt rådrum att styrka befogenheten af de klandrade åtgärderna men sådant underlåtit, såg jag mig nödsakad att för samma åtgärder ställa embetet till ansvar, och jag anmodade förthy uti skrifvelse af nyss anförda innehåll Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt, att emot Polismästaren, hvilken å Öfverståthållare-embetets vägnar klandrade åtgärderne vidtagit och för den borde ansvara, anhängiggöra laga åtal.

Under målets handläggning i Kongl. Hofrätten, och sedan Polismästaren med förklaring dit inkommit, samt Möllman haft tillfälle att sig yttra, har Advokatfiskals-embetet — under förmälan, hurusom genom nämnda förklaring och dervid fogade handlingar syntes vara styrkt, att Möllman, som, enligt Magistratens i Arboga skrifvelse till Advokatfiskals-embetet den 25 November 1869, redan den 30 September 1867 derstädes anmält sig till utöfvande af handel, likväl under år 1868, eller vid den tid, då Polismästarens anmärkta beslut fattades, icke idkat sådant yrke, och att Möllman således, med afseende jemväl å hvad i öfrigt emot honom förekommit,

vid samma tid varit att anse såsom försvarslös; och hurusom Möllman, hvilken af Polismästaren fordrat ersättning med fem hundra riksdaler för lidande, ärekränkning och förluster, hvilka genom Polismästarens öfverklagade beslut skulle hafva tillskyndats honom, icke på något sätt ådagalagt eller ens närmare uppgifvit beskaffenheten af samma ärekränkning och förluster — i skrifvelse den 14 December 1869 till mig hemstält, huruvida åtalet emot Polismästaren borde fullföljas; hvarjemte Advokatfiskalsembetet med bifogande af ofvanåberopade handlingar anmält att, enligt fångförteckningarne från Stockholms stads ransakningshäkte för år 1869, Möllman tillika med hans broder under sommaren nämnda år åter varit häktad och vid Stockholms Rådstufvurätt tilltalad för stöld, samt att Rådstufvurätten genom utslag den 24 Augusti samma år, förklarat Möllman icke kunna till ansvar i målet fällas, hvaremot brodren dömts för stöld första gången.

I den skrifvelse, med hvilken jag besvarade Advokatfiskals-embetets nyssberörda hemställan, upptog jag till granskning och bemötande, på sätt som följer, de hufvudsakligaste punkterna af Polismästarens mig sålunda meddelade, till Kongl. Hofrätten stälda förklaring.

I densamma anfördes till en början hufvudsakligen detsamma som i den till mig afgifna förklaringen, såsom att Möllman, innan de klandrade åtgärderna med honom vidtagits, syslolös och under en lättsinnig och osedlig lefnad uppehållit sig i hufvudstaden; att han förut varit tilltalad men i brist af laga bevisning icke kunnat sakfällas för inbrottsstöld; att han medgifvit sig sakna laga tjenst och sådana tillgångar, att han med dem uteslutande kunde sig uppehålla; samt att han i Poliskammaren icke ens föregifvit än mindre visat, att han i hemorten Arboga eller annorstädes hade laga försvar.

På sätt jag redan i min förra skrifvelse antydt, upprepade jag nu, att, för hvad Polismästaren sålunda emot Möllman anmärkt, denne icke lagligen kunnat häktas och till sin hemort försändas med mindre han *der* saknade laga försvar; och bevisningsskyldigheten i detta afseende ålåge, trodde jag, icke Möllman utan den myndighet, som förgripit sig på hans personliga frihet, häktat och hemsändt honom. I förut åberopade Kongl. Stadgan angående försvarslöse lydde nemligen 3 § 2 mom. sålunda: »anträffas *försvarslös* i annan stad eller socken, än personen tillhör, utan gällande pass eller tillståndsbevis — — — hafve Konungens Befallningshafvande makt att den försvarslöse förpassa eller, der då nödigt pröfvas, förordna, att personen varder med fångskjuts till rätt hemort afsänd». Detta stadgande innebure, så vidt jag förstode, att, innan sistberörda åtgärd finge vidtagas, vederbörande myndighet skulle hafva utredt, att personen, om

hvilken fråga vore, verkligen saknade laga försvar. I detta fall åter hade Öfverståthållare-embetet, eller Polismästaren, börjat med att anse Möllman såsom försvarslös och låtit uppkalla honom i Poliskammaren för det att han utan derom gjord anmälan uppehållit sig i hufvudstaden. Vid förhör i Poliskammaren hade Möllman icke förnekat de omständigheter, som här förut vore beskrifna, och hvilka ansåges utmärka försvarslöshet; och på grund deraf, samt emedan Möllman ansetts för allmänna säkerheten vådlig, hade han blifvit försänd med fångskjuts till Konungens Befallningshafvande i Westmanlands län. — Detta enligt beslutet den 6 Maj 1868.

Men Möllman hade snart återkommit till hufvudstaden och den 26 i nyssnämnde månad åter förevarit inför Poliskammaren. På fråga, hvarföre han uppehölle sig här i staden, hade Möllman då lemnat hvarjehanda uppgifter men slutligen förklarat, att han ämnade återvända till hemorten dock önskande att få resa med fångskjuts, emedan det vore så billigt; hvarefter, sedan Möllman lemnat obestridt, att han hvarken innehade tjenst ej heller idkade handel, landtbruk eller annat dylikt näringsfång, och icke genom egna tillgångar eller genom andras vårdnad egde sin bergning samt ej heller vore känd såsom den der iakttoge ordning och sedlighet i sitt lefverne och efter förmåga sökte att sig ärligen försörja, Öfverståthållare-embetet beslutit hans försändande ännu en gång till Konungens Befallningshafvande i Westmanlands län.

I dessa alla omständigheter skulle Öfverståthållare-embetet eller Polismästaren, efter dess åsigt, haft goda grunder för sitt beslut, såvida Möllman icke tillika genom uttryckande af sin önskan att erhålla fri hemresa minskat vigten och trovärdigheten af hvad han till sin nackdel »lemnat obestridt», hvilket bort mana Polismästaren till varsamhet jemväl ur synpunkten af det allmännas kostnad för Möllmans hemforslande gång efter annan.

Det hade väl varit vid nyssberörda tillfälle som Möllman haft den uppgift, om hvilken Polismästaren i sin förklaring till mig den 25 November 1868 förmält, ehuru derom ingenting förekomme i Öfverståthållare-embetets protokoll, nemligen att han, Möllman, hos Magistraten i Arboga anmält sig till handels idkande der i staden; hvilken uppgift åter i sin ordning föranledt det förr omnämnda telegramet till förre Stadsfiskalen i Arboga, hvarpå till svar lemnats, att Möllman i nämnde stad ej idkade dylik rörelse. Denna telegramvexling jemte den som, enligt Polismästarens förklaring till Kongl. Hofrätten, sedermera egt rum emellan honom och Magistraten i Arboga, och hvilken framkallat det knapphändiga svar, som funnes bland handlingarne, afgifvet af Borgmästaren i Arboga, tycktes vara allt hvad Öfverståthållare-embetet sökt utreda i fråga om Möllmans laga försvar.

Vid sådant förhållande kunde jag ej annat än fortfarande lägga Öfverståthållare-embetet eller Polismästaren till last att, då nyssnämnda frågas utredande, efter min tanka, bort hafva föregått de åtgärder, som emot Möllman vidtagits, icke utförligare och noggrannare underrättelser rörande Möllmans person och laga försvar, än sådana som kunnat genom telegrafen begäras och erhållas, blifvit infordrade från Magistraten i Arboga, innan Möllman första gången afsändes till Konungens Befallningshafvande i Westmanlands län, och — hvilket utan tvifvel varit af omständigheterna ännu mera påkalladt — från sistbemälda myndighet, innan Möllman andra gången till samma myndighet öfversändes.

Obesvaradt, — yttrade jag vidare, — borde icke lemnas hvad som Herr Polismästaren i sin förklaring ytterligare andragit, i det han förmält att, då han icke kunde antaga, det jag velat tillvita honom, att han emot bättre vetande behandlat Möllman såsom försvarslös, han också trodde sig knappast behöfva erinra, det han, med den uppfattning han egde af föreskrifterna i Kongl. Stadgan den 29 Maj 1846, för sin del, funnit hvad som i nu förevarande sak förekommit och blifvit upplyst för honom fulltygande, att Möllman varit att såsom försvarslös anses och behandlas; och denna Polismästarens uppfattning föreställde han sig endast i det fall kunna blifva föremål för laga beifran och ansvarspåföljd, att något lagstridigt beslut eller åtgörande deraf blifvit en följd, hvilket i förevarande fall ville säga, att Möllman, ehuru egande laga försvar, blifvit såsom försvarslös behandlad.

Härvid anmärkte jag, att de skäl redan voro anförda, som hindrade mig att dela Polismästarens åsigt, att 1846 års nådiga Stadga varit på Möllman tillämplig vid de ifrågakomna tillfällena, och bland dessa skäl stälde jag främst det, att Möllmans försvarslöshet ej var fullständigt utredd. Att jag lade Polismästaren till last de åtgärder, han under nämnda förhållande emot Möllman vidtagit, innebure icke någon tillvitelse emot honom att han skulle hafva emot bättre vetande ansett Möllman såsom försvarslös, det innebure endast, att jag funnit Polismästaren i ärendets behandling icke hafva iakttagit den omtänksamhet i afseende på det verkliga förhållandets noggranna utredning och den varsamhet, som varit af nöden, då fråga var om en persons frihet. Skulle åter, såsom Polismästaren syntes antyda, oriktig uppfattning af Stadgan angående försvarslöse personer eller åsidosättande af nödig varsamhet i frågor, som rörde den personliga friheten, icke vara föremål för laglig beifran eller leda till ansvarspåföljd, så snart det efteråt visat sig, att den person, som varit föremål för olaglig behandling af myndigheterna, förtjent allt hvad honom öfvergått, kunde jag icke hjelpa, att jag af en sådan åsigt hos vederbörande myndigheter befarade vådliga följder för den personliga friheten i hufvudstaden ej mindre än annorstädes,

helst om dermed förenade sig den äfvenledes uttalade föreställningen, att en person, hvilken såsom försvarslös antastades inom annan kommun, än den han tillhörde, alltid skulle vara pligtig och färdig att genast styrka, det han i sin hemort åtnjöte laga försvar. Härigenom skulle nemligen dels ansvarigheten för godtyckligt förfarande emot personers frihet, till uppenbar våda för rättstillståndet, göras beroende endast och allenast af dessa personers vilja och förmåga att efteråt af vederbörande myndighet utkräfva upprättelse, dels ock nödvändigheten för enhvar, äfven den icke försvarslöse, som reste utom sin hemort, att förse sig med pass eller annat betyg, hvarmed styrktes, att han vore i åtnjutande af laga försvar, på en omväg återinföras.

Sedan, i anledning af denna min föreskrift, Advokatfiskals-embetet fullföljt åtalet, meddelade Kongl. Hofrätten omsider *utslag den 14 Februari 1871* och, emedan, vid det med Möllman inför Öfverståthållare-embetet den 23 April 1868 hållna förhör, Möllman, som icke uppgifvit skälig anledning till sin dåvarande vistelse i Stockholm, vidgått, att han derstädes saknade sysselsättning äfvensom nödiga tillgångar för sitt uppehälle, och icke ens åberopat, det Möllman skulle i sin hemort, Arboga stad, ega laga försvar; samt Möllman icke heller vid det senare förhöret den 26 Maj, då han väl lemnat åtskilliga förklaringar om ändamålet med sin nyss förut skedda återkomst hit till staden, men tillika uttryckt önskan att få med fångskjuts återvända till hemorten, meddelat angående sin lefnadsställning någon upplysning, som föranledde till antagande att Möllman hade laga försvar; ty och som, med afseende härå, jemte hvad i öfrigt i målet förekommit, Polismästaren icke kunde anses hafva saknat anledning att med Möllman såsom försvarslös person förfara, fann Kongl. Hofrätten Advokatfiskalens ifrågavarande talan icke kunna bifallas.

Med detta domslut har jag icke kunnat åtnöjas. Alla de omständigheter, som uppräknades och med afseende å hvilka Polismästaren ansetts icke hafva saknat anledning att med Möllman såsom försvarslös person förfara, hade förut under skrifvexlingen varit skärskådade, och jag hade om dem uttalat min tanka. Vid sakens fullföljande hade jag nu endast att tillägga det berörda omständigheter vore af betydelse hufvudsakligen allenast hos den myndighet uti en ifrågakommen persons hemort, som egde att pröfva, huruvida personen hade laga försvar eller icke. Således om Stadsfiskalen i Arboga hos Konungens Befallningshafvande i Westmanlands län anmält Möllman med yrkande, att denne skulle efter Stadgan rörande försvarslöse personer behandlas, då hade, jemlikt nämnda stadgas 1 och 6 §§, de ifrågavarande omständigheterna skolat af Konungens Befallningshafvande pröfvas Här hade deremot det fall varit för handen, som beskrefves i 3 § af samma stadga, att nemligen *försvarslös* person anträffats i *annan* stad eller

socken, än personen tillhörde. I detta fall hade polismyndigheten i den ort, der personen anträffats, icke att efter hans förhållanden å denna fremmande ort bestämma, huruvida samma person vore att anse såsom försvarslös eller icke, utan den omständighet, att personen verkligen vore försvarslös och uppehölle sig i annan stad eller socken, än den han tillhörde, utgjorde enda grunden för polismyndigheten å den ort, der personen anträffades, att behandla honom såsom försvarslös. Således hade, efter min tanka, Öfverståthållare-embetet icke haft befogenhet att ens uppkalla Möllman i Poliskammaren och der förhöra honom, innan Öfverståthållare-embetet egt i sin hand tillförlitliga bevis, att Möllman i sin hemort Arboga var försvarslös. Hade deremot Öfverståthållare-embetet skaffat sig laglig visshet om nämnda förhållande, då skulle bemälda embete varit oförhindradt att med Möllman förfara efter 6 § i ofta åberopade Stadga, äfven om Möllman icke fört ett syslolöst, lättsinnigt och osedligt lefverne i hufvudstaden. Men för det att en person, hvilken såsom fremling uppehölle sig i hufvudstaden, gjorde sig skyldig till ett sådant, visserligen fördömligt lefnadssätt, kunde icke Öfverståthållare-embetet ega befogenhet att i Poliskammaren uppkalla personen och underkasta honom förhör rörande sådana omständigheter, som bestämde hans egenskap af försvarslös, eller att, när han i dessa afseenden icke kunnat eller velat lemna nöjaktiga uppgifter, med fångskjuts försända honom till hemorten: Öfverståthållare-embetet kunde, sade jag, icke ega en slik befogenhet, utan att polismyndigheten finge en utsträckning, som i den till stöd för åtgärden åberopade lag icke egde någon grund, och som i våra dagar uti ett fritt land icke fördroges. På hvad Kongl. Hofrätten tillika anfört derom, att Möllman dels icke åberopat, att han i sin hemort Arboga egde laga försvar, dels ock att han vid förhöret den 26 Maj 1868 uttryckt önskan att få med fångskjuts återvända till hemorten, tilläte jag mig genmäla att, enligt Polismästarens egen uppgift, Möllman åberopat, att han i Arboga anmält sig till handels idkande, och att, hvad berörde önskan anginge, densamma väl svårligen kunde betraktas annorlunda än som ett gyckel från Möllmans sida, hvilket af Polismästaren icke rimligtvis bort uppfattas såsom något giltigt skäl för Möllmans hemsändande.

I följd häraf syntes mig nu omförmälda omständigheter icke hafva bort föranleda dertill, att Advokatfiskalens talan ogillades.

Men Kongl. Hofrätten åberopade tillika, såsom domskäl, »hvad för öfrigt i målet förekommit». Detta ansåge jag syfta på förhållandena med Möllman antingen *före* den tid, då han var föremål för den öfverklagade behandlingen från Öfverståthållare-embetets sida, eller *efter* nämnde tid eller ock på beggedera. I förra afseendet förekomme, att Möllman varit tilltalad

men

men i brist af fullständig bevisning icke kunnat fällas för inbrottsstöld, och att han kort derefter, eller den 16 September 1867, varit uppkallad i Poliskammaren för det han här i hufvudstaden uppehölle sig utan att hafva gjort behörig anmälan och då förständigats att begifva sig till hemorten. Hvad nu först ett slikt förständigande anginge, så, äfven om detsammas laglighet icke ifrågasattes, hvartill skäl ej helt och hållet saknades, kunde väl detsamma icke gälla för all framtid sedan Möllman, såsom det syntes, en gång stält sig detsamma till efterrättelse och en längre tid varit borta från hufvudstaden. Beträffande åter följden deraf, att Möllman förut varit tilltalad för ett groft brott, hvartill han dock icke kunnat sakfällas, vore denna, enligt meråberopade Stadga angående försvarslöse, icke någon annan än den, som omförmäldes uti samma stadgas 6 § och bestode deruti, att för en så beskaffad person, så vida han befunnes försvarslös, och fråga uppstode om hans dömande till allmänt arbete — allt förutsättningar, som i detta fall icke inträffat — arbetstiden skulle bestämmas till två år, då han i annat fall kunnat undkomma med slikt arbete på ett år eller sex månader. Tillmättes åt detta förhållande i afseende på Möllman någon annan verkan än den nu beskrifna, så vore sådant endast ett nytt exempel på det mindre välbetänkta nit, som icke så sällan hos vederbörande myndigheter visat sig, att i tid och otid, likt och olikt, förfölja ej allenast de olycklige, hvilka en gång gjort sig förfallne till brott, ehuru de för dem lidit lagens straff, utan äfven dem, som en gång blifvit för brott tilltalade, om de än, enligt lagens bevisningsgrunder, icke kunnat anses straffskyldige och derför borde få njuta sin oskuld till godo, genom hvilken förföljelse de olyckliges återupprättelse och förbättring försvårades, om icke omöjliggjordes, under det den nyare lagstiftningen och det nya fängelsesystemet hade till väsentligt syftemål de i brott fallnes återupprättelse och förbättring. I fråga åter om förhållandet med Möllman *efter* den tid, då hans försändande till Konungens Befallningshafvande i Westmanland gång efter annan egde rum, så hade ej annat, så vidt mig kunnigt vore, inträffat, än att dels Magistraten i Arboga uti förut anförda skrifvelsen till Advokatfiskals-embetet i Kongl. Hofrätten den 25 November 1869 yttrat, det Möllman på uppgifne grunder varit att anse såsom försvarslös den tid, Öfverståthållare-embetets öfverklagade åtgärder med honom vidtagits, dels ock Möllman, enligt Advokatfiskals-embetets uppgift, efteråt varit ånyo under tilltal för stöld men äfven då icke sakfälts. Hvad nu förstberörda omständighet vidkomme, ville jag icke ifrågasätta nämnde Magistrats vitsord i besagda ämne, men då detsamma sattes i bredd med Konungens Befallningshafvandes förfarande att, ehuru Möllman hos bemälde myndighet två gånger inställdes, likväl

försätta honom på fri fot utan att på honom tillämpa gällande föreskrifter om försvarslöse personers behandling, funne jag förhållandet anmärkningsvärdt och upprepade hvad jag förut erinrat om vådan af den åsigt, enligt hvilken en persons behandling såsom försvarslös, innan ett sådant förhållande blifvit fullständigt utredt, skulle rättfärdigas dermed att personen efteråt befunnits hafva saknat laga försvar; tilläggande jag, i fråga om den omständighet, att Möllman efteråt varit om igen tilltalad för stöld och ej sakfäld, att denna väl icke kunde medföra annan verkan på Möllmans försvarslöshet än det föregående åtalet, hvarom jag redan yttrat mig.

Under *den 1 December 1870* har Kongl. Maj:t meddelat nådigt utslag uppå de besvär, Advokatfiskals-embetet i bemälde Hofrätt, efter förordnande af mig, anfört öfver Kongl. Göta Hofrätts utslag den 18 Mars 1870 i anledning af åtalet emot Rådstufvurätten i Sköfde, för oriktig dom rörande gäldenär, som uppsåtligen förskingrat konkursmassans egendom, för hvilket åtal redovisas i min till 1871 års Riksdag afgifna embetsberättelse (sid. 14 och följande); och har Kongl. Maj:t, med afseende å det åtalade tjenstefelets beskaffenhet, pröfvat skäligt Hofrättens utslag på det sätt ändra, att tillförordnade Ordföranden och en ständig samt en tillförordnad Rådman, för hvad dem till last låge, fäldes, jemlikt det af Hofrätten åberopade lagrum, att böta, tillförordnade Ordföranden ett hundrafemtio riksdaler samt bemälde Rådmän hvardera femtio riksdaler.

Uti det åtal emot en tillförordnad Domhafvande i Wartofta härad, hvarom i embetsberättelsen till 1871 års Riksdag (sidan 18) förmäles, har, uppå underdåniga besvär, dem ej mindre Advokatfiskals-embetet i Kongl. Göta Hofrätt än ock Domhafvanden anfört öfver bemälde Kongl. Hofrätts utslag den 30 Maj 1870, Kongl. Maj:t under *den 19 Januari 1871* meddelat nådigt utslag och ej funnit skäl att beträffande sjelfva målet i Hofrättens utslag göra ändring; men då det af Domhafvanden i Hofrätten begagnade skrifsätt ej kunde anses innefatta smädliga yttranden emot Justitie-ombudsmannen, blefve Domhafvanden befriad från det honom i sådant afseende ådömda ansvar.

Vid granskning i Justitie-ombudsmans-expeditionen af de för år 1867 inkomna fångförteckningar från Skaraborgs län anmärktes dröjsmål med expedierande i och för verkställighet af nedannämnda utaf Walle, Wilske och Skånings Häradsrätter under sagda år meddelade utslag angående häktade personer, i det att samma utslag till Konungens Befallningshafvande ankommit: Walle Häradsrätts utslag af den 18 Juli angående drängen Alexander Petersson först den 2 påföljande Augusti, samt af den 10 i sistnämnde månad angående Johan Andersson Sjöberg först den 15 påföljande September; Wilske Häradsrätts utslag af den 3 September angående Carl Andersson och Anders Gustaf Johansson Flod först den 21 i samma månad, och af den 11 September angående Lars Johan Lundgren först den 28 September; samt Skånings Häradsrätts utslag af den 3 Augusti angående Arbetskarlen Johan Larsson Lindroth först den 21 Augusti, och af den 16 Oktober angående Josef Andersson först den 4 November; och har jag i skrifvelse till Advokatfiskals-embetet i Kongl. Göta Hofrätt, under åberopande deraf, att, enligt Kongl. Brefvet den 16 December 1819 och med tillämpning af grunderna för 14 § i Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855, utslagen bort för verkställighet till exsekutor expedieras inom sex dagar från afkunnandet, anmodat Advokatfiskals-embetet att för det sålunda förelupna dröjsmålet anställa åtal emot vederbörande Domhafvande. Uti serskilda memorial af den 4 Maj och den 15 Oktober 1869 anhängiggjorde Advokatfiskals-embetet talan emot ej mindre ständige Domhafvanden i bemälda härad, i afseende på Skånings Häradsrätts utslag af den 16 Oktober 1867 angående Josef Andersson, än ock emot en tillförordnad Domhafvande, som fört ordet i ofvanuppräknade Häradsrätter, då de öfriga ifrågakomna utslagen meddelades.

Sedan under skriftvexlingen i Kongl. Hofrätten blifvit upplyst: att Alexander Petersson vid Walle Häradsrätt förmält sig vilja föra klagan öfver utslaget angående honom; och att utslagen angående Lundgren, Carl Andersson och Flod blifvit underställda Kongl. Hofrättens pröfning; så har Advokatfiskals-embetet i slutligt memorial, efter inhemtande af vidare föreskrift från mig och i enlighet med denna, frånträdt åtalet så vidt det afsåge utslagen angående Alexander Petersson, Lundgren, Carl Andersson och Flod, men yrkat, att såväl den ständige som den tillförordnade Domhafvanden måtte, för det de uraktlåtit att inom den tid af sex dagar, såsom enligt grunderna för 14 § mom. b i Kongl Förordningen den 30 November 1855 samt Kongl. Brefvet den 16 December 1819 bort ega rum, expediera utslagen angående Josef Andersson, Sjöberg och Lindroth, dömas till bötesansvar efter 19 § af förstnämnda Kongl. Förordning, 24 kap. 5 §

Rättegångsbalken och Kongl. Förordningen den 18 April 1849, jemförda med 17 § i 25 kap. Strafflagen, med förpligtande derjemte för Domhafvandena att ersätta Kongl. Maj:t och Kronan den kostnad, som genom dröjsmålen uppkommit för nämnde fångars underhåll i häkte, hvilken kostnad med afdrag för den tid, som antagits hafva åtgått till utslagens fortskaffande med posten, borde beräknas för Josef Andersson från och med den 26 Oktober till och med den 4 November, för Lindroth från och med den 12 Augusti till och med den 21 i samma månad samt för Sjöberg från och med den 20 Augusti till och med den 15 September; och har bemälda embete derförutan, beträffande ersättning till de häktade för deras lidande, yttrat: att embetet öfverlemnade till Kongl. Hofrättens bedömande huru stort belopp, som borde tillerkännas Josef Andersson, hvilken i sådant afseende fordrat femton riksdaler; att Sjöberg endast påkallat att å sin strafftid få afkorta den tid han obehörigen fått afbida utslag, hvarom Advokatfiskals-embetet förmodade det icke tillkomma Kongl. Hofrätten att meddela något utlåtande; samt att, enär Lindroth icke kunnat anträffas, då yttrande rörande hans anspråk på ersättning skolat honom affordras, det borde lemnas denne öppet att för sitt lidande serskildt föra den talan, till hvilken han kunde anse sig befogad.

Kongl. Hofrätten meddelade *utslag den 7 Februari 1871* och fann de af mig åberopade stadganden i Kongl. Förordningen angående expeditionslösen icke ega tillämplighet i förevarande fall: och ehuru af bestämmelserna i Kongl. Brefvet den 16 December 1819 följde att, der utslag angående häktad person kunde före besvärstidens utgång verkställas, det ålåge domaren att för sådant ändamål skyndsamt insända utslaget till Konungens Befallningshafvande, likväl och då med expedierande af utslagen angående Josef Andersson och Lindroth sådant dröjsmål icke kunde anses hafva egt rum, att det borde föranleda ansvar för domaren, blef åtalet härutinnan ogilladt; hvaremot och då tillförordnade Domhafvanden icke förebragt giltig ursäkt för det längre dröjsmål, som egt rum med expedierande af utslaget angående Sjöberg, hvilket, äfven i betraktande af de öfriga embetsgöromål med hvilka bemälde Domhafvande närmast efter utslagets meddelande varit upptagen, lätteligen bort kunna medhinnas så tidigt, att utslaget till Konungens Befallningshafvande ankommit före besvärstidens utgång, Kongl. Hofrätten, i förmågo af 25 kap. 17 § Strafflagen, pröfvade lagligt döma denne Domhafvande, för den försummelse han sålunda låtit komma sig till last vid utöfningen af domare-embetet, att böta tjugo riksdaler till Kronan äfvensom att ersätta Kongl. Maj:t och Kronan för Sjöbergs underhåll i häkte från och med den 31 Augusti till och med den 15 September med tre riksdaler 44 öre: men Sjöbergs framställning om afkortning i straff-

tiden ansåg Kongl. Hofrätten innefatta ett ämne, som icke tillhörde Kongl. Hofrättens pröfning.

I detta utslag, för så vidt det rörde frågan om expedierandet af utslagen rörande Josef Andersson och Lindroth, ansåg jag mig böra söka ändring, och i den skrifvelse, i hvilken jag anmodade Advokatfiskals-embetet att i underdånighet fullfölja saken hos Kongl. Maj:t, anfördes:

För utvecklingen af skälen till mitt missnöje med Kongl. Hofrättens domslut i detta mål funne jag en lämplig utgångspunkt i Kongl. Hofrättens medgifvande, att den möjlighet för verkställande af utslag före besvärstidens utgång, som 1819 års Kongl. Bref beredt, måste hafva till följd domarens åliggande att för berörda ändamål skyndsamt insända utslaget till Konungens Befallningshafvande. Härutinnan sammanstämde Kongl. Hofrättens åsigt med den af mig förfäktade; men, när fråga blefve om hvad med skyndsamhet i detta afseende förstodes, skilde åsigterne sig betydligt. Min åsigt, den jag utvecklat under skriftvexlingen ej mindre i detta än ock i de flera åtal af samma syftning, dem jag förut låtit utföra och för hvilka jag i mina till Riksdagen afgifna embetsberättelser redovisat, hade varit och vore fortfarande, att i brist af lagbud, som uttryckligen stadgade, inom hvilken tid utslag angående häktade personer skola *för verkställighet* till Konungens Befallningshafvande insändas, anledning till en sådan tidsbestämning kunde vara att söka uti de af mig åberopade stadganden i Kongl. Förordningen angående expeditionslösen. Den tidsbestämning, som der funnes, syntes mig förena egenskaperna af *korthet*, så att anspråket på nödig skyndsamhet tillfredsställdes, och *verkställbarhet*, enär den expedition, som här vore i fråga, bestode endast och allenast i ett transsumt af utslaget, innehållande, för hvilket brott och till hvilket straff den tilltalade och häktade blifvit dömd, samt på hvilka lagrum domslutet grundats, en expedition, hvilken sällan kunde upptaga mer än ett halft ark och obestridligen vore den enklaste och lättast verkställbara bland dem, som föranleddes af sådan extra förrättning, om hvilken 14 § mom. b i nyss åberopade Kongl. Förordning handlade. Men de af mig sålunda till sina grunder åberopade stadganden i nämnda Förordning förklarade Kongl. Hofrätten icke ega tillämpning på förevarande fall. Hvilken tidsbestämning antoge då Kongl. Hofrätten såsom i dylika fall tillämplig? Derom gåfve Kongl. Hofrättens utslag icke uttryckligt besked; men af den omständighet, att åtalet emot ständige Domhafvanden, för det att Skånings Häradsrätts utslag angående Josef Andersson inkommit först på nittonde dagen efter det samma utslag meddelades, ogillats, »emedan sådant dröjsmål icke ansetts hafva egt rum, att det borde föranleda ansvar för Domaren», i förening med den, att tillförordnade Domhafvanden, som

icke förr än den 15 September 1867 insändt Walle Häradsrätts utslag den 10 förutgångna Augusti rörande Sjöberg, förpligtats ersätta Kongl. Maj:t och Kronan för Sjöbergs underhåll i häktet från och med den 31 Augusti till och med den 15 September, — och således icke under de *tjugo* dagar, som förflutit från den 10 till den 31 Augusti — ville det synas som Kongl. Hofrätten ansett domare kunna ansvarsfritt underlåta insändandet till Konungens Befallningshafvande för verkställighet af utslag rörande häktad person ända till besvärstidens slut. Vore det alltså lagens stadgande om besvärstiden som Kongl. Hofrätten ansåge lända till efterrättelse i fråga om insändande af dylika utslag; så vågade jag, i min ordning, det omdöme, att berörda stadgande ej vore i detta fall tillämpligt; och jag skulle derjemte göra, hvad Kongl. Hofrätten icke gjort, nemligen söka att gifva skäl för en sådan min åsigt. 25 kap. 5 § Rättegångsbalken bjöde, att den, som icke nöjdes åt underrätts dom, finge besvära sig deröfver i Hofrätten inom hälften af den tid, som lagvadda saker der fullföljas borde. Vadetiden åter vore, enligt samma kap. 9 §, i fråga om Häradsrätt i Skaraborgs län fyratio dagar och besvärstiden följaktligen tjugo dagar. Vidare föreskrefves i 38 punkten af Kongl. Förklaringen den 23 Mars 1807 att, om det mål, hvarföre den brottslige blifvit dömd, vore urbota, och han derföre hölles i fängelse, skulle, i händelse han begärde del af *ransakningen* och domen, men Domaren ej medhunne eller eljest ej kunde utlemna den till honom, innan han afsändes till det allmänna fängelset, nämnda *ransakning* och dom skickas af Domaren till Konungens Befallningshafvande i länet *så tidigt*, att den sakfälde kunde, innan besvärstiden ginge till ända, få deraf del samt inlemna sina tilltänkta besvär till bemälde Konungens Befallningshafvande, som egde att ofördröjligen öfversända dem till vederbörande öfverrätt. Uti nu ifrågavarande fall vore icke föregifvet än mindre styrkt, att de dömde och häktade brottslingarne begärt del af ransakningen och domen, eller att ransakningen och domen af annan anledning blifvit utskrifna; följaktligen hade här laglig anledning icke förefunnits att tillämpa den längsta expeditionstid, som i fråga om utslag rörande häktad person kunde domare medgifvas. Och äfven om de förutsättningar varit för handen, som här saknades, hade åtminstone ständige Domhafvanden icke fullgjort hvad honom ålegat, då utslaget först dagen före den, på hvilken besvärstiden slutade, inkommit till Konungens Befallningshafvande, hvilket uppenbarligen ej varit så tidigt, att den sakfälde kunnat, innan besvärstiden gick till ända, få af utslaget del samt inlemna sina tilltänkta besvär. Deremot vore här för handen de omständigheter, under hvilka 1819 års nådiga Bref förutsatte utslagets verkställighet före besvärstidens utgång. Icke någon hade begärt del af ransakningen och dom för besvärs anförande: de dömde voro alltså

nöjde med utslaget och likaså åklagare och målsegande; hvadan fråga ej egde rum om högre ansvar, än hvartill dömdt blifvit. Här hade det alltså enligt Kongl. Hofrättens egen uttalade åsigt, ålegat domaren att skyndsamt insända utslaget för verkställighet; och sådant ålåge alltid domaren, så snart han icke till sin ursäkt hade att åberopa, att han icke kunnat det derföre, att den dömde eller åklagaren eller målsegaren begärt del af ransakningen och domen, och domaren ej medhunnit expeditionen förr, än så tidigt före besvärstidens utgång att den dömde kunde få del af nämnda handlingar och inlemna sina besvär, innan besvärstiden ginge till ända; ty om och när, i annat fall, 1819 års Kongl. Bref kunde och finge tillämpas, vore domaren naturligtvis icke i tillfälle att bedöma, utan berodde denna tillämpning på exsekutoren, Konungens Befallningshafvande eller Kronohäktenas Tillsyningsmän. Skulle nu den möjlighet, som 1819 års nådiga Bref hade till syftemål att bereda för utslags verkställande i fråga om häktade personer utan afvaktan af besvärstidens förlopp, blifva en verklighet; så finge det ej vara lemnadt åt underdomarenas godtycke att genom utslagens fördröjda expedierande alltintill besvärstidens slut ansvarsfritt omintetgöra nämnda möjlighet. Innan 1819 års Kongl. Bref utkommit, kunde, jag medgåfve det, domaren vara försvarad dermed, att han insände för verkställighet utslag rörande häktad person nätt och jemt till den dag, då besvärstiden utginge, ty utslaget kunde ej före den dagen verkställas; och om än det kunde anmärkas att, då nämnda nådiga Bref utkom, på samma gång föreskrift bort lemnas om tiden för ifrågavarande utslags insändande, kunde dock, å andra sidan, med skäl genmälas, att det tydligen låge i sakens natur, att sådant borde ske så skyndsamt som möjligt, derest det nådiga Brefvets syftemål skulle ernås. Det låge likaledes i sakens natur, att ett lagstadgande skulle efterlefvas, och att denna efterlefnad ej kunde af domaren, efter hans godtycke, omöjliggöras; hvadan domarens handlingssätt i detta som i andra hänseenden ofelbart stode under lagens dom och medförde laglig ansvarighet. För denna ansvarighet hade jag sökt och trodde mig hafva funnit en lämplig begränsning i grunderna för de af mig åberopade stadganden i Kongl. Förordningen om expeditionslösen; ty expedition af dylika utslag på kortare tid än fyra eller sex dagar kunde, i skyndsamhetens namn, vid många tillfällen med skäl fordras, men en senare deremot, i nyssberörda namn, icke tillåtas. Imellan denna tidpunkt och slutet af besvärstiden — hvilket jag trodde mig hafva visat icke kunna i detta fall utgöra en antaglig tidsbestämning — låge, så vidt jag förstode, endast godtycke, och på det området kunde väl tillfredsställande grund för ett lagligt domslut icke vara att söka.

Förevarande fråga vore af icke ringa vigt ej mindre derföre, att hon inverkade på fängelsetidens längd för många fångar och dermed jemväl på det allmännas kostnad för deras underhåll, än ock derföre att, om Kongl. Göta Hofrätts ifrågavarande utslag vunne laga kraft, de domare, som lydde under bemälde Hofrätt, skulle få sig tillerkänd en annan och längre tid för insändande till verkställighet af utslag rörande häktade personer, än den, Kongl. Svea Hofrätt vid bedömande af flera åtal, dem jag der för enahanda försummelser anhänggiggjort, i enlighet med mitt yrkande bestämt.

Uppå de underdåniga besvär, Advokatfiskals-embetet med anledning af min här ofvan intagna skrifvelse anfört, har Kongl. Maj:t under den 19 Oktober 1871 meddelat nådigt utslag och förklarat skäl icke vara anfördt, som kunde föranleda ändring i Hofrättens öfverklagade utslag *).

Denna utgång af förevarande åtal har föranledt den underdåniga hemställan, som återfinnes längre fram i denna berättelse.

Efter det val till riksdagsman i Riksdagens andra kammare för Ås och Gäseneds härad i Elfsborgs län hållits den 29 Juli 1869, men detta val blifvit öfverklagadt och genom Landshöfdinge-embetets i nämnda län utslag den 24 påföljande Augusti ogilladt, och nytt riksdagsmannaval för bemälde valkrets icke företagits förr än den 30 December samma år, har

*) Från detta beslut voro två af Högsta domstolens ledamöter skiljaktige och förenade sig om följande yttrande: »Som uti frågavarande bägge utaf Skånings Häradsrätt afdömda mål, der de tilltalade förklarat sig med Häradsrättens utslag nöjde, bemälde rätts ordförande haft åliggande att skyndsamligen till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utslagen insända; samt vid jemförelse med § 14 i gällande expeditionstaxa detta afsändande af utslagen bort ske sist å sjette dagen efter deras afkunnande, hvarefter desamma, med afseende å hvad angående postgången förekommit, kunnat komma Kongl. Maj:ts Befallningshafvande tillhanda sist å tredje dagen efter afsändandet; men i förevarande fall Skånings Häradsrätts under ofvanbemälde tillförordnade Domhafvandes ordförandeskap den 3 Augusti 1867 angående Lindroth meddelade utslag icke blifvit afsändt förr än den 19 samt framkommit den 21 i samma månad, och Häradsrättens med ständige Domhafvanden såsom ordförande den 16 Oktober 1867 angående Josef Andersson afkunnade utslag afsändts först den 1 och framkommit den 4 nästpåföljande November, pröfvade bemälde Justitieråd, med ändring af Hofrättens utslag, skäligt att, enligt 25 kap 17 § Strafflagen, döma tillförordnade Domhafvanden att för omförmälda, honom till last förda dröjsmål, jemte det hvartill han af Hofrätten i målet ansetts saker, böta tillhopa tretio riksdaler, samt ständige Domhafvanden, för hvad honom i enahanda måtto till last kommit, att plikta tjugo riksdaler, hvarjemte dem ålades, hvar i hvad honom angick, att för de häktades utöfver hvad vederbort förlängda underhåll i fängelset ersätta kronan, tillförordnade Domhafvanden — utom hvad Hofrätten honom ådömt — med en riksdaler 94 öre, och ständige Domhafvanden med två riksdaler 20 öre».

jag öfver detta dröjsmål infordrat bemälda Landshöfdinge-embetes förklaring och af densamma inhemtat, bland annat, att Landshöfdinge-embetets utslag, hvarigenom förstberörda val ogillades, och i sammanhang dermed föreskrift om nytt vals anställande meddelades, är vordet offentliggjordt genom allmän kungörelse, som utfärdats den 22 påföljande September; att i skrifvelse den 2 Oktober utslagets innehåll delgifvits ortens Domhafvande, »i det afseende 18 § Riksdagsordningen förmådde»; hvarefter, i ordres samma dag, vederbörande Kronofogde erhållit befallning att införskaffa och till *Domhafvanden* insända bevis, att nyssomförmälda kungörelse blifvit i valkretsens samtlige kyrkor uppläst; samt slutligen att, uppå Domhafvandens i skrifvelse den 17 November gjorda förfrågan, Landshöfdinge-embetet den 20 i samma månad aflåtit det svar, att underdåniga besvär öfver dess förutnämnda utslag icke till embetet inkommit.

Vid detta Landshöfdinge-embetets förfarande trodde jag mig ega skäl att anmärka, dels det dröjsmål, som förelupit med delgifvande af förutnämnda utslag från den 24 Augusti till den 22 September ofvanberörda år, dels ock den oriktiga föreskrift, Landshöfdinge-embetet gifvit, att bevisen öfver meranämnda kungörelses uppläsande i valkretsens kyrkor skulle insändas till Domhafvanden, i stället för att samma bevis bort insändas till Konungens Befallningshafvande, som, efter det tiden för underdåniga besvärs anförande förlupit, utan att sådana besvär till Konungens Befallningshafvande inkommit, skolat derom underrätta Domhafvanden, för det ändamål ofvanåberopade § i Riksdagsordningen omförmälde; hvaremot Domhafvanden nu fått afbida slik underrättelse under mer än sex veckor och intilldess han derom sjelf erinrat, hvarigenom ytterligare betydlig tidspillan inträffat; hvarföre jag, i skrifvelse till Advokatfiskals-embetet i Kongl. Göta Hofrätt, med framställande af nyssanförda anmärkningar, anmodade bemälda embete att för hvad sålunda förekommit lagligen tilltala de personer, hvilka i egenskap af Landshöfdinge-embete låtit komma sig till last nämnda dröjsmål och oriktiga föreskrift.

De personer, emot hvilka åtalet sedermera riktades, voro den ständige och en tillförordnad Landssekreterare samt den ständige och en tillförordnad Landskamrerare.

Under skriftvexlingen i Kongl. Hofrätten anfördes, bland annat:

af *ständige Landssekreteraren:* att, då han efter åtnjuten tjenstledighet den 13 September 1869 inträdt i tjenstgöring, han tillsett, att förrberörda kungörelse blifvit utfärdad; att, i fråga om bevis rörande utslags kungörande, lagen icke innehölle något stadgande, hvadan föreskriften om bevisens insändande till Domhafvanden icke kunde anses såsom oriktig och ej

heller, då anmärkta förfarandet härutinnan varit en tidsbesparande genväg, föranledt något dröjsmål; att Domhafvanden, försedd med bevis, att kungörelsen blifvit behörigen offentliggjord, kunnat trygga sig dervid, att någon kungörelse om anförda besvär öfver utslaget icke afhörts; hvarförutan denne, för vinnande af visshet i nämnda hänseende, bort omedelbart efter besvärstidens utgång hos Konungens Befallningshafvande inhemta underrättelse, huruvida besvär inkommit, utan att dermed dröja intill den 17 November; och att följaktligen tillvitelsen för dröjsmål borde drabba Domhafvanden;

af *den tillförordnade Landssekreteraren:* att det visserligen ålegat Landshöfdinge-embetet och företrädesvis honom, såsom föredragande och expeditionshafvande, att genast efter utslagets meddelande ombesörja dess behöriga delgifvande, men att sådant blifvit af honom förbisedt intill den 22 September;

af *ständige Landskamreraren:* att, då ifrågavarande ärende handlagts å landskansliet, han icke kunde göras ansvarig för expeditionen; och att han, beträffande anmärkningen mot det beslut, hvartill han bidragit — nemligen att föreskrifva det bevisen öfver kungörelsens uppläsande skulle insändas till Domhafvanden — instämde i Landssekreterarens förklaring; samt

af *den tillförordnade Landskamreraren*, som med tillförordnade Landssekreteraren beslutit utslaget den 24 Augusti: att han icke haft någon skyldighet att ingripa uti eller kontrollera sjelfva expeditionen å landskansliet.

Sedan Advokatfiskals-embetet i dess afgifna slutpåstående frånträdt talan emot den tillförordnade Landskamreraren men yrkat ansvar af böter, jemlikt 25 kap. 17 § Strafflagen, emot de öfrige förklarandena; så har Kongl. Hofrätten meddelat *utslag den 27 Februari 1871* och, med förklarande att vid Advokatfiskals-embetets frånträdande af talan emot tillförordnade Landskamreraren finge bero, i öfrigt yttrat: att, emedan tillförordnade Landssekreteraren från den 23 Augusti till den 22 September 1869 åsidosatt den honom, i hans nyssnämnda egenskap, åliggande pligt att låta behörigen delgifva Landshöfdinge-embetets ofvanberörda utslag, samt ständige Landssekreteraren och Landskamreraren, enligt hvad af Riksdagsordningen den 22 Juni 1866 tydligen framginge, bort till Konungens Befallningshafvande infordra förutnämnda bevis, hvadan de oriktigt förfarit derutinnan, att de meddelat föreskrift till vederbörande Kronofogde om bevisens insändande till Domhafvanden; ty, och då den försumlighet och felaktighet bemälde förklarande vid embetsutöfning sålunda låtit komma sig till last, vållat obehörigt dröjsmål med handläggningen af ett ärende, som, jemlikt i lag gifna föreskrifter, bort skyndsamt bringas till slut; pröfvade Kongl. Hofrätten, i förmågo af 25 kap. 17 § Strafflagen, lagligt döma dem att böta

tillförordnade Landssekreteraren tretio samt ständige Landssekreteraren och Landskamreraren, hvar för sig, tjugu riksdaler, hvilka böter skulle tillfalla Kronan.

Sedan Konungens Befallningshafvande i Upsala län, i skrifvelse till Domhafvanden i Films och Dannemora Tingslag — med tillkännagifvande, hurusom vid polisundersökning, hvilken, i anledning af skedd anmälan det åtskilliga nidingsdåd och våldsbragder under våren och sommaren år 1868 vid Dannemora grufvor föröfvats, blifvit af KonungensBefallningshafvande hållen, utrönts, att natten till den 17 Maj nämnda år sextiofyra fruktträd och unga björkar uti Grufveförvaltarens trädgård blifvit afbarkade; att under närmast följande tiden intill början af Augusti månad funnits i närheten af bemälde Grufveförvaltares bostad utlagda skrifvelser, stälda till denne och innehållande hotelser om hämnd och död; att natten till den 7 Augusti en på något afstånd från den af Grufveförvaltaren bebodda byggnad uppförd mindre plan af bräder på underlag af timmer och försedd med omslutande stängsel blifvit söndersprängd, sannolikt medelst användande af nitroglycerin; samt att den 16 i samma månad, då Grufveförvaltaren klockan emellan 10 och 11 på aftonen varit på väg till sin bostad, stenar kastats efter honom, i anledning hvaraf, och då vid undersökningen sannolika skäl förekommit att misstänka Grufarbetaren Gustaf Lönnbom att hafva under synnerligen försvårande omständigheter uppsåtligen skadat annans egendom, Lönnbom blifvit i häkte inmanad för att till undergående af ransakning befordras, — anmodat Domhafvanden, att med Lönnbom denna ransakning anställa; samt Films och Dannemora Tingslags Häradsrätt, der ransakning med Lönnbom angående omförmälda förbrytelser hållits vid urtima ting den 14 September samt den 1 och den 19 Oktober 1868, dels genom serskilda beslut förstnämnda två dagar efter hållen ransakning återförpassat Lönnbom till länsfängelset, dels ock medelst utslag berörde 19 Oktober funnit Lönnbom icke kunna till ansvar i målet fällas utan honom från åtalet frikänt och ur häktet lösgifvit; så, och efter det Lönnbom i en till mig ingifven skrift fört klagan bland annat deröfver att, ehuru någon bevisning om de brott, för hvilka han angifvits, icke skulle förekommit, han likväl blifvit i häktet qvarhållen, med yrkande tillika, att Domhafvanden, som förrättat ofvannämnda urtima ting, måtte varda ålagdt i ersättning för Lönnboms lidande utgifva visst belopp för hvarje dag Lönnbom varit häktad; samt Domhafvanden i ett öfver berörda skrift till mig afgifvet yttrande anfört att, då Häradsrätten hade skyldighet att ställa

sig till efterrättelse omförmälda af Konungens Befallningshafvande till Domhafvanden aflåtna anmodan om företagande af ransakning med Lönnbom, det icke kunde tillkomma Häradsrätten att, innan alla de skäl och bevis, som af den utaf Konungens Befallningshafvande serskildt förordnade åklagaren i målet framdragits, blifvit pröfvade, meddela utlåtande om Lönnboms frigifvande ur häktet, helst Lönnbom icke blifvit i följd af Domhafvandens begäran eller Domstolens beslut deri inmanad, samt Lönnbom dessutom icke under ransakningens fortgång vid Häradsrätten derom framstält något yrkande, och att de i målet hörda vittnens berättelser utvisade, att skäliga anledningar till den allmänna misstanka, som föranledt hans häktande, icke saknats; anmodade jag Advokatfiskals-embetet vid Kongl. Svea Hofrätt att emot Domhafvanden anställa åtal, och anmärkte att, ehuru vid urtima tingen den 14 September och den 1 Oktober afhörts, vid det förra, tjugusju och vid det senare sex vitnen, utan att genom deras berättelser någon bevisning emot Lönnbom till stöd för anklagelsen förekommit, Häradsrätten likväl återsändt Lönnbom till häktet; att, jemlikt 19 § 18 mom. i Kongl. Förordningen angående Strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864, Rätten varit oförhindrad att om häktad persons lösgifvande förordna äfven då ett slikt lösgifvande skulle medföra rubbning af Rättens eget förut fattade beslut och följaktligen så mycket mera egt makt att upphäfva ett så beskaffadt af polismyndighet fattadt beslut; samt att den omständighet, att Lönnbom ej framstält serskildt yrkande om befrielse ur häktet, icke syntes utgöra giltig ursäkt för Rättens underlåtenhet att lemna Lönnbom det skydd till sin personliga frihet, som lagligen tillkomme honom, ehvad han sjelf förstått att sådant yrka eller icke.

Efter det Advokatfiskals-embetet med anledning häraf inför Kongl. Hofrätten tilltalat Domhafvanden för hvad, på sätt förmäldt är, blifvit lagdt Häradsrätten till last såsom felaktigt förfarande, hvarigenom vållats, att Lönnbom utan laga skäl blifvit i häkte qvarhållen under tiden emellan den 14 September 1868 och den 19 nästpåföljande Oktober, samt yrkat, att Domhafvanden måtte härför dömas att böta, jemlikt grunderna i 25 kap. 17 och 21 §§ Strafflagen, samt förpligtas ej mindre godtgöra Kongl. Maj:t och Kronan kostnaderne för Lönnboms skjutsande från första tinget till länshäktet, vidare till och från det andra tinget samt till det tredje tinget jemte hans underhåll i häktet och på tingsresorna under förenämnde tid med tillhopa femtiotre riksdaler 39 öre, än äfven till Lönnbom utgifva skäligt skadestånd för lidande och förlust genom hans fångenskap, i hvilket hänseende Lönnbom i en vid memorialet fogad skrift sin talan utfört; så har Kongl. Hofrätten genom *utslag den 27 Mars 1871*, efter det Domhafvanden

med förklaring inkommit, sig utlåtit att, med afseende å hvad under ransakningen med Lönnbom förekommit, Häradsrättens åtgärd att vid ifrågavarande urtima ting den 14 September och den 1 Oktober 1868 icke förordna om Lönnboms lösgifvande ur häktet utan honom till länsfängelset återförpassa ej vore af beskaffenhet att till ansvar såsom för tjenstefel för Domhafvanden föranleda; utan blefve Domhafvanden från den emot honom i detta mål anstälda ansvars- och ersättningstalan befriad.

Enär detta åtal, i följd af Lönnboms klagan, blifvit anhängiggjordt och rörde den personliga friheten, angående hvilken senaste tidens lagstiftning infört stadganden mera betryggande än de förut gällande, stadganden, på hvilkas rigtiga uppfattning och tillämpning från början den största vigt låge, har jag, som ansett Häradsrättens förfarande uti nu ifrågakomna fall vara felaktigt, icke bort åtnöjas med Kongl. Hofrättens nyss anförda utslag; hvarföre jag anmodat Advokatfiskals-embetet att genom underdåniga besvär söka den ändring i nämnda utslag, att den talan Advokatfiskals-embetet efter mitt förordnande hos Kongl. Hofrätten utfört, måtte varda i nåder bifallen; vid fullgörande af hvilket uppdrag bemälda embete, enär Kongl. Hofrätten för sitt domslut icke åberopat annat skäl än »hvad under ransakningen emot »Lönnbom förekommit«, hade att upprepa det som jag rörande de vid samma ransakningen förekomna omständigheter uti min första skrifvelse till embetet angående förevarande åtal yttrat.

Uti en till mig ingifven skrift har Drängen Johannes Thorbjörnsson fört klagan deröfver att, på färgaren J. Sundbergs i Wigstorp angifvelse, Länsmannen i Inlands södre härad i Göteborgs och Bohus län, M. Hammarstrand, låtit i Juli månad år 1866 häkta och insända klaganden till Göteborgs läns cellfängelse, der han i tjugusju dagar qvarhållits; yrkande Thorbjörnsson att bemälde Länsman måtte befordras till laga ansvar och tillförbindas att ersätta Thorbjörnsson för hans undergångna skymf och lidande.

Vid klagoskriften voro fogade:

1:o en till Konungens Befallningshafvande i nyssberörda län ställd skrift af den 8 April 1868, i hvilken klaganden närmare beskref det honom öfvergångna våld, hufvudsakligen sålunda: att färgaren Sundberg den 8 Juli 1866 gjort ofvanberörda angifvelse emot klaganden först hos Landsfiskalen A. Fagerdahl, som likväl förklarat laga bevisning till styrko för angifvelsen icke förefinnas; att Sundberg derefter vändt sig till Länsmannen Hammarstrand, som utan några skäl endast på den obestyrkta beskyllningen anbefalt Kronorättaren Olaus Thorbjörnsson i Torp att genast gripa klaganden, hvil-

ket kronorättaren på det våldsammaste sätt verkstält genom att släpa klaganden från sitt arbete ute å marken utan att låta honom återvända till sitt hem; att klaganden sedermera blifvit förd till åtskilliga ställen och omsider till Länsmannen Hammarstrand, som »i vredesmod» förpassat klaganden till Kongelfs häkte, hvarifrån denne dagen derpå forslats till cellfängelset i Göteborg, der han förvarats till dess han utsändes till Inlands södre Häradsrätt, som den 4 påföljande Augusti försatte honom på fri fot; påfordrande klaganden jemväl uti nu ifrågavarande skrift åtal emot Länsmannen Hammarstrand och dennes förpligtande att godtgöra klaganden för hans lidande.

I den förklaring, Konungens Befallningshafvande i anledning af sistberörda skrift från Länsmannen Hammarstrand infordrat, hade denne yttrat: att, sedan Johannes Thorbjörnsson, boende hos sin fader inhysesmannen Thorbjörn Andersson i Wigstorp, hvilket hemman, som vore militieboställe, arrenderats af färgaren Sundberg, oafbrutet legat i fejd med Sundberg samt jemväl varit ställd under tilltal vid domstolen i orten för, bland annat, skarpa skotts aflossande utifrån in genom fenstren i det af Sundberg bebodda rum, utan att vid domstolen hafva iakttagit inställelse; så hade Sundberg en dag i Juli månad år 1866 ankommit till Hammarstrand och med skriftlig angifvelse begärt åtal emot Johannes Thorbjörnsson för hemgång samt yrkat, att denne, som rådde sig sjelf, vore utan stadig sysselsättning och i viss mon saknade laga försvar, måtte blifva i häkte inmanad. Hammarstrand hade då tagit saken i öfvervägande och i betraktande af hvad ofvan anfördt vore, på grund af den åberopade och med uppgifna vittnen behörigen undertecknade angifvelseskriften samt, med stöd af 6 mom. i 19 § af Kongl. Förordningen om nya Strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864, ansett sig utan ansvar och risque kunna i förvar taga Johannes Thorbjörnsson, hvadan Hammarstrand aflåtit skrifvelse till kronorättaren i socknen Olaus Thorbjörnsson i Torp att, enär Hammarstrand af andra tjenstegöromål sjelf vore förhindrad att afresa till stället, gripa Johannes Thorbjörnsson och föra honom till Hammarstrand, emedan, enligt Sundbergs uppgift, saken fordrade skyndsamhet, så vida icke Johannes Thorbjörnsson skulle undkomma; hvarefter denne införpassats till länscellfängelset; att Hammarstrand ej vore i tillfälle bifoga den omnämnda angifvelseskriften, emedan denna blifvit inlemnad till domstolen, hvarest Thorbjörnsson stode under tilltal; anhållande slutligen Hammarstrand att, enär Thorbjörnsson vore oförhindrad att vid domstol sjelf åtala såväl Hammarstrand som den person, hvilken vid häktandet skulle hafva misshandlat Thorbjörnsson, Konungens Befallningshafvande måtte lemna dennes klagoskrift utan afseende; hvaruppå

Konungens Befallningshafvande, i resolution den 28 April 1868, förklarat att den ifrågavarande angifvelsen emot Länsmannen Hammarstrand icke föranledde till åtgärd eller annat yttrande, än att Johannes Thorbjörnsson egde sjelf vid laga domstol emot Hammarstrand anhängiggöra och utföra den ansvarstalan, hvartill han funne sig befogad.

2:o Utdrag af Inlands Södre Häradsrätts dombok för den 4 Augusti och den 13 November med utslag af den 14 December 1866 samt för den 18 Juni med utslag af den 12 Augusti 1868. Ur dessa handlingar borde här intagas:

ur domboksutdraget för den 4 Augusti 1866, dels färgaren Sundbergs till Länsmannen Hammarstrand inlemnade angifvelseskrift emot Johannes Thorbjörnsson, på grund af hvilken den förre anbefalt den senares häktande, innehållande denna skrift hufvudsakligen, att Johannes Thorbjörnsson inträngt i Sundbergs boningsrum samt med hugg och slag af ett trädstycke öfverfallit Sundberg och tillfogat honom större och mindre blodviten, såsom bilagdt läkarebetyg vitsordade, hvarföre Sundberg yrkade att Johannes Thorbjörnsson måtte till åtal befordras; och som Sundberg förut egde mål emot Johannes Thorbjörnsson om ansvar för våld och fensters sönderskjutande, i hvilket mål denne icke afgifvit svaromål, samt fara vore för handen, att Thorbjörnsson, såsom icke innehafvande laga tjenst, möjligen afveke från orten, så begärde Sundberg att Johannes Thorbjörnsson måtte på Sundbergs ansvar i häkte inmanas, hvarjemte två vittnen uppgåfvos; dels ock det åberopade läkarebetyget, som vitsordade, att Sundberg haft högra handen uppsvullen och yttre huden på handbaken söndersliten omkring en tums storlek samt å ändan af högra handens lillfinger en spricka, ur hvilken blod utsipprat, å yttre huden på venstra handen ett mindre skrubbsår och vid början af lillfingret ett obetydligt sår;

ur domboksutdraget för den 13 November, Johannes Thorbjörnssons prestbevis af den 27 Oktober 1866, som visade, att denne var son af Arrendatoren Thorbjörn Andersson i Wigstorp och hade fört anständig och ostrafflig vandel samt aldrig förr varit för någon förbrytelse tilltalad;

ur domboksutdraget för den 4 Augusti 1866, Häradsrättens beslut, hvarigenom, efter de i Sundbergs ofvanintagna angifvelseskrift åberopade vittnens hörande, förklarats, att det brott, för hvilket Johannes Thorbjörnsson blifvit vid ifrågavarande tillfälle häktad, icke vore af beskaffenhet, att han borde för detsamma längre i häkte hållas, utan blefve han frigifven; och

ur domboksutdraget den 12 Augusti 1868, Häradsrättens slutliga utslag, hvarigenom alla emot Johannes Thorbjörnsson i målet framstälda ansvarspåståenden blifvit lemnade utan afseende.

I betraktande af hvad sålunda förekommit, ansåg jag åtal emot Länsmannen Hammarstrand för tjenstefel böra ega rum och anförde i den skrifvelse till Konungens Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län, i hvilken jag begärde att allmän åklagare måtte förordnas att slikt åtal vid laga domstol anhängiggöra och utföra: att jag funnit Länsmannen Hammarstrand hafva felat derutinnan, att han, utan att hafva hört Johannes Thorbjörnsson än mindre de emot denne åberopade vittnen och således utan behörig undersökning angående verkliga beskaffenheten af det brott, för hvilket Johannes Thorbjörnsson skulle i häkte inmanas, förordnat om dennes gripande, och derefter, då den häktade hos Hammarstrand inställdes, ej heller, efter hvad som ville synas af Thorbjörnssons ofvanintagna till Konungens Befallningshafvande i länet år 1868 ingifna klagoskrift och Hammarstrands deröfver afgifna förklaring, sökt genom närmare utredning af förhållandena vid det angifna brottets begående fullgöra hvad som i detta afseende dittills blifvit försummadt. Hvad Hammarstrand åter i nyssberörda förklaring till sitt försvar andragit, syntes mig icke förtjena afseende, emedan först och främst Hammarstrands uppgift, att Johannes Thorbjörnsson skulle »råda sig sjelf», vara utan stadig sysselsättning och i viss mon sakna laga försvar, stode i strid med prestbevisets innehåll, att Johannes Thorbjörnsson vore hemmason hos fadren, som åter benämndes *arrendator;* och emedan vidare den af Hammarstrand till stöd för häktningens befogenhet åberopade 6 punkten i 19 § af Kongl. Förordningen den 16 Februari 1864 ej vore tillämplig med mindre det Johannes Thorbjörnsson tillvitade brottets beskaffenhet varit behörigen utredd, så att skönjas kunnat, att straffarbete efter lag bort å samma brott följa; och en sådan utredning hade, på sätt redan blifvit anmärkt, icke föregått häktningen. Obetydligheten af de skador, som enligt läkarebetyget tillfogats Sundberg, vittnade till och med emot antagandet, att det ifrågavarande brottet varit af sådan svårare art. När dessutom Johannes Thorbjörnsson, enligt prestbetyget, hade stadigt hemvist och, för faran att han skulle afvika eller genom undanrödjande af bevis hindra sakens tillbörliga utredning, icke annan sannolikhet förefunnits, än Sundbergs obestyrkta föregifvande, att Johannes Thorbjörnsson, såsom icke innehafvande laga tjenst, möjligen afveke från orten, så hade Thorbjörnsson, just på grund af det åberopade lagbudet, bort på fri fot lemnas, äfven om brottet varit sådant, att straffarbete derå kunnat följa. På dessa skäl ansåge jag Länsmannen Hammarstrands öfverklagade förfarande utmärka en sådan vårdslöshet och egenmäktighet i tjensteutöfning och en så betänklig ringaktning för den personliga friheten, att dess lagliga beifrande ej borde lemnas beroende på enskild persons åtgärd. Och borde

det

den allmänne åklagare, hvilkens förordnande jag genom nu anförda skrifvelse äskade, efter det Thorbjörnsson blifvit i saken hörd och fått sina anspråk på ersättning uppgifva och styrka, samt kostnaden för dennes forsling till och från länshäktet och för underhållet derstädes blifvit utrönt, emot Länsmannen Hammarstrand föra den ansvars- och ersättningstalan, till hvilken lag och sakens utredda beskaffenhet föranledde.

Sedan på grund häraf åtal blifvit af tillförordnad allmän åklagare anhängiggjordt vid Inlands södre Häradsrätt emot Länsmannen Hammarstrand, och målet vid flera ting förevarit, hvarunder Johannes Thorbjörnsson framstält yrkande att för honom öfvergången skymf och tillfogade lidande erhålla ersättning i ett för allt med sjuhundrafemtio riksdaler; meddelade Häradsrätten *utslag den 27 April 1871* och utlät sig, att, ehuru det brott, som Färgaren Sundberg uti sin till svaranden, Länsmannen Hammarstrand, aflemnade angifvelseskrift tillvitat Johannes Thorbjörnsson, kunnat under försvårande omständigheter, och derest dess verklighet ådagalagts, för Johannes Thorbjörnsson medföra bestraffning af straffarbete, och svaranden jemväl kunnat haft anledning befara, att Johannes Thorbjörnsson skulle från orten afvika; likväl och då svaranden utan föregången undersökning om verkliga förhållandet vid brottets begående förordnat om Johannes Thorbjörnssons gripande, och anklagelsen emot honom blifvit af Häradsrätten ogillad; pröfvade Häradsrätten, jemlikt 25 kap. 16 § Strafflagen, lagligt döma svaranden att för den underlåtenhet i tjenstens utöfning, som i berörda hänseende låge honom till last, böta femtio riksdaler, kronans ensak; hvarförutan Häradsrätten förpligtade svaranden att ej mindre ersätta Kongl. Maj:t och kronan kostnaden för Johannes Thorbjörnssons forslande till häktet och underhåll derstädes med tillsammans sexton riksdaler 15 öre än äfven godtgöra Johannes Thorbjörnsson för hans lidande med femtio riksdaler och för hans kostnader med femton riksdaler samt att med uppgifna belopp ersätta vittnen för deras tingsresor.

Med detta utslag har jag åtnöjts, men Thorbjörnsson har anfört besvär i Kongl. Göta Hofrätt.

Af förekommen anledning infordrade jag utdrag af domboken vid lagtima vårtinget med Alfta tingslag den 18 Februari 1870 angående Bonden Jonas Jonssons i Wiken hustru, Kjerstin Ersdotter, tilltalad och nämnde dag af Häradsrätten införpassad till länsfängelset i Gefle, för det hon skulle genom grof vårdslöshet hafva vållat två sina nyfödda barns död.

Sedan nämnda domboksutdrag kommit mig tillhanda, har jag deraf inhemtat hufvudsakligen, att vid ofvanberörda rättegångstillfälle, hvartill Kjerstin Ersdotter var genom stämning af allmänne åklagaren, Länsmannen i socknen, inkallad, tillstädeskommit så väl Kjerstin Ersdotter som åklagaren, hvilken sistnämnde till Häradsrätten ingifvit:

1:o *Protokoll, hållet den 7 nästförutgångne Januari vid polisförhör med Kjerstin Ersdotter*, ur hvilket protokoll här må intagas följande:

Bemälde Länsman, åtföljd af fjerdingsmannen Jon Andersson och bonden Erik Olsson i Wiken, hade nämnde dag infunnit sig hos Jonas Jonsson i nyssberörde by, för att, i anledning af ett allmänt gängse rykte, att dennes förrbemälda hustru skulle hafva afdagatagit ett den 19 December nästförflutna år framfödt gossebarn, med henne anställa förhör. Vid detta förhör hade Kjerstin Ersdotter berättat: att, sedan hennes man nyssberörde 19 December om morgonen begifvit sig på resa till Söderhamn, Kjerstin vid pass klockan elfva på aftonen börjat blifva illamående och omkring en timma derefter framfödt ett gossebarn, hvilket dock redan fjorton dagar förut känts vara dödt i moderlifvet; att Kjerstin vid förlossningen icke efterskickat någon bland grannarna af den orsak, att hennes sextonåriga dotter varit rädd att för sådant ändamål begifva sig ut i mörkret; men att, den 22 i samma månad, ofvanbemälde Jon Anderssons hustru, Karin Persdotter, blifvit tillkallad och anmodad att bära det döda barnet till Långhed, en by i grannskapet, för att läggas i samma kista som en der afliden qvinna, hvilken anmodan Karin Persdotter efterkommit i det hon påföljande dag burit barnet till Långhed; att Kjerstin vid mannens hemkomst den 22 December, icke omtalat för honom hvad som under hans frånvaro tilldragit sig men på erinran af merbemälda Karin Persdotter, att mannen borde derom underrättas, skickat henne att uppsöka Jonas Jonsson, hvilken, då han anträffats i en granngård och underrättats om, att hans hustru födt barn på söndagen samt anmodat Karin Persdotter att bära barnet till Långhed, utbrustit: »hon måtte väl aldrig hafva gjort af med barnet, när hon ej talat om för mig att det var dödt»; att Kjerstin icke omtalat för sin man eller eljest för någon annan, att barnet fjorton dagar före födseln saknat lif; och hade hon förtegat alla dessa omständigheter för mannen, i anseende till hans supighet, oordentlighet och elakhet inom hus. Mannen Jonas Jonsson, vid förhöret närvarande, hade vitsordat hustruns uppgift, det hon för honom icke omtalat, att barnet varit dödt fjorton dagar före födseln och ej heller vid hans hemkomst omnämnt barnets födelse; hvarjemte han medgifvit, att han vid emottagandet af underrättelsen om barnets födelse och död fält ofvan omförmälda yttrande, med hvilket han dock förklarat sig icke hafva haft någon mening;

2:o *Protokollet vid den af Provincialläkaren den 22 Januari 1870 förrättade besigtning och liköppning å ifrågavarande barn tillika med samma läkares öfver förrättningen afgifna utlåtande* af innehåll korteligen: att Kjerstin Ersdotters den 19 December 1869 framfödda gossebarn varit fullgånget; att detsamma någon kort stund efter födseln lefvat och andats, ehuru icke fullständigt; att orsaken till barnets död varit blodkongestion till hjernan samt ofullständig andedrägt; och att icke något spår af yttre våld å barnets lik vid obduktionen iakttagits;

3:o *Prestbevis för Kjerstin Ersdotter*, innehållande, bland annat, att hon och hennes man begge blifvit år 1855 inför kyrkorådet varnade för oenighet i äktenskapet; och att Kjerstin Ersdotter år 1863 serskildt af bemälda myndighet varnats för otillbörligt uppförande emot sin svärmoder, men att Kjerstin Ersdotter aldrig varit vid domstol för brott tilltalad.

Då Kjerstin Ersdotter derefter inför Häradsrätten afgaf redogörelse för sina lefnadsomständigheter hade hon, bland annat, förmält: att hon vid tjuguett års ålder trädt i äktenskap med sin mer omförmälde man, Jonas Jonsson; att detta äktenskap, i anseende till mannens begifvenhet på starka drycker och våldsamma sinnelag, under många år varit serdeles olyckligt; samt att hon framfödt åtta barn och bland dessa år 1868 en son, som efter något mer än ett dygns lefnad aflidit.

Angående sistomförmälde sons födelse och död, hade Kjerstin Ersdotter berättat: att hon en lördag under sommaren år 1868 hastigt insjuknat och vid middagstiden samma dag födt ett gossebarn, innan en vid Kjerstins insjuknande efterskickad grannqvinna, vid namn Märta Fröjd, hunnit komma Kjerstin till hjelp; men straxt efter barnets födelse hade bemälda Märta ankommit och tagit i sin vård barnet, som varit blått och ej visat tecken till lif förr än det af Märta blifvit »rulladt», hvarefter detsamma qvidit och varit sjukt till dess det påföljande dags eftermiddag aflidit, vårdadt af Märta. Under natten emot söndagen hade likväl Kjerstin sjelf vakat öfver och skött barnet, hvilket då varit så sjukt, att Kjerstin redan på söndagsmorgonen trott detsamma vara dödt, ehuru det vid närmare efterseende befunnits lefvande och först på söndagseftermiddagen aflidit.

Beträffande derefter yngsta barnets födelse den 19 December 1869, hade Kjerstin Ersdotter inför Häradsrätten yttrat: att hon, som under den förutgångna hösten varit sjuklig och på den sista tiden ej förmärkt någon »qvickning» af fostret — hvilket hon, i följd deraf, trott vara dödt — på aftonen sistnämnde dag, då hennes man varit borta, och någon annan än hon och hennes barn ej funnits i gården, hastigt insjuknat och med anledning deraf bedt äldsta dottern tillkalla någon af grannqvinnorna, för att vid den väntade förlossningen biträda; men att, änskönt en qvinna, som plägade vid

barnförlossningar vara till hjelp, bott endast ett stenkast från Kjerstin Ersdotters hemvist, bemälda dotter, för räddslas skull, vägrat att begifva sig ut i mörkret; att samma dotter icke, och än mindre den yngre, förstått att vid förlossningen på något sätt biträda modern, hvilken likväl, just som hon framfödt barnet, ropat på dottern att komma och hjelpa henne; att, innan dottern hunnit efterkomma denna tillsägelse, Kjerstin Ersdotter, i följd af plågorna, afdånat, och då hon, utan all kännedom, huru länge hennes sanslösa tillstånd varat, åter kommit till medvetande, hade dottern stått vid sängen men ej vetat att göra något vid det framfödda barnet, hvilket, liggande på sida emellan moderns lår, denna, sedan hon lindat af nafvelsträngen, som suttit omkring barnets hals, tagit till sig; hvarefter hon, jemte det hon öppnat och rengjort barnets mun, med en af dottern, på tillsägelse, hemtad sax afklippt nafvelsträngen, den hon, enär han icke blödt, ej aktat nödigt att förbinda, helst som hon hvarken vid födseln ej heller efteråt förmärkt något lif hos barnet, hvilket dottern derefter burit fram till spiselden utan att hos detsamma förmärka något tecken till lif; hvadan ock barnet, såsom dödfödt, någon stund derefter blifvit lagdt å sido i ett tillstötande obebodt och oeldadt rum; att Kjerstin Ersdotter, som fortfarande legat till sängs, i afbidan på mannens hemkomst, ej meddelat någon hvad som händt; att när mannen sedermera hemkommit, han varit så drucken att Kjerstin Ersdotter, änskönt mannen delat säng med henne, ej kunnat lemna honom någon underrättelse angående den timade barnsbörden; och att, då mannen påföljande morgon uppstigit och klädt sig, Kjerstin ej heller samtalat med honom, enär hon trott, att han icke skulle gå längre bort än till stallet och derföre snart återkomma; men att, när så icke skett, hon skickat dottern till förrbemälda Karin Persdotter för att bedja denna om ett besök, i följd hvaraf Karin infunnit sig den 22 uti sistnämnde månad på aftonen, då Kjerstin för henne berättat, hurusom hon ett par dagar förut framfödt ett dödfödt gossebarn, hvarom Karin sedermera underrättat Kjerstins man.

Häradsrätten hörde derefter följande vittnen, som berättade:

1:o *Märta Fröjd:* att, sedan vittnet en lördagseftermiddag under 1868 års sommar på kallelse infunnit sig hos Kjerstin Ersdotter, hvilken då, kort före vittnets ankomst, i närvaro af endast sina minderåriga döttrar framfödt ett gossebarn, vittnet öppnat och rengjort munnen samt afklippt nafvelsträngen å barnet, som då ännu qvarlegat emellan moderns lår; och hade barnet, hvars hela kropp varit blå, visat ringa tecken till lif och ofullständigt andats, till dess vittnet skakat och rullat detsamma, hvarefter det börjat andas och röra sig men dock, när vittnet på qvällen begifvit sig hem, varit sjukt och svagt; att, då vittnet påföljande morgon åter inställt

sig och frågat, huru barnet sig befunne, Kjerstin Ersdotter genmält, att det vore bra med barnet, enär det under natten aflidit; hvarjemte Kjerstin, som skötte sina syslor i dagliga stugan, der barnets vagga nästförutgångna afton stått, uppgifvit, att barnet då funnes i den så kallade »herrstugan», dit vittnet, med anledning deraf, sig begifvit och funnit barnet liggande i sin vagga lefvande ehuru mycket sjukt, hvarefter det icke förr än klockan half fem samma dags eftermiddag aflidit; och hade Kjerstin Ersdotter, som förmält, det hon och mannen under natten legat i herrstugan och haft barnet hos sig, vid underrättelsen om att detta ännu lefde, visat ledsnad deröfver, att hon så misstagit sig;

2:o *Karin Persdotter:* att, sedan Kjerstin Ersdotter under nästförutgångna höst flere gånger samtalat med vittnet angående sitt hafvande-tillstånd och jemväl någon vecka före yngsta barnets födelse omförmält, det hon trodde fostret vara dödt, Kjerstins dotter Karin den 22 förutnämnde December på morgonen kommit till vittnet och bedt henne besöka Kjerstin för att sedermera åt denna gå ett ärende till Långhed, med anledning hvaraf vittnet på qvällen samma dag begifvit sig till Kjerstin, som då legat till sängs och på fråga angående helsotillståndet uppgifvit, det hon stundom vore bättre stundom sämre, stundom uppe stundom sängliggande, men när vittnet, som på grund af nämnda upplysningar, trott Kjerstins nedkomst vara nära förestående, yttrat, det hon vid sådant förhållande icke ville dröja qvar, hade Kjerstin omtalat, det hon några dagar förut fått, såsom orden fallit, »en engel», hvilken dock varit dödfödd och den hon derföre ville, att vittnet skulle bära till Långhed och lägga i likkistan hos en der afliden hustru, som påföljande söndag komme att begrafvas, hvarefter Kjerstin inburit och visat vittnet det i ett tillstötande rum insatta barnet, samt, på fråga af vittnet, huruvida Jonas — Kjerstins man — sett barnet och visste hvad som händt, yttrat, att Jonas derom ingenting kände, enär han vid hemkomsten från Söderhamn varit så oredig och påföljande morgon utgått så hastigt, att Kjerstin ej kunnat samtala med honom; att vittnet, med anledning häraf hos en närboende granne sökt och träffat Jonas Jonsson samt bedt honom, som vid tillfället varit något drucken, följa med hem, »enär han och vittnet» — såsom detta yttrat — »skulle på begrafning», hvarvid Jonas Jonsson, som genast tycktes hafva fattat, hvilken begrafning vittnet åsyftat, bestört utbrustit: »åj, åj, åj och det har hon icke talt om för mig; hon måtte väl aldrig hafva gjort af med barnet»; hvarefter Jonas, under yttrande, att han ej kunde tro, det hustrun afdagatagit barnet, åtföljt vittnet hem, der Kjerstin Ersdotter, — jemte det hon, på fråga af mannen, hvarföre hon för honom ej omnämt barnsbörden, urskuldat sig dermed, att han på morgonen gått så hastigt ut — till mannen framburit det döda barnet,

hvilket denne flere gånger kysst; och hade vittnet dagen derpå burit barnet till Långhed, der vittnet fått lägga det i kistan hos förrbemälda aflidna hustru.

3:o *Bonden Erik Olsson* och fjerdingsmannen *Jon Andersson*, hvilka varit tillstädes vid det förut omnämnda polisförhöret, den 7 Januari 1870, sammanstämmande:

att vid nyssberörda förhör så förelupit som det dervid hållna, här förut till väsentligaste delen intagna protokollet innehölle; dock att Kjerstin Ersdotter vid förhöret synbarligen icke egt kännedom om Jonas Jonssons yttrade misstanka, det hon skulle gjort af med barnet; tilläggande vittnena dels, att Jonas Jonsson vid serskilda tillfällen någon tid förut omtalat, hurusom han, på hustruns enträgna begäran, varit hos Provincialläkaren och tillbjudit honom penningar, på det denne vid blifvande obduktion å barnets döda kropp icke skulle meddela något för henne, Kjerstin Ersdotter, besvärande utlåtande; dels ock att Jonas Jonsson, under förmälan, att hustrun stått utanför i ett stall, medan han varit inne hos Doktorn, vidare yttrat, det penningar till mutor, då Jonas Jonsson för några år sedan stulit hö, helt och hållet saknats, men att nu, när det gälde hustrun, sådana funnes att tillgå.

Allmänne åklagaren, som förklarat sig anse Kjerstin Ersdotters uppgift, det hennes döttrar vägrat att den 19 December 1869, då modern var i barnsnöd, tillkalla någon grannqvinna till hjelp, så mycket mindre sannolik som en qvinna, hvilken allmänneligen plägade vid barnförlossningar biträda, bodde alldeles invid Kjerstin Ersdotters hemvist, hade dels begärt uppskof med målet till annat rättegångstillfälle, för att kunna åstadkomma vidare bevisning, dels ock hemstält, det Kjerstin Ersdotter, med afseende å de besvärande omständigheter, som emot henne förekommit, måtte förklaras skyldig att genast träda i häkte; och hade Häradsrätten, med bifall till denna hemställan, uppskjutit målet till dag, som framdeles skulle utsättas, då åklagaren egde förete den vidare bevisning, han ville begagna, samt Kjerstin Ersdotter, *som imedlertid till länsfängelset i Gefle införpassades*, borde hos Häradsrätten åter inställas.

Detta Häradsrättens beslut syntes mig icke öfverensstämma med lag. Kjerstin Ersdotter hade varit tilltalad för det hon genom grof vårdslöshet skulle hafva vållat två af henne framfödda barns död, och genom den bevisning, som *före* nämnda besluts fattande åstadkommits, hade någon svårare brottslighet, än den Kjerstin Ersdotter sålunda tillvitade, så mycket mindre blifvit ådagalagd som nämnda bevisning ej ens gjorde det fullt sannolikt, det hon varit skyldig till den grad af brottslighet, allmänna åklagaren lagt henne till last. Å denna art af brott följde efter lag ansvar af böter, fängelse eller straffarbete, det sistnämnda dock icke för längre tid

än två år, och 5 punkten af 19 § i Kongl. Förordningen om nya strafflagens införande m. m. den 16 Februari 1864 hade följaktligen ej varit på detta fall tillämplig. Nämnde §:s 6 punkt tilläte visserligen, att »den, hvilken misstänkes för brott, som ringare är, än i 5 punkten sägs, men hvarå dock straffarbete efter lag följa kan, må i häkte tagas; men», — heter der vidare — »hafver han embete eller tjenst, eller fast egendom, eller eljest stadigt hemvist eller yrke, och kan det ej skäligen befaras, att han afviker, eller att han genom undanrödjande af bevis eller egendom sakens tillbörliga utredning hindrar; då skall han på fri fot lemnas.

I det fall, hvarom här var fråga, ådagalade handlingarne, att den misstänkta och tilltalade hustrun hade fast egendom eller åtminstone stadigt hemvist, och skälig anledning, att hon skulle afvika eller genom undanrödjande af bevis eller egendom sakens tillbörliga utredning hindra, förefanns icke. Bemälde hustru hade följaktligen, jemlikt slutorden i nyss anförda lagrum, bort på fri fot lemnas.

På grund häraf uppdrog jag åt Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt att lagligen tilltala den tillförordnade Domhafvanden, som med Alfta Häradsrätt fattat ofvanberörda lagstridiga beslut, och derför å honom yrka ej allenast ansvar efter lag och sakens beskaffenhet utan ock skyldighet att ersätta den genom nämnda beslut vållade skada, för utredande af hvars belopp uppgifter borde infordras ej mindre om den tid, Kjerstin Ersdotter för ifrågavarande sak hållits häktad samt om antalet af de gånger hon under tiden forslats från tingsstället till länshäktet samt tvärtom med de häraf för det allmänna härflutna underhålls- och forslingskostnader, än ock om den godtgörelse, Kjerstin Ersdotter för tidsspillan och lidande fordrade; hvarefter Advokatfiskals-embetet hade att påyrka det allmännas rätt och, efter befogenhet, understödja Kjerstin Ersdotters anspråk.

Efter att härom hos Kongl. Hofrätten skriftvexling föregått, meddelade *Kongl. Hofrätten utslag den 16 Mars 1871* och förklarade att, med afseende å de besvärande omständigheter, som vid ransakningstillfället den 18 Februari 1870 mot Kjerstin Ersdotter förekommit, Häradsrättens då fattade beslut om Kjerstin Ersdotters inmanande i häkte icke kunde anses vara af beskaffenhet, att det finge till ansvar för Häradsrättens ordförande föranleda, i följd hvaraf den mot honom förda talan icke kunde bifallas.

Missnöjd med denna utgång af saken anmodade jag Advokatfiskalsembetet att hos Kongl. Maj:t i underdånighet fullfölja den af Kongl. Hofrätten ogillade talan och dervid åberopa hvad hos Kongl. Hofrätten blifvit i målet hufvudsakligen andraget.

Uppå denna sålunda fullföljda talan meddelade *Kongl. Maj:t* under *den 21 September 1871* nådigt utslag; och som hvad i omförmälda emot

Kjerstin Ersdotter anhängiggjorda mål vid ransakningstillfället den 18 Februari 1870 förekommit icke innefattat sannolika skäl för misstanke derom, att Kjerstin Ersdotter uppsåtligen afdagatagit något af sina ifrågakomna foster, hvarom ej heller angifvelse blifvit emot henne framstäld, samt, om än sannolika skäl kunde antagas hafva varit för handen till antagande deraf, att Kjerstin Ersdotter genom vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse varit vållande till sina omförmälda fosters död, Kjerstin Ersdotter likväl, vid det förhållande att hon haft stadigt hemvist och ej skäligen kunnat befaras, att hon skulle afvika eller genom undanrödjande af bevis eller egendom hindra målets tillbörliga utredning, bort, jemlikt 6 punkten i 19 § af Förordningen den 16 Februari 1864, på fri fot lemnas; alltså och då Häradsrättens förstnämnde dag fattade beslut angående Kjerstin Ersdotters häktande följaktligen varit felaktigt, och Domhafvanden såsom Häradsrättens ordförande vore för samma beslut ansvarig; alltså pröfvade Kongl. Maj:t skäligt, med ändring af Hofrättens öfverklagade utslag, att, jemlikt 25 kap. 17 § Strafflagen, fälla Domhafvanden att för berörda oriktiga domslut böta femtio riksdaler riksmynt samt förpligta Domhafvanden att ersätta Kongl. Maj:t och kronan kostnaden för Kjerstin Ersdotters underhåll och forsling under hela ransakningen med etthundrafyra riksdaler 85 öre.

Sedan, på sätt i min till 1871 års riksmöte afgifna embetsberättelse (sidd. 56 och följande) närmare förmäles, genom underdåniga besvär ändring blifvit sökt i Kongl. Svea Hofrätts den 18 November 1870 meddelade utslag uppå det åtal, Advokatfiskals-embetet i nämnde Kongl. Hofrätt efter mitt förordnande anstält emot Landskamreraren i Westmanlands län, för öfverträdelse af Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855; så har Kongl. Maj:t, uppå nämnda besvär, meddelat nådigt utslag den 26 April 1871; och som uti det ifrågavarande af Kommissarierne i Riksgälds-kontoret hos Konungens Befallningshafvande anhängiggjorda ärende, der icke någon af de betalningsskyldige jordegarena begärt att af Konungens Befallningshafvandes utslag undfå del, Landskamreraren vid sådant förhållande saknat stöd af lag för den anmärkta åtgärden att påföra jordegarena lösen för de transsumt af Konungens Befallningshafvandes utslag i nämnda ärende, som Landskamreraren ansett sig böra expediera för verkställighet af den utaf Kommissarierne gjorda begäran om beslutets delgifvande åt de betalningsskyldige; alltså funne Kongl. Maj:t, på grund af 20 § i ofvanåberopade 1855 års förordning samt 25 kap. 17 § Strafflagen,

skäligt

skäligt att, med ändring af Hofrättens utslag, fälla Landskamreraren att, för hvad han sålunda vid embetets utöfning låtit komma sig till last, böta tjugufem riksdaler; men enär icke någon af de personer, som ifrågavarande lösen erlagt, så vidt visadt blifvit, framstält begäran om densammas återbekommande, blefve Advokatfiskals-embetets i nämnda hänseende mot Landskamreraren i detta mål förda ersättningstalan lemnad utan afseende.

Sedan Arbetskarlen Hans Petter Jacobsson vid Bron, hvilken undergått bestraffning för första resan snatteri, blifvit inför Gotlands Norra Häradsrätt ånyo tilltalad för olofligt tillgrepp, så hade Häradsrätten genom utslag den 29 September 1869, med åberopande af 4 kap. 2 § samt 20 kap. 2, 9 och 18 §§ Strafflagen, dömt Hans Petter Jacobsson, såsom förvunnen att hafva å tre serskilda ställen och tider medelst inbrott tillgripit gods till värde af sammanlagdt tretton riksdaler 48 öre, att för de tre serskilda inbrotten undergå straffarbete under sex månader samt att för andra resan snatteri å tre serskilda ställen af egendom till nyssnämnda värde böta tretio riksdaler till kronan äfvensom att under fem år vara medborgerligt förtroende förlustig; hvarjemte Häradsrätten förordnat, att, i händelse Hans Petter Jacobsson saknade tillgång till böterna, han i stället skulle undergå tre dagars straffarbete, så att han i ena bot komme att undergå straffarbete i sex månader och tre dagar.

Efter det, vid granskning i Justitie-ombudsmans-expeditionen af de från Gotlands länsfängelse inkomna fångförteckningar, anmärkningar emot berörda utslag förekommit, samt ärendet blifvit till Advokatfiskals-embetet vid Kongl. Svea Hofrätt för åtals anställande öfverlemnadt, har bemälda embete, enligt lemnad föreskrift, hos Kongl. Hofrätten fullföljt berörda anmärkningar och anfört: att, enligt 6 och 7 §§ af 20 kap. Strafflagen, för tillgrepp medelst inbrott skolat, äfven om värdet af det tillgripna icke uppgått öfver femton riksdaler, dömas till straffarbete från sex månader till fyra år; att, enligt 12 § 2 mom. i samma kap., jemfördt med 4 kap. 3 § Strafflagen, de af Hans Petter Jacobsson föröfvade flera inbrottsstölder bort, i motsats mot hvad Häradsrätten, med förment stöd af 2 § i sistberörda kap. antagit, anses utgöra fortsättning af ett och samma brott och vara en försvårande omständighet vid straffets bestämmande för brottet, föranledande till straffarbetets ökande med högst ett år; hvadan Hans Petter Jacobsson, som redan genom första inbrottsstölden varit förfallen till minst sex månaders straffarbete, bort för brottets upprepande få den förhöjning

i straffet, som i lag vore föreskrifven; samt att deremot hans fällande till serskilda böter för snatteri ej bort ega rum och, om sådana böter kunnat ådömas, dessa, jemlikt 2 kap. 10 och 11 §§ samt 4 kap. 6 och 7 §§ Strafflagen skolat, då de voro bestämda till tretio riksdaler, förvandlas till nio i stället för tre dagars straffarbete: och har Advokatfiskals-embetet yrkat, att Domhafvanden, såsom för utslaget ansvarig, måtte för de anmärkta felaktigheterna dömas till böter.

Genom *utslag den 22 Juni 1871* har Kongl. Hofrätten sig utlåtit: att som Häradsrättens utslag vore, på sätt Advokatfiskals-embetet anmärkt, uppenbarligen mot lag stridande, och sålunda Domhafvanden, hvilken vore för samma utslag ansvarig, gjort sig skyldig till förseelse, som i 25 kap. 17 § Strafflagen omtalas, så funne Kongl. Hofrätten skäligt, med tillämpning af nyssnämnda lagrum, döma honom att böta fyratio riksdaler, som tillfölle Kronan.

Vid granskning af de från kronohäktet i Norrtelje inkomna fångförteckningarne har, i afseende på nedanomförmälde derstädes förvarade fångar, blifvit anmärkt:

att Sjuhundra häradsrätts utslag den 11 Juli 1868 angående förre Bonden Jan Erik Ersson i Kundby ankommit till häktet först den 25 i samma månad;

att Rådstufvurättens i Norrtelje utslag den 11 April 1868 angående Carl Erik Jansson och Matts Mattsson i Norrtelje samt Drängen Gustaf Jansson i Söderby till häktet inkommit ej förr än den 28 i samma månad;

att bemälde Rådstufvurätts utslag den 15 Juni 1868 angående förre Bonden Matts Mattsson från Wätö ankommit till häktet först den 11 påföljande Juli;

att samma Rådstufvurätts utslag den 23 Juni sistnämnda år angående Gesällen August Bernhard Wallin till häktet ankommit ej förr än den 11 påföljande Juli;

att samma Rådstufvurätts utslag den 8 Oktober meranämnda år angående Carl Otto Albrechtsson ankommit till häktet först den 25 i sagde månad;

att samma Rådstufvurätts utslag den 6 Mars 1869 angående Johan Lindberg i Norrtelje inkommit till häktet ej förr än den 25 i sistberörda månad;

att samma Rådstufvurätts utslag den 13 Mars 1869 angående förre Gardisten Carl Johan Bergin från Gefle till häktet anländt först den 25 i sagde månad; samt

att samma Rådstufvurätts utslag den 11 November 1869 angående Sjömannen Olaus Eklund till häktet ankommit först den 29 i sistnämnde månad.

Då öfver nämnda anmärkningar infordrade yttranden icke inkommo, förordnade jag åtal ej mindre emot tillförordnade Domhafvanden i Sjuhundra härad, hvilken, efter serskildt förordnande, fört ordet jemväl uti Rådstufvurätten i Norrtelje vid ofvanuppgifna tillfällen, än ock emot tre ständige och en tillförordnad ledamot i sistbemälde Rätt. Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt, som erhöll uppdrag att berörda åtal utföra, yttrade uti afgifvet memorial, i enlighet med den föreskrift jag gifvit: att då, enligt Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855, ifrågavarande utslag skolat vara att tillgå, i fråga om det af Häradsrätten meddelade, sist å sjette dagen, och, i fråga om de af Rådstufvurätten gifna, senast å fjerde dagen efter det besluten i Rätten afkunnats, men samma utslag likväl, på sätt här ofvan är antecknadt, icke till kronohäktet ankommit förr än långt senare, samt genom berörda försummelse de sakfälde således längre än vederbort varit sin frihet beröfvade; Advokatfiskalsembetet funne sig böra yrka, att förrbemälde Domhafvande, hvilken, såsom redan är vordet antydt, på grund af serskilda förordnanden vid ofvanomförmälda rättegångstillfällen fört ordet så väl i Häradsrätten som ock i Rådstufvurätten och derföre i första rummet haft skyldighet att egna tillsyn å och äfven ombesörja ifrågavarande utslags expedierande inom behörig tid, samt Rådmännen, hvilka deltagit i fattandet af ofvanuppräknade af Rådstufvurätten meddelade utslag men underlåtit tillse, det utslagen blifvit inom behörig tid expedierade, och sålunda varit i anmärkta försummelser delaktige, måtte dels, jemlikt ofvannämnda Kongl. Förordning den 30 November 1855 samt 24 kap. 5 § Rättegångsbalken, sådan den lyder i Kongl. Förordningen den 18 April 1849, dömas att böta efter tjugufem daler silfvermynt eller tolf riksdaler 50 öre för hvarje utslag, hvari de deltagit och hvars utgifvande blifvit, på sätt berördt vore, försummadt, dels ock förpligtas ej allenast ersätta Kongl. Maj:t och Kronan, för fångarnes underhåll i kronohäktet den tid de måst derstädes längre än vederbort afbida Domstolarnes utslag, med uppgifvet belopp, utan äfven på enahanda sätt till fångarne utgifva ersättning för deras lidande, i följd af den obehöriga förlängningen uti fångenskapen, med de belopp, som i detta hänseende kunde pröfvas skäliga.

Sedan härom skriftvexlats, har Kongl. Hofrätten meddelat *utslag den 29 November 1871*, och emedan, vidkommande utslaget angående Matts Mattsson i Norrtelje, Kongl. Förklaringen den 23 Mars 1807 i 38 punkten

innehölle att, för det fall häktad person mot underdomarens utslag anmält missnöje, utslaget skall honom tillhandahållas så tidigt att han må kunna inom besvärstidens slut af detsamma undfå del och sina tilltänkta besvär till Konungens Befallningshafvande aflemna, och Matts Mattsson, hvilken, efter hvad upplyst vore, varit med det om honom af Rådstufvurätten i Norrtelje den 11 April 1868 fälda utslag missnöjd, fått detsamma sig tillställdt den 28 i nyssnämnde månad och således tre dagar före besvärstidens utgång, vid hvilket förhållande något obehörigt dröjsmål med expedierandet af detta utslag icke kunde anses hafva egt rum, samt, hvad anginge utslagen öfver Carl Erik Jansson, Gustaf Jansson, Wallin, Carl Otto Albrechtsson, Bergin, Lindberg, Ekelund och Jan Erik Ersson, anledning icke, så vidt handlingarne utmärkte, förekommit dertill, att verkställighet å dessa utslag lagligen kunnat före besvärstidens utgång ega rum, och samtliga nämnda utslag dessförinnan till häktet ankommit; ty funne Kongl. Hofrätten, som ansåge det af Advokatfiskals-embetet åberopade stadgande i Kongl. Förordningen den 30 November 1855 angående expeditionslösen icke ega tillämplighet i fråga om insändande för verkställighet af utslag angående häktad person, åtalet i nu omförmälda delar icke kunna bifallas.

Beträffande åter det af Rådstufvurätten i Norrtelje angående Matts Mattsson från Wätö den 15 Juni 1868 afsagda utslag, så ehuru icke heller detta utslag, såvidt handlingarna föranledde, kunnat gå i verkställighet under besvärstiden, detsamma likväl, enär denna tid, i anseende till mellankommande helgedag, tilländagick den 6 påföljande Juli, bort från sistnämnde dag vara för verkställighet i häktet tillgängligt, men utslaget icke dit ankommit förr än den 11 Juli, i följd hvaraf bemälde Matts Mattssons fängelsetid blifvit obehörigen förlängd med fem dagar; ty och som Rådstufvurättens tillförordnade Ordförande och tillika expeditionshafvande i första rummet ålegat att besörja det utslaget blifvit inom besvärstidens utgång till kronohäktet aflemnadt, samt den ständige och den tillförordnade Rådmannen, hvilka såsom Rättens ledamöter deltagit i beslutet och således haft skyldighet att å expeditionen hafva tillsyn, genom underlåtenhet derutinnan måste anses delaktige i den försummelse i embetet, tillförordnade Ordföranden låtit komma sig till last; pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist att, i förmågo af 25 kap. 17 § samt 6 kap. 1 § Strafflagen, döma nyssbemälde Ordförande att böta tjugufem riksdaler samt de begge Rådmännen, hvar för sig, tio riksdaler äfvensom förpligta Ordföranden och Rådmännen att gemensamt, eller hvilkendera gälda gitte, ersätta Kongl. Maj:t och Kronan kostnaden för Matts Mattsons underhåll i häktet den tid han, på sätt nämndt vore, längre än vederbort måst i afvaktan på utslaget hållas

häktad, med en riksdaler 75 öre, så ock utgifva godtgörelse för Matts Mattsson derigenom tillskyndadt lidande med tio riksdaler *).

*) Vid afgörandet af detta mål yppade sig skiljaktighet bland Kongl. Hofrättens ledamöter, och yttrade

En ledamot:

»I fråga om utslaget angående Matts Mattsson i Norrtelje är jag med Referenten» — i enlighet med hvilkens mening utslaget är expedieradt — »ense, men emedan missnöje med någotdera af öfriga ifrågavarande af dels Rådstufvurätten i Norrtelje och dels Sjuhundra Häradsrätt meddelade utslag icke, så vidt handlingarna föranleda, blifvit af någon bland parterne anmäldt, samt vid sådant förhållande dessa utslag bort med föranledande af Kongl. Brefvet den 19 December 1819 skyndsamt efter deras afkunnande för verkställighet till exekutor insändas; och med afseende derå, att häktet der de sakfällde höllos förvarade är beläget inom Norrtelje stad, der vice Häradshöfdingen L. hade sin bostad, äfvensom att icke ens uppgifvet är, att till följd af ransakningarnes vidlyftighet eller annan orsak det skäligen kan antagas att, på sätt Advokatfiskalen beräknat, berörda utslag bort hinna tillhandahållas exekutor, de af Rådstufvurätten meddelade inom fyra dagar och det af Häradsrätten gifna inom sex dagar, räknadt för hvartdera utslaget efter tiden för dess afkunnande; men likväl obehörigt dröjsmål i berörda hänseende under de af Advokatfiskalen anmärkta tider egt rum, hvaraf föranledts att de sakfälde, hvilkas bestraffning emedlertid måst uppskjutas, kommit att hållas i häkte längre än vederbort, och i följd deraf Kongl. Maj:t och Kronan fått för deras underhåll vidkännas större kostnader, än eljest blifvit händelsen, ty och som vid de tillfällen, då ifrågakomna utslag meddelades, vice Häradshöfdingen L. varit tillförordnad Ordförande i så väl Häradsrätten som Rådstufvurätten och tillika, efter hvad såsom ostridigt förekommit, expeditionshafvande i sistnämnde Rätt, i anseende hvartill anmärkta försumligheten med expedierandet af dessa utslag bör, jemväl hvad beträffar de af Rådstufvurätten gifna, L. ensam tillräknas; alltså och med ogillande af åtalet mot Rådmännen W., S. och A. samt extra Rådmannen E., pröfvar jag i förmågo af 25 kap. 17 och 21 §§ samt 6 kap. 1 § Strafflagen rättvist döma vice Häradshöfdingen L. att för hvad honom i målet till last kommit böta etthundrafemtio riksdaler, hvilka böter Kronan tillfalla, äfvensom att ej mindre ersätta Kronan kostnaden för de sakfälldes underhåll i häktet under den tid, de, på sätt nämndt är, längre än vederbort måst i afvaktan på utslagen hållas häktade, med tretionio riksdaler sextiofyra öre, än ock utgifva godtgörelse för de sakfälda i berörda hänseende tillskyndadt lidande i enlighet med hvad desse fordrat; — — —

En annan ledamot:

»Enär vice Häradshöfdingen L. såsom Ordförande i Rådstufvurätten, då Rådstufvurättens ifrågavarande utslag meddelades, efter mitt omdöme, är för försummelse att inom laga tid hålla utslagen vederbörande för verkställighet tillhanda ensam ansvarig, varder åtalet emot Rådmännen W., S. och A. samt extra Rådmannen E. af mig ogilladt. I öfrigt instämmer jag med Referenten».

En tredje ledamot:

»Då enligt hvad upplyst är, Matts Mattsson från Norrtelje varit med ifrågakomna af Rådstufvurätten derstädes angående honom fälda utslag missnöjd samt icke ens uppgifvet är att utslaget, hvilket, enligt föreskriften i 38 punkten af Kongl. Förklaringen den 23 Mars 1807, före besvärstidens utgång kommit Matts Mattsson tillhanda, blifvit af honom mera än fyra dagar derförinnan begärdt, finner jag åtalet i hvad det bemälde Matts Mattsson angår icke kunna bifallas; men emedan, beträffande åtalet i öfriga delar, det vid jemförelse af stad-

Då i detta ämne underdånig hemställan, på sätt här ofvan (sidan 24) förmäles, egt rum, har jag låtit detta utslag vinna laga kraft.

Konungens Befallningshafvande i Gefleborgs län insände till mig i skrifvelse den 5 December 1870 en af straff-fången Nygårds Matts Ersson till Konungens Befallningshafvande aflemnad skrift, i hvilken klagan fördes deröfver, att Matts Ersson, som af Rådstufvurätten i Söderhamn blifvit den 17 Oktober nämnda år för första resan stöld dömd att hållas till straffarbete i tre månader och under fem år vara förlustig medborgerligt förtroende, skall, under den förutgångna ransakningen hållits häktad längre tid än behöfligt varit, hvarigenom honom tillskyndats oförtjent och orättvist

---

gandena i nämnde punkt af nyss åberopade Kongl. Förklaring, Kongl. Brefvet den 16 December 1819 och Kongl. Förordningen den 30 November 1855, måste anses åligga domaren att för verkställighet af ådömdt straff tillhandahålla vederbörande exsekutor utskrift af domstolens angående sakfäld och häktad person meddelade utslag så fort sådant låter sig göra; samt med afseende derå att häktet der ofvanbemälde Carl Erik Jansson, Gustaf Jansson, Wallin, Matts Mattsson från Wätö, Carl Otto Albrechtsson, Bergin, Lindberg, Ekelund och Jan Erik Ersson höllos förvarade, är beläget i Norrtelje, der jemväl vice Häradshöfdingen L. hade sin bostad, äfvensom att icke ens uppgifvet är, att till följd af ransakningarnas vidlyftighet eller af annan orsak hinder mött för desammas expedierande inom den tid efter hvarje afslutad förrättning, eller fyra dagar för stadsdomstol och sex dagar vid Häradsrätt, hvarinom, enligt hvad sistnämnda förordning förutsätter, protokoll och utslag i allmänhet böra kunna vara uppsatta, det må antagas att utslagen angående sistbemälda sakfälde personer, af hvilka ingen emot samma utslag anmält missnöje, bort inom nämnde tid efter deras afkunnande vara till häktet öfversända; men obehörigt dröjsmål i berörda afseende under de af Advokatfiskalen anmärkta tider likväl egt rum, och till följd deraf de sakfälde i afvaktan på verkställighet af straffet kommit att längre än vederbort i häktet qvarhållas, samt Kongl. Maj:t och Kronan fått vidkännas kostnad för deras underhåll under den sålunda förlängda fängelsetiden; ty och som vice Häradshöfdingen L. varit Ordförande så väl i Sjuhundra Häradsrätt som uti Rådstufvurätten i Norrtelje, då ifrågakomna utslag afkunnades, samt ehuru, hvad utslagen ifrån sistnämnda Rätt angår, vice Häradshöfdingen L., såsom derjemte expeditionshafvande i främsta rummet är skyldig att för dem ansvara, Rådmännen W., S. och A. samt vice Rådmannen E., hvilka såsom ledamöter i Rådstufvurätten jemte vice Häradshöfdingen L. deltagit uti berörda utslag, — — följaktligen äfven haft skyldighet att angående utslagens expedierande hafva tillsyn; alltså pröfvar jag, i förmågo 25 kap. 17 och 21 §§ samt 6 kap. 1 § Strafflagen, rättvist döma vice Häradshöfdingen L. samt Rådmännen W., S. och A. äfvensom vice Rådmannen E. för hvad dem sålunda i målet till last kommit böta L. etthundra riksdaler, A. tjugu riksdaler, W. och S. hvardera femton riksdaler och E. tio riksdaler, hvilka böter tillfalla Kronan, hvarförutan de förpligtas att gemensamt eller hvilkendera bäst gälda gitter ersätta ej mindre Kongl. Maj:t och Kronan för omförmälda åtta sakfäldes underhåll i häktet under den obehörigen förlängda fängelsetiden, nemligen — — — än äfven nyssnämnde åtta sakfälde för det dem tillskyndade lidande i enlighet med hvad desse fordrat, och i sådant afseende utgifva — — —

lidande. Klaganden förmälde nemligen, att han den 31 nästförutgångne Augusti blifvit i häkte inmanad samt påföljande dag inställd för Rådstufvurätten till ransakning, hvarvid klaganden, frivilligt och utan att bevisning förebragtes, erkänt sitt brott; men först den 17 Oktober, således efter det han hållits inspärrad en månad och sexton dagar, hade han för sitt brott blifvit dömd, och det ehuru klaganden sanningsenligt uppgifvit, det hans prestbetyg vore att tillgå uti Pastors-expeditionen i Gagnefs socken af Kopparbergs län, i hvilken socken han städse varit mantalsskrifven, hvadan häraf ej någon skälig anledning kunnat hemtas till dröjsmål med ransakningens afdömande; yrkande derföre klaganden, att han måtte varda godtgjord med fem riksdaler för hvarje dag han sålunda hållits häktad utöfver hvad erforderligt varit.

Vid klagoskriftens öfversändande meddelade Konungens Befallningshafvande tillika att, sedan Rådstufvurätten, uti en till Konungens Befallningshafvande den 3 September 1870 ankommen skrifvelse, anhållit, bland annat, om infordrande af prestbevis angående Matts Ersson, samt Konungens Befallningshafvande införskaffat och i skrifvelse den 13 i samma månad till Rådstufvurätten öfversändt det reqvirerade prestbeviset, Rådstufvurätten uti skrifvelse den 10 Oktober uppgifvit sig icke hafva erhållit berörda bevis och derföre förnyat sin ofvanberörda anhållan, i anledning hvaraf Konungens Befallningshafvande sistnämnde dag icke allenast underrättat Rådstufvurätten, att beviset redan vore till Rådstufvurätten öfversändt, utan äfven från Konungens Befallningshafvande i Kopparbergs län infordrat nytt prestbevis, som derefter den 21 Oktober till Rådstufvurätten öfversändts, hvaremellertid Matts Ersson dock den 20 Oktober intagits på länsfängelset, sedan han den 17 Oktober blifvit af Rådstufvurätten dömd till ansvar för ofvanberörda brott.

Efter det Rådstufvurätten blifvit anmodad att i anledning häraf med yttrande till mig inkomma, har Borgmästaren, å Rådstufvurättens vägnar, afgifvit sådant yttrande och dervid erkänt uppgifternas riktighet samt att det anmärkta dröjsmålet härflutit derifrån, att remissen af det infordrade prestbeviset rörande Matts Ersson kommit att bland flera andra ankomna remisser blifva förbisedd. Rådstufvurättens skrifvelse till Konungens Befallningshafvande hade expedierats samma dag Matts Ersson häktades eller den 31 Augusti och, sedan ovanlig tid förflutit utan att svar eller den reqvirerade handlingen förmärktes, hade Borgmästaren skrifvit i ämnet den 25 September till pastors-embetet i Gagnefs socken och den 10 Oktober till Konungens Befallningshafvande; men, innan svar hunnit ankomma, hade Borgmästaren den 16 Oktober upptäckt det reqvirerade prestbetyget, hvilket, att döma af

den åtföljande skrifvelsens datum den 13 September, hade ankommit den 14 i samma månad.

Då det sålunda var utredt, att Konungens Befallningshafvandes skrifvelse med prestbetyg angående Matts Ersson kommit Borgmästaren, såsom Rättens Ordförande, tillhanda redan den 14 September, hade Matts Ersson bort till ransakning inför Rådstufvurätten förekomma senast påföljande måndag, eller den 19 September, och samma dag antagligen kunnat dömas, hvadan han, genom Borgmästarens förvållande, fått tjuguåtta dagar längre än vederbort i häkte afvakta Rådstufvurättens utslag; och uppdrog jag derföre åt Advokatfiskals-embetet vid Kongl. Svea Hofrätt, att hos Kongl. Hofrätten lagligen tilltala Borgmästaren, som syntes ensam vara skulden till ifrågavarande måls fördröjda handläggning och till den derigenom vållade skada, samt å honom yrka ansvar, enligt lag, samt förpligtelse att ersätta dels Matts Ersson för hans lidande med det belopp, som vid pröfning af hans framstälda ersättningsanspråk kunde befinnas skäligt, dels ock Kongl. Maj:t och Kronan för Matts Erssons underhåll den tid han, enligt ofvan gjorda beräkning, längre än vederbort i häkte hållits.

Genom *utslag den 22 Juni 1871* förklarade Kongl. Hofrätten: att som upplyst och ostridigt vore att, efter det ransakningen med Matts Ersson blifvit den 1 September 1870 för infordrande af prestbevis uppskjuten, samt sådant bevis den 14 September 1870 kommit Borgmästaren tillhanda, Borgmästaren, som derefter bort företaga ransakningen senast nästpåföljande måndag den 19 September, likväl dermed dröjt till den 17 Oktober 1870, och Matts Ersson följaktligen hållits häktad tjuguåtta dagar längre än vederbort; så pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist, i förmågo af 25 kap. 17 § Strafflagen, döma Borgmästaren för sålunda ådagalagd försummelse i domareembetets utöfning att böta tjugufem riksdaler, hvarjemte han förpligtades ersätta Söderhamns stad kostnaden för Matts Erssons underhåll i häktet under tjuguåtta dagar, enligt deröfver afgifven räkning, med tjuguen riksdaler äfvensom godtgöra Matts Ersson för det honom genom fängelsetidens förlängning tillskyndade lidande efter tre riksdaler om dagen med tillhopa åttiofyra riksdaler.

Hos mig har Inhysesmannen Per Andersson Lundmark i Korsträsk Piteå socken skriftligen klagat deröfver, att, uti ett vid Öfverluleå tingslags vinter- och vårting af Häradsrätten den 25 Mars 1869 afdömdt mål emellan Lundmark kärande samt delegarena i sterbhuset efter Kronofogden O.,

Ö., svarande, angående redovisning för utslag i skuldfordringsmål, hvilka för utmätnings verkställande blifvit till bemälde Kronofogde i lifstiden öfverlemnade, Lundmark, ehuru i hufvudsaken vinnande, icke fått sig någon ersättning för rättegångskostnaden tillerkänd; i anseende hvartill Lundmark påstått ansvar å den tillförordnade Domhafvande, som i Häradsrätten vid tillfället fört ordet, äfvensom dennes förpligtande att utgifva den rättegångskostnad, Lundmark, enligt afgifven räkning, utaf sina vederparter äskat.

Af de vid klagoskriften fogade handlingar inhemtades:

att klaganden först hos Konungens Befallningshafvande i Norrbottens län yrkat att — emedan klaganden till Kronofogden Ö. för laga verkställighet öfverlemnat ej mindre, enligt Ö:s bevis den 28 Augusti 1856, Piteå Häradsrätts utslag den 22 Januari 1853, hvarigenom Johan Hedman i Elfsby förpligtats utgifva dels till Lundmark fyra riksdaler 32 skillingar dels till två andra personer, som på Lundmark öfverlåtit sin rätt, tillhopa elfva riksdaler 16 skillingar, allt banco; än ock, jemlikt Kronofogden Ö:s bevis den 11 Mars 1865, nyssbemälde Häradsrätts utslag den 23 Maj 1861, hvarigenom aflidne Johan Johanssons i Fliviken och hans jemväl aflidna hustrus arfvingar ålagts till Erik Stridsman i Korsträsk eller hans hustru — hvilka åter i sin ordning på Lundmark öfverlåtit en tredjedel af sin nyssberörda fordran hos Johan Johanssons arfvingar — utbetala så stor del af två hundra riksdaler, utgörande köpeskilling för Flivikens kronohemman, som svarade emot deras lott i boet efter Johan Johansson, jemte ränta derå från den 8 Juli 1859 — Kronofogden Ö., som underlåtit att för nämnda utslag redovisa, måtte åläggas till Lundmark utgifva tvåhundratolf riksdaler 69 öre, enligt räkning, upptagande dels hans ofvannämnde på utslagen grundade fordringar dels kostnader för lösen, resor m. m., hvilka utgifter skulle tillskyndats honom genom Kronofogden Ö:s försummelse i redovisningen och den deraf föranledda lagsökning; öfver hvilket yrkande Landshöfdinge-embetet, genom utslag den 30 Juni 1866, sig utlåtit: att som Kronofogden Ö. med företeende af bevis, utfärdadt af Länsmannen C. O. Wikström den 12 Mars sistnämnda år, derom, att Lundmark erhållit redovisning för sin fordran enligt åberopade utslaget af den 22 Januari 1863, äskat, att förhållandet måtte vid domstol utredas, och Landshöfdinge-embetet ansåge sig icke kunna sådant förvägra; så lemnades frågan i denna del beroende på utredning och afdömande vid laga domstol; samt, vidkommande Lundmarks klagan öfver saknad redovisning för hvad Lundmark tillkomme på grund af förrberörda utslag den 23 Maj 1861, att, enär Kronofogden Ö. anmärkt, det samma utslag icke kunnat af honom verkställas, emedan visst belopp icke är vordet till gäldande utdömdt hos hvar och

en af ofvanbemälde Johan Johanssons arfvingar, och Landshöfdinge-embetet inhemtat, att beslutet härutinnan ej innehölle sådana bestämmelser, att Kronofogden på grund deraf lagligen kunnat lemna handräckning, ogillades Lundmarks påstående i denna del:

att Lundmark derefter till 1867 års vårting med Luleå sockens tingslag låtit instämma Kronofogden Ö. med enahanda påståenden, som af Lundmark hos Konungens Befallningshafvande framstälts, eller om utbekommande af tvåhundratolf riksdaler 69 öre jemte ränta och ersättning för rättegångskostnader:

att vid nämnda ting Lundmark, uti då afgifven räkning, upptagit sina fordringar, enligt förutnämnda två utslag, samt godtgörelse af kostnader och besvär i och för medlens utsökande till fyrahundrasextiotre riksdaler 12 öre, dem Lundmark alltså yrkat, att Ö. måtte förpligtas utgifva, hvilket yrkande åter bemötts å svarandesidan endast med påstående om föreläggande för Lundmark att i målet jemväl instämma Länsmannen Wikström eller, enär denne blifvit omyndig förklarad, hans laga målsman; vid hvilket förhållande, och då Häradsrättens tjenstförrättande ordförande vore förmyndare för Wikström, Häradsrätten förklarat ordföranden jäfvig att med målet taga vidare befattning;

att vid 1867 års hösteting Lundmark förklarat, det han då, likasom vid förra tinget, bestridde all skyldighet för sig att i målet instämma Wikström, helst denne dåmera vore död; utan äskade Lundmark målets afgörande genast samt ersättning för ytterligare kostnader deri, enligt räkning, men att Häradsrätten, utan afseende å Lundmarks yrkande, i anseende till svarandens uteblifvande, hvarför dock laga förfall icke anmälts, uppskjutit målet till nästa lagtima ting;

att vid vårtinget år 1868, då Ö. väl styrkt förfall att personligen tillstädeskomma men icke för sig stält ombud, Häradsrätten, jemte det Ö. dömdes att derför utgifva försuttet vite, ånyo uppskjutit målet till nästpåföljande ting;

att vid 1868 års hösteting, derförinnan Kronofogden Ö. aflidit, Lundmark frånträdt käromålet, i hvad det rörde utslaget den 23 Maj 1861, samt i afseende å sitt återstående fordringsanspråk ingifvit och åberopat en deröfver uppgjord räkning, slutande å femhundraåttationio riksdaler 18 öre, dem han yrkade att af Ö:s efterlemnade egendom utbekomma, i anseende hvartill Häradsrätten förelagt Lundmark att till svaromål instämma delegarena i sterbhuset efter Ö. till nästa lagtima ting i tingslaget; samt

att, sedan, till följd häraf, Lundmark uttagit och fortstält stämning å Ö:s många och på åtskilda håll aflägse boende arfvingar och från svarandesidan återigen försök gjorts att uppehålla målet genom den invändningen,

att *alla* Ö:s arfvingar icke blifvit stämde, ehuru, uppå Lundmarks erinran, att genom Ö:s testamente enkan fått sig tillagdt hela boet, sådant af svarandeombudet medgifvits, samt Lundmark derefter yrkat, det bemälda enka måtte förpligtas att till honom utgifva förut fordrade femhundraåttationio riksdaler 18 öre tillika med godtgörelse såväl för sedermera hafda kostnader och besvär i målet, enligt räkning, som äfven, derest målet först vid tingets slut afgjordes, för en ytterligare tingsresa; så afkunnades å sista rättegångsdagen *den 25 Mars 1869 Häradsrättens utslag* af innehåll: att då Lundmark afstått från sitt yrkande om redovisning för Piteå Häradsrätts den 23 Maj 1861 meddelade i målet företedda utslag, Häradsrätten funne något yttrande i anledning af samma yrkande icke erfordras; men alldenstund obestridt vore att, på sätt Lundmark påstått, Kronofogden Ö. år 1856 för verkställighet emottagit Piteå Häradsrätts utslag den 22 Januari 1853, hvarigenom Johan Hedman i Heden blifvit ålagdt till Lundmark utgifva fyra riksdaler 32 skillingar, till Anna Westerberg fem riksdaler 16 skillingar och till Lars Hedlund sex riksdaler, allt banko, hvilka två sistnämnde belopp på Lundmark öfverlåtits, samt emot Lundmarks bestridande icke vore ådagalagdt vare sig att Lundmark för berörda utslag i laga ordning erhållit redovisning eller att hinder för detsammas verkställande mött; fördenskull, och då Kronofogden Ö:s enka, hvilken på grund af testamente blifvit innehafvare af all i boet vid Ö:s död befintlig qvarlåtenskap, vid sådant förhållande måste anses lagligen pligtig att för betalningen af Lundmarks på omförmälda utslag grundade fordran ansvara, förpligtades enkan Ö., vid tvång af utmätning, att till Lundmark emot qvitto ofördröjligen utgifva tjugufyra riksdaler riksmynt; hvaremot och då Lundmark icke styrkt, att redovisning för berörda utslag Kronofogden Ö. affordrats förr än, på sätt i målet ingifne handlingar utvisade, ansökning derom hos Konungens Befallningshafvande i länet inlemnades, Häradsrätten ansåge Lundmarks yrkande om ränta icke kunna i vidsträcktare mon bifallas, än att enkan Ö. skulle å utdömda beloppet erlägga sex procents ränta från den 30 Juni 1866, då Konungens Befallningshafvandes utslag uppå berörda ansökning meddelades; och skulle vid denna utgång af målet *rättegångskostnaderne, jemlikt 21 kap. 4 § Rättegångsbalken, parterne emellan qvittas.*

Ett så oväntadt slut i fråga om rättegångskostnaden syntes mig vara i behof af godt stöd i beskrifven lag för att freda domarens rättskänsla och oväld från omilda omdömen, men jag hade ej lyckats finna något sådant stöd. För att nemligen, enligt åberopade 21 kap. 4 § af Rättegångsbalken, qvittning skulle ega rum, fordrades att i saken varit »åtskilliga käromål», och att parterne deri ömsom vunnit och tappat; men i detta

mål hade Lundmark ensam varit kärande och något genkäromål icke anhängiggjordt. Den omständigheten, att Häradsrätten icke ansett Lundmark berättigad till ränta för så lång tid som han beräknat, kunde, lika litet som den, att han i stämningen, som grundlagt rättegången, omnämnt redovisning för två utslag, vid det förhållande att han under rättegången frånträdt sitt yrkande i afseende på det ena, om hvilket alltså Häradsrätter undgått att yttra sig, betraktas, hvar för sig eller tillsammans, såsom något af Kronofogden Ö:s arfvingar vunnet eller af Lundmark tappadt käromål. Sålunda vore detta af Häradsrätten åberopade lagstadgande, som i sjelfva verket utgjorde endast ett undantag från den i nyssnämnda kapitels 3 § uttalade regel, att »den, som tappar, skall gälda sin vederpart det allt åter, som han trängd varit derå kosta», i förevarande fall icke tillämpligt. Något hinder i lag förefunnes alltså icke för att göra rättvisa åt Lundmarks anspråk på ersättning, hvilka dessutom grundade sig på sådana omständigheter som att hans sak varit från början fullkomligt klar, så att den kunnat och bort redan af Konungens Befallningshafvande afgöras, att Kronofogden Ö. icke destomindre under sin lifstid genom obehöriga invändningar och förfallolöst uteblifvande sökt oskäligen draga saken på tiden, och att, efter Ö:s död, hans enka genom sitt ombud, såsom det tycktes, i fullt medvetande af sin skyldighet att såsom ensam testamentstagare till hela boet jemväl svara för dess gäld, nödgat den obemedlade vederparten att till svaromål instämma Kronofogden Ö:s många öfriga aflägse boende sterbhusdelegare med en kostnad, som, sammanräknad med den han förut måst i saken vidkännas, betydligt öfversteg det belopp, hvarom tvisten fördes o. s. v.

Det vore icke någon så ovanlig sak för den som med sin uppmärksamhet följde lagskipningen att finna anmärkningsvärda beslut i fråga om rättegångskostnader. Stundom förekomme det nästan så, som om dessa beslut icke skulle för domaren hafva lika vigt som besluten i tvistefrågorna, såsom om godtycket skulle i de förra kunna hafva spelrum, eller, hvad troligast vore, såsom om uttrycket: »qvitta rättegångskostnaden», icke blifvit till sin betydelse riktigt och klart uppfattadt; ty om icke någon dylik oklarhet förefunnes, skulle väl icke en oväldig domare, i strid mot rättskänslans maning och lagens bud i nyssanförde 3 § i 21 kap. Rättegångsbalken, såsom stundom hände, ålägga den part, som hade rätt, skyldighet att betala kostnaden för sin rätts värjande, på samma gång som den, hvilken hade orätt, hvilken kränkt den andres rätt, undsluppe med att endast vidkännas sina för sistnämnda syftemål hafda utgifter. Sällan om någonsin hade jag likväl funnit ett fall, der ett slikt qvittningsbeslut stått i så uppenbar strid mot vanligt begrepp om rätt och billighet som det nu ifrågavarande; och då detta blifvit hos mig formligen angifvet, hade jag funnit

mig skyldig att beifra det fel i lagskipningen, hvilket jag ansåg vara begånget, hvarföre jag, på nu antydda grunder, anmodade Advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt att anställa åtal emot den tillförordnade Domhafvande, som med Häradsrätten fattat det anmärkta domslutet, och å honom yrka ej allenast ansvar efter lag och sakens beskaffenhet, utan ock, jemlikt grunderna i 6 kap. 1 § Strafflagen, skyldighet att ersätta klaganden de kostnader, denne varit trängd att i saken göra.

Under skriftvexlingen hos Kongl. Hofrätten anförde bemälde Domhafvande hufvudsakligen, att, då Lundmarks talan afsett att af Kronofogden Ö. utbekomma tvåhundratolf riksdaler 69 öre och deraf kunnat Lundmark tilldömas endast tjugufyra riksdaler jemte ränta derå, samt den omständigheten att Lundmark vid slutet af rättegången frånträdt sitt yrkande om redovisning för utslaget af den 23 Maj 1861, hvilket dock skulle hafva skett i anledning af erinran, som af Domhafvanden till Lundmark framstälts derom, att samma yrkande blifvit af Konungens Befallningshafvande i länet genom utslag, som vunnit laga kraft, pröfvadt, icke inverkade på frågan om rättegångskostnaden, Häradsrättens beslut stode i öfverensstämmelse med lagens stadgande i 21 kap. 4 § Rättegångsbalken, helst en annan tolkning af nämnda lagrum skulle leda derhän, att om en kärandepart uti en rättegång anhängiggjorde flera påståenden af sins emellan olika beskaffenhet, deraf de flesta vore obefogade, men parten hade nog urskilning att, innan målet till pröfning öfverlemnades, frånträda sin talan i dessa delar, rättegångsersättning ändock borde honom tilläggas, allenast han i den fullföljda delen vunnit, och en sådan tillämpning skulle, efter Domhafvandens förmenande, ofta komma att strida emot vanligt begrepp om rätt och billighet vida mera än det åtalade qvittningsbeslutet.

Kongl. Hofrätten meddelade *utslag den 29 Augusti 1871* och fann hvad emot Domhafvanden i afseende å ifrågavarande domslut blifvit anmärkt icke vara af beskaffenhet att till ansvar eller ersättningsskyldighet för honom föranleda.

Med detta utslag har jag icke åtnöjts utan i skrifvelse den 23 September sistnämnda år anmodat förrbemälda Advokatfiskals-embete att öfver samma utslag anföra underdåniga besvär på skäl, dem jag sålunda antydde:

Då Kongl. Hofrätten icke närmare, än omförmäldt vore, angifvit grunderna för sitt utslag, finge desamma sannolikt sökas i de invändningar, Domhafvanden under skriftvexlingen i Kongl. Hofrätten framstält. Dessa hade varit, att, då Lundmarks talan afsett att af Kronofogden Ö. utbekomma tvåhundratolf riksdaler 69 öre, af detta belopp endast tjugufyra riksdaler jemte ränta kunnat Lundmark tilldömas, samt den omständighet, att denne vid slutet af rättegången frånträdt sitt yrkande om redovisning

för Konungens Befallningshafvandes utslag den 23 Maj 1861, hvilket skulle skett i anledning af Domhafvandens erinran, det samma yrkande blifvit af Konungens Befallningshafvande genom utslag, som vunnit laga kraft, pröfvadt, icke inverkade på frågan om rättegångskostnaden, Häradsrättens beslut stode i öfverensstämmelse med lagens stadgande i 21 kap. 4 § Rättegångsbalken, helst en annan tolkning af nämnda lagrum skulle leda derhän att, om en kärandepart uti en rättegång anhängiggjorde flera påståenden af sinsemellan olika beskaffenhet, af hvilka de flesta vore obefogade, men samma part hade nog urskilning att, innan målet till pröfning öfverlemnades, frånträda sin talan i dessa delar, ersättning för rättegångskostnaden ändock borde honom tilläggas, allenast han i den fullföljda delen vunnit, och en sådan lagtillämpning skulle, efter Domhafvandens förmenande, ofta komma att strida emot vanligt begrepp om rätt och billighet vida mera, än det åtalade qvittningsbeslutet.

I dessa invändningar återfunnes, i min tanka, samma hufvudgrund som i Häradsrättens åtalade beslut, den nemligen att Lundmark fordrat tvåhundratolf riksdaler 69 öre, men ej kunnat få sig tilldömdt mer än tjugufyra riksdaler med ränta. Härigenom skulle då, enligt Domhafvandens förmenande, Lundmark hafva tappat, och hans vederpart vunnit skillnaden emellan den förra och den senare summan. Detta åskådningssätt hade jag i min skrifvelse rörande åtalets anställande bestridt, och jag ansåge fortfarande detsamma icke kunna öfverensstämma med lagstiftarens, då denne i 21 kap. 4 § Rättegångsbalken talade om, att parterna ömsom vinna och tappa. Hade parterna stämt å ömse sidor med ömsesidiga påståenden emot hvarandra, eller hade åtminstone svaranden medgifvit det instämda krafvet, i hvad det rörde den fordringspost, som blef af Häradsrätten godkänd, men bestridt detsamma i öfrigt, och Häradsrättens dom utfallit såsom den utföll, så hade uttrycken »tappa» och »vinna», kunnat i viss mon begagnas om begge parterne, och något stöd för beslutet om rättegångskostnadens qvittning från det åberopade lagrummet hemtas; men detta hade icke skett. Käranden hade framstält yrkande om utbekommande af en summa, i hvilken ingått dels fordringsanspråk, grundade på saknad redovisning för de två till verkställighet lemnade utslagen, dels ock påståenden om ersättning för kostnader, dem käranden före rättegången haft hos Konungens Befallningshafvande för utsökande af redovisning så för ena som andra utslaget; svaranden åter hade ingenting medgifvit, ingenting uttryckligen bestridt, endast gång efter annan från Rätten uteblifvit eller gjort invändning om flere parters instämmande. Imedlertid hade käranden frånträdt sitt anspråk på den del af det fordrade beloppet, som grundades på det ena af de nämnda utslagen — om detta frånträdande skett på doma-

rens erinran eller oberoende af någon sådan trodde jag icke inverka på saken — så att, när utslaget skulle afkunnas, Häradsrätten hade att yttra sig endast om det anspråk, som härflöt från det andra utslaget, och detta anspråk hade befunnits ostridigt samt fastställts genom Häradsrättens utslag, hvaruti icke ett ord yttrats eller vid förhanden varande omständigheter kunnat yttras derom att svaranden något vunnit, eller käranden något tappat, men der icke destomindre, till stöd för rättegångskostnadens qvittning åberopats ett lagrum, enligt sin ordalydelse tillämpligt endast då parterne ömsom vunnit och tappat.

Af det nu anförda undanröjdes ock, enligt min tanka, Domhafvandens uttalade farhåga, att begreppen om rätt och billighet kunde förnärmas, derest rättegångskostnad skulle tillerkännas en kärande som framstält en mängd olika påståenden, af hvilka de flesta voro obefogade, så snart samme part haft tillräcklig urskilning att, innan målet öfverlemnades till pröfning, frånträda sin talan i de delar af käromålet, som vore obefogade. Dervid syntes mig endast följande fall kunna inträffa: antingen att svaranden medgåfve den eller de delar af käromålet, som vore befogade, och bestrede de öfriga; och då kunde skäl till qvittning af rättegångskostnaden finnas, emedan antagligen rättegången kunnat undvikas, så vida käranden framstält endast befogade fordringar; eller ock förfore svarande så som han gjort i förevarande fall och sökte undanflygter eller ock bestrede han både hvad befogadt och obefogadt vore i käromålet, och då borde alltid käranden åtnjuta ersättning för hvad han varit trängd att kosta på den del af käromålet, som varit befogadt, emedan då klarligen visat sig, att han icke utan rättegång kunnat komma till sin rätt.

I fångförteckningen från länshäktet i Carlstad för år 1869 förekom anteckning derom, att Drängen Olof Andersson från Björnmyren, intagen i nämnda häkte den 29 Januari 1869, den 10 påföljande Mars undfått del af Jösse Häradsrätts utslag den 5 i samma månad, hvarigenom Andersson dömdes, för första resan stöld, att undergå tre månaders straffarbete och under fem år vara förlustig medborgerligt förtroende, och att Andersson omedelbart derefter, eller den 10 Mars, börjat bestraffningens undergående, sedan han med utslaget förklarat sig nöjd; men att, den 29 påföljande Maj, till Konungens Befallningshafvande i Wermlands län ankommit Kongl. Hofrättens den 19 i samma månad meddelade utslag, hvarigenom Kongl. Hofrätten, uppå Anderssons besvär, ändrat Häradsrättens utslag och nedsatt straffarbetstiden för Andersson till två månader; och

att, i anledning häraf, Konungens Befallningshafvande derpå den 2 Juni med Andersson anstält förhör, hvarvid, sedan Andersson, som, på sätt nämndt är, redan förklarat sig med Häradsrättens utslag nöjd och börjat undergå bestraffningen, förmält, det han hvarken sjelf, ej heller genom ombud anfört några besvär hos Kongl. Hofrätten, Konungens Befallningshafvande förordnat, att Andersson skulle fortfarande hållas på bestraffningen till den 10 uti då innevarande månad, hvilken dag det honom af Häradsrätten ådömda straffarbete toge slut.

Omförmälda anmärkningsvärda förhållanden föranledde mig att infordra Konungens Befallningshafvandes protokoll vid nyssberörda tillfälle, och befanns detta protokoll innehålla hufvudsakligen: att, sedan bemälde Andersson, för det han varit annan person behjelplig vid olofligt tillgrepp af spannmål, blifvit genom Jösse Häradsrätts utslag den 5 Mars 1869 dömd, på sätt här ofvan nämndt är, samt Andersson, ehuru han vid utslagets afkunnande emot detsamma anmält missnöje, likväl sedermera, efter det utslaget till häktet inkommit, den 10 i nyssnämnda månad förklarat sig med detsamma nöjd och förty redan den dagen börjat undergå straffarbetet, hvilket alltså skulle upphöra den 10 påföljande Juni; så hade Kongl. Hofrätten med skrifvelse, som den 29 Maj till Konungens Befallningshafvande ankommit, för verkställighet öfversändt sitt den 19 i sistnämnda månad meddelade utslag, hvarigenom, uppå besvär, dem Andersson skulle hafva anfört öfver Jösse Häradsrätts förutnämnda utslag, Kongl. Hofrätten, med ändring af det öfverklagade utslaget, förklarat, att Andersson borde, för den delaktighet han uti det ifrågavarande brottet tagit, hållas till straffarbete allenast i två månader; att, af denna anledning, Andersson vid ifrågavarande tillfälle förehemtats inför Konungens Befallningshafvande, hvarvid han, som erhållit del af Kongl. Hofrättens utslag, förmält, det han, såsom påskriften på Häradsrättens utslag visade, förklarat sig med detsamma nöjd och icke haft att deröfver anföra besvär, likasom Andersson ock förklarat, det han icke undertecknat någon besvärsskrift och hvarken sjelf föranstaltat om besvärens författande och ingifvande till Kongl. Hofrätten ej heller lemnat någon annan person fullmagt eller ens muntligt uppdrag att å hans vägnar anföra besvär, utan vore det honom alldeles obekant, huru desamma tillkommit; hållande dock Andersson för möjligt, att hans fader, Torparen Anders Nilsson i Björnmyren, hvilken fått besöka Andersson i häktet den 20 Mars, i dennes namn anfört de ifrågakomna besvären, enär fadren tillstyrkt Andersson att föra klagan öfver Häradsrättens utslag, hvarvid likväl denne, som varit angelägen att få utstå sitt straff, för att icke i afbidan på slutligt utslag förlänga fängelsetiden, bestämdt förklarat,

det

det han icke ämnade besvära sig, helst som han redan underkastat sig det honom ådömda ansvar och börjat undergå bestraffningen; och att, efter det i protokollet antecknadt blifvit, att de ifrågakomna besvären ej heller af klaganden till Konungens Befallningshafvande ingifvits, Konungens Befallningshafvande beslutat, att vid det upplysta förhållandet, att Andersson icke anfört nämnda besvär, denne skulle fortsätta bestraffningen till den 10 uti då innevarande månad, hvilken dag Andersson uttjent det honom af Häradsrätten ådömda straffarbetet.

Med anledning af uppgifterna uti berörda protokoll, som var underskrifvet af tillförordnade Landssekreteraren, förskaffade jag mig från Kongl. Svea Hofrätt handlingarna uti ifrågavarande besvärsmål och fann bland dem

dels en besvärsskrift, daterad »Carlstads cellfängelse den 19 Mars 1869», underskrifven med namnet Olof Andersson samt försedd med skriftligt förklarande af Anders Nilsson i Björnmyren, att denne »såsom fader och målsman till minderårige Olof Andersson förenade sig till alla delar uti dennes besvär», och ingifven till Kongl. Hofrätten den 25 Mars 1869;

dels ock två af Konungens Befallningshafvande i Wermlands län till Kongl. Hofrätten aflåtna skrifvelser i anledning af Olof Anderssons besvär: den ena af den 13 April 1869, i hvilken Konungens Befallningshafvande, som, på Kongl. Hofrättens derom framstälda begäran, ombesörjt, att de vid besvären fogade afskrifter af Häradsrättens protokoll i ransakningsmålet rörande Olof Andersson blifvit af vederbörande Domhafvande till riktigheten bestyrkta, återsändt nämnda afskrifter; och den andra af den 13 påföljande Maj, i hvilken Konungens Befallningshafvande till Kongl. Hofrätten insändt Länsmannen J. E. Pallins infordrade förklaring i nämnda mål.

Med framställning af nyssberörda förhållande yttrade jag i skrifvelse till Konungens Befallningshafvande i Wermlands län, att jag funnit anmärkningsvärdt, det Konungens Befallningshafvande under så beskaffade omständigheter kunnat ifrågasätta, att icke besvär emot Häradsrättens utslag blifvit af Olof Andersson verkligen anförda, och på sådan grund underlåta att verkställa Kongl. Hofrättens utslag; och, enär den vid tillfället såsom Landssekreterare tjenstgörande Länsnotarien dåmera aflidit, anmodade jag Konungens Befallningshafvande att från den person, som jemte bemälde Länsnotarie utöfvat Landshöfdinge-embetet den 2 Juni 1869, infordra utlåtande i ämnet; hvaruppå Konungens Befallningshafvande anmälde, att, sedan Landskamreraren förklarat, det han icke deltagit uti Konungens Befallningshafvandes förutnämnda beslut, Konungens Befallningshafvande öfversändt min skrifvelse till Landshöfdingen i Jönköpings län, hvilken vid den uppgifna tiden varit Landshöfding i Wermlands län.

I det utlåtande, bemälde Landshöfding sedermera afgaf, meddelades först den upplysning, att Kongl. Hofrättens ofvanberörda utslag af den 19 Maj 1869 ankommit till Konungens Befallningshafvande i Wermlands län lördagen den 29 i nämnde månad och samma dag expedierats till länshäktet, men att nästpåföljande tisdag, den 1 Juni, af förrbemälde Länsnotarie blifvit hos Herr Landshöfdingen anmäldt, att Olof Andersson befunnits redan hafva påbörjat det honom af Häradsrätten ådömda straff, hvilket skulle sluta den 10 i månaden; samt att Herr Landshöfdingen tillika med Länsnotarien nämnde 1 Juni — ty det utskrifna protokollet hade genom misstag fått datum den 2 Juni — begifvit sig till länsfängelset för att genom förhör med Olof Andersson söka utreda sakens rätta sammanhang, hvarvid så förelupit som det vid tillfället förda, härofvan till innehållet hufvudsakligen intagna protokollet omförmälde.

Herr Landshöfdingen anförde vidare i samma utlåtande, korteligen återgifvet:

att, enär Kongl. Hofrättens ofvanåberopade skrifvelse den 6 April 1869 icke innehållit annat än begäran, att en skrifvelsen följaktig afskrift af Jösse Häradsrätts protokoll och utslag rörande Olof Andersson, hvilken icke vore till riktigheten bestyrkt, måtte genom Konungens Befallningshafvandes försorg i behörig ordning besannas eller annan afskrift från domaren anskaffas, Herr Landshöfdingen saknat anledning att fästa serskild uppmärksamhet på meranämnda afskrifts innehåll, helst Kongl. Hofrättens skrifvelse icke utmärkt, att Olof Andersson var häktad; att expeditionen till domaren i detta ärende verkstälts af sedermera aflidne ständige Landssekreteraren, utan att denne, som för sjuklighet hade tjenstledighet under Mars månad 1869, lika litet som Herr Landshöfdingen, hvilken var frånvarande på resa, när Häradsrättens utslag rörande Olof Andersson inkom till Konungens Befallningshafvande den 10 i nyssnämnda månad, haft sig bekant, att Olof Andersson redan börjat undergå det honom af Häradsrätten ådömda straff; att det icke kunde af Herr Landshöfdingen utredas, huruvida den till Kongl. Hofrätten ingifna besvärsskriften åtföljde Kongl. Hofrättens första skrifvelse rörande förutnämnda afskrift, men att samma besvärsskrift deremot otvifvelaktigt åtföljde den andra skrifvelsen af den 20 April, i hvilken äskades, att Länsmannen Pallins förklaring öfver besvären skulle af Konungens Befallningshafvande infordras, ehuru, eftersom ej heller i denna skrifvelse omförmäldes, att Olof Andersson var häktad, Herr Landshöfdingen äfven då icke haft anledning att taga kännedom om besvärsskriftens innehåll; att Landssekreteraren, som expedierade skrifvelsen om infordrandet af Pallins förklaring, icke förmärkt, att saken rörde någon i länshäktet förvarad person, hvilket destomindre kunnat misstänkas, som be-

svärsskriften icke ingått till Kongl. Hofrätten genom Konungens Befallningshafvande, och Olof Andersson redan förklarat sig med utslaget nöjd och sålunda ej längre var upptagen bland ransakningsfångarne; att, när Pallins förklaring den 12 Maj inkom till Konungens Befallningshafvande, hvarifrån hon påföljande dag expedierades till Kongl. Hofrätten, ständige Landssekreteraren åtnjutit tjenstledighet, hvarföre expeditionen verkstälts af Länsnotarien, hvilken var obekant med hvad i målet förut tilldragit sig; att Herr Landshöfdingen visserligen öppnat båda de från Kongl. Hofrätten ankomna ofvanomförmälda skrifvelserna och underskrifvit de af dem föranledda expeditioner, men att han förmodade, att det icke skäligen kunde fordras, att en landshöfding i ett större län, der dagligen en stor myckenhet expeditioner förekomme till underskrift, skulle medhinna att taga kännedom af och behålla i minnet ärenden af blott handräckningsnatur; samt att Herr Landshöfdingen först, sedan Olof Andersson ur fängelset lösgifvits, fått kunskap derom, att den vid besvären fogade afskrift af Häradsrättens protokoll och utslag gått igenom Konungens Befallningshafvandes händer för att blifva af Domhafvanden bestyrkt, likasom Herr Landshöfdingen af min anmärkningsskrifvelse först erfarit, att den omförmälda besvärsskriften varit daterad: »Carlstads cellfängelse». Konungens Befallningshafvande hade — fortfor Herr Landshöfdingen — sålunda vid det tillfälle, då förhöret med Olof Andersson verkstäldes i cellfängelset, icke för sig klart, att någon skriftvexling angående hans besvär egt rum vidare än att Länsmannen Pallins yttrande i målet blifvit genom Konungens Befallningshafvande infordradt, hvilket af utslaget inhemtats; och då Olof Andersson enständigt försäkrat, att han icke undertecknat någon besvärsskrift och hvarken sjelf föranstaltat om besvärens författande och ingifvande till Kongl. Hofrätten ej heller lemnat till någon annan person fullmagt eller muntligt uppdrag att å hans vägnar anföra besvär, hade Konungens Befallningshafvande ansett sig ega giltiga skäl för sin uppfattning, att de besvär, på grund af hvilka Kongl. Hofrättens utslag tillkommit, icke blifvit af Olof Andersson sjelf anförda, om hvilken uppfattnings riktighet Herr Landshöfdingen fortfarande vore öfvertygad. Det syntes ock Herr Landshöfdingen fortfarande såsom icke något skäl förefunnits att ifrågasätta sanningsenligheten af hvad Olof Andersson försäkrat, helst han vidhållit sitt förnekande, oaktadt hans uppmärksamhet blifvit fäst derpå, att det skulle vara hans fördel att hålla sig till besvären och sålunda komma i åtnjutande af den strafflindring, Kongl. Hofrätten medgifvit. Minderårig i kriminelt hänseende hade Olof Andersson då ej varit, och å de besvär, som möjligen af hans fader anförts, hade afseende icke skäligen kunnat af Konungens Befallningshafvande fästas. Olof Andersson hade dessutom förklarat, att hans fader ej vore skrifkunnig

utan blott tecknade sitt namn; och att Konungens Befallningshafvande i denna sak handlat fullkomligen bona fide, förmodade Herr Landshöfdingen framgå deraf, att Konungens Befallningshafvande i skrifvelse den 2 Juni 1869 anmält förhållandet hos Kongl. Hofrätten med hemställan, att handlingarne i målet måtte Konungens Befallningshafvande tillställas, på det att den som i Olof Anderssons namn anfört besvären utan dertill erhållen fullmagt kunde varda till laga ansvar befordrad. Den omständighet att besvärsskriften varit daterad »Carlstads cellfängelse» förmodade Herr Landshöfdingen ej kunna utgöra bevis, att hon från fängelset verkligen utgått; men en annan fråga vore, — tillade slutligen Herr Landshöfdingen — huruvida Konungens Befallningshafvande äfven med visshet derom, att besvären icke blifvit af Olof Andersson anförda, ändock bort tillämpa Kongl. Hofrättens utslag och således genast ställa Olof Andersson på fri fot. Att så icke skett, medgåfve Herr Landshöfdingen möjligen hafva varit ett misstag, hvilket han dock trodde finna sin förklaring af de i målet sammanträffande egna omständigheter äfvensom och förnämligast deraf, att Olof Andersson sjelf icke påyrkat att varda efter samma utslag behandlad utan förmält sig vilja hålla sig till Häradsrättens angående honom meddelade utslag.

Hvad Herr Landshöfdingen sålunda andragit syntes mig icke undanrödja anledningen till min anmärkning vid sättet för verkställigheten af Olof Anderssons bestraffning. Till en början anmärkte jag dervid, att Herr Landshöfdingens uppgift, det Kongl. Hofrättens skrifvelse den 20 April 1869 med begäran om infordrande af Länsmannen Pallins förklaring öfver Olof Anderssons besvär icke innehållit, att Olof Andersson varit häktad, vederlades af samma skrifvelse, i hvilken omförmäldes ej mindre att nämnda besvär voro daterade »Carlstads cellfängelse» än ock att Olof Andersson var häktad, så att, om Konungens Befallningshafvande åt skrifvelsens innehåll egnat den minsta uppmärksamhet, detsamma bort föranleda den undersökning om de ifrågavarande besvärens tillkomst, som först sedermera, när Kongl. Hofrättens utslag anländt, företogs, hvarigenom Konungens Befallningshafvande skulle undgått att, såsom nu skett, genom en dylik undersöknings företagande, sedan öfver besvären dömdt blifvit, göra sig skyldig till uppenbart åsidosättande af Kongl. Hofrättens föreskrift om utslagets verkställande och på samma gång till obehörigt förlängande af Olof Anderssons strafftid.

Till den sålunda klandrade åtgärden skulle Konungens Befallningshafvande blifvit förledd af Olof Anderssons utsago och försäkran vid ofvanberörda förhör, att han hvarken sjelf eller genom annan föranstaltat om besvärens författande och ingifvande till Kongl. Hofrätten; men, om ock Konungens Befallningshafvande, som i detta fall handlade endast i sin

egenskap af exsekutor, icke återhållits af en i min tanka tillbörlig betänklighet från att ingå i pröfning af de förutsättningar, på hvilka det till verkställighet af Kongl. Hofrätten öfversända utslaget hvilade, och detta med den påföljd att utslagets verkställighet åsidosattes, så borde dock vid en sådan pröfning den omständighet icke lemnats ur sigte, att Olof Andersson, jemte det han förnekade sin åtgärd vid och delaktighet i de ifrågavarande besvärens tillkomst, yttrat den förmodan, att hans fader i sonens namn kunde hafva anfört besvär i målet. Att denna omständighet icke vann behörigt afseende kunde möjligen förklaras genom hvad Herr Landshöfdingen i det nyssintagna utlåtandet yttrat derom, att Olof Andersson icke varit kriminelt minderårig, hvarföre afseende icke skäligen kunnat fästas på de besvär Olof Anderssons fader möjligen »emot sonens uttryckta vilja», i dennes namn anfört. Häruti låge, efter min tanka, det oriktiga i uppfattningen af de förevarande omständigheternas betydelse.

Då nemligen i 15 kap. 1 § Rättegångsbalken stadgades, att i brottmål, der efter lag straffarbete följa kan, den som anklagad är, väl skall sjelf svara, men att mannen må hustrun och målsman den *omyndige* i thy fall bistånd göra; och grunden till detta stadgande icke kunde vara någon annan än den, att den omyndige förutsattes icke ega det förstånd och den erfarenhet, iakttagandet af hans rätt kräfde, hvaraf naturligen följde, att målsmannen i sitt görande och låtande för den omyndige icke kunde vara bunden af dennes »uttryckta vilja»; och då, enligt hvad af handlingarne inhemtades, Olof Andersson var född den 19 Oktober 1849 och således i Mars månad sistnämnda år icke uppnått myndig ålder, var det, i min tanka, fullkomligt klart, att Olof Anderssons fader och laga målsman var behörig att honom i rättegången bistånd göra och således med laga verkan kunde i sonens namn öfverklaga Häradsrättens angående denne gifna utslag, och att Konungens Befallningshafvande saknat giltigt skäl att frånkänna Olof Anderssons förmodan, att hans fader i sonens namn anfört besvär, all betydelse och på ett sådant frånkännande i större eller mindre mon grunda sitt anmärkta olagliga förfarande.

Finnande sålunda det som Herr Landshöfdingen anfört icke innebära giltig ursäkt för nämnda förfarande, lade jag Konungens Befallningshafvande fortfarande till last att hafva såsom exsekutor underlåtit ställa sig till efterrättelse Kongl. Hofrättens angående Olof Andersson meddelade utslag, hvilket, enär deruti det Olof Andersson af Häradsrätten ådömda straffarbete i tre månader blifvit nedsatt till två månader dylikt arbete, och således, då Olof Andersson den 10 Mars börjat detsamma undergå, skolat taga slut den 10 derpåföljande Maj, ofelbart bort föranleda Olof Anderssons uttagande genast från bestraffningen; genom hvilken underlåtenhet

Konungens Befallningshafvande tillika vållat, att Olof Anderssons lidande, i följd af det serskilda förhållandet, att han, omedelbart efter det Häradsrättens utslag ankommit, fått börja straffets undergående, blifvit olagligen förlängd från den 29 Maj, då Kongl. Hofrättens utslag ankommit, till den 10 påföljande Juni.

På dessa grunder anmodade jag Advokatfiskals-embetet att anställa åtal emot bemälde Herr Landshöfding, hvilken, i följd af den i det anmärkta olagliga förfarandet delaktige tjenstförrättande Landssekreterarens sedermera timade död, vore för samma förfarande ensam ansvarig, och dervid påyrka ansvar efter lag och skyldighet att ersätta dels Kongl. Maj:t och Kronan för Olof Anderssons underhåll i häktet dels Olof Andersson för hans förlängda lidande under ofvanuppgifna tolf dagar.

Sedan härom varit skriftvexladt inför Kongl. Hofrätten, meddelades *Kongl. Hofrättens utslag den 20 Oktober 1871* och innehöll: att, som upplyst vore, att förrbemälde Herr Landshöfding, hvilken den 29 Maj 1869 emottagit Kongl. Hofrättens ifrågavarande utslag, deruti tiden för det straffarbete Olof Andersson för sitt brott borde undergå, blifvit från tre månader, såsom Häradsrätten stadgat, nedsatt till två månader, icke, på sätt vederbort, genast vid utslagets emottagande, då Olof Andersson, hvilken allt sedan den 10 nästförutgångna Mars varit till straffarbete hållen, således redan undergått två månaders sådant arbete, anbefalt Olof Anderssons frigifvande, utan i stället förordnat om bestraffningens fortsättande i enlighet med Häradsrättens utslag, eller till den 10 påföljande Juni, och derigenom vållat, att Olof Anderssons lidande blifvit olagligen förlängdt; alltså och då hvad Herr Landshöfdingen såsom orsak till berörda förfarande uppgifvit icke innefattade giltig ursäkt för hans underlåtenhet att ställa sig till efterrättelse Kongl. Hofrättens angående Olof Andersson gifna utslag; pröfvade Kongl. Hofrätten, i förmågo af 25 kap. 17 § Strafflagen, det skulle Herr Landshöfdingen för den felaktighet i embetets utöfning, han i anförda måtto låtit komma sig till last, böta tjugufem riksdaler, som skulle tillfalla Kronan, hvarjemte Herr Landshöfdingen förpligtades att ersätta ej mindre Olof Andersson för det lidande, honom genom anmärkta förfarandet olagligen tillskyndats, äfvensom för lösen af ett exemplar utaf Kongl. Hofrättens utslag med ett skäligen jemkadt belopp af femtio riksdaler riksmynt, än äfven Kongl. Maj:t och Kronan kostnaden för Olof Anderssons underhåll den tid af tolf dagar, derunder han efter ankomsten af Kongl. Hofrättens utslag obehörigen måst i straff-fängelset qvarstanna, hvilken kostnad, enligt till riktigheten obestridd räkning, utgjort tre riksdaler 56 öre riksmynt.

Riksdagsmannen för valkretsen Sundsvall och Östersund har fört klagan deröfver, att, ehuru riksdagsmannavalet förrättats den 15 Februari 1871, och valprotokollet från Östersund redan den 18 i nämnde månad kommit Magistraten i Sundsvall tillhanda, bemälde Magistrat likväl icke förr än den 3 påföljande Mars utfärda fullmagt för klaganden att såsom ledamot i Riksdagens andra kammare inträda.

Häröfver infordrade jag Magistratens i Sundsvall yttrande, hvilket, afgifvet den 31 Mars nämnda år och den 5 påföljande April till mig inkommet, innehöll: att, sedan Konungens Befallningshafvande underrättat Magistraten, att val till riksdagsman efter aflidne Borgmästaren M. Ahlgren erfordrades, Magistraten låtit, i likhet med hvad vid tvänne föregående riksdagsmannaval egt rum, kungöra tid och ort för valet, utan att i samma kungörelse bestämma tiden för valets slutliga handläggning; men att, då Magistraten, några timmar efter det valprotokollet ankommit från Östersund, sammanträdt i och för ärendets vidare handläggning, uppmärksamheten inom Magistraten fästs på den uppfattning om rätta tydningen utaf föreskrifterna uti 18 och 20 §§:na af gällande Riksdagsordning, som Högsta Domstolen uttalat vid pröfning af ett besvärsmål rörande riksdagsmannaval inom valkretsen Wadstena, Söderköping, Skenninge och Grenna (Tidskrift för lagstiftning m. m. af Ch. Naumann för år 1870 sid. 193) nemligen, att Magistraten i den stad, som hade största folkmängden inom valkretsen, ålåge att utsätta och låta i kyrkorna tillkännagifva tiden dels för rösternas afgifvande dels ock för valets slutliga handläggning; och att, i anledning häraf, Magistraten beslutat att låta uti valkretsens kyrkor kungöra dagen för valets slutliga handläggning, hvilken dag, med afseende derå, att bevis om kungörelsens uppläsande i Östersunds kyrka icke kunde med säkerhet komma Magistraten till handa förr än den 2 Mars, Magistraten bestämde till derpå följande dag; förmenande Magistraten, att jag, af hvad som sålunda blifvit anfördt, skulle finna, det Magistraten rätteligen förfarit, ehuru det icke undgått Magistraten, att det kunde ifrågasättas, huruvida det icke skulle vara lämpligt att i kungörelse om tid och ort för valet äfven bestämma tid för valets slutliga handläggning, hvilken åsigts tillämpning likväl, efter Magistratens tanka, komme, synnerligen i Norrland, att möta så stora praktiska svårigheter, att den icke borde förtjena vidare afseende.

I den skrifvelse, af den 8 uti sistnämnda månad, genom hvilken jag anmodade Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt att anställa åtal emot Magistraten i Sundsvall för det sålunda anmärkta dröjsmålet med utfärdande af riksdagsmannafullmagt för klaganden, anförde jag: att de två serskilda sätt för verkställande af riksdagsmannaval, om hvilka Magistraten i sitt nyssanförda yttrande förmälde — *det ena*, det som vid de två

närmast föregående valen inom ifrågavarande valkrets tillämpats, enligt hvilket, efter det kungörelsen om tid och ort för valet utfärdats, valet försiggått och protokoll deröfver inkommit till Magistraten i Sundsvall, som bland valkretsens städer hade största folkmängden, Magistraten *genast* företagit valförrättningens afslutande medelst de afgifna rösternas hopräknande och utfärdande af fullmagt för den person, som flesta rösterna erhållit; och *det andra*, det i ofvanåberopade prejudikat förordade, hvilket skilde sig från det nyss beskrifna endast deruti, att i den rörande valet utfärdade kungörelsen utsattes ej allenast tid och ort för sjelfva valet, eller rösternas afgifvande, utan äfven tiden för valets slutliga handläggning, eller rösternas hopräknande och fullmagtens utfärdande för den valde riksdagsmannen — vore, om än det senare förfaringssättet af andra skäl bort föredragas, dock i det afseendet lika, att de icke behöfde medföra onödig tidsspillan, så snart de, det ena som det andra, följdriktigt tillämpades, men det vore detta som i förevarande fall icke skett. Magistraten hade icke tillämpat någotdera af de beskrifna förfaringssätten helt och hållet, utan i stället ett tredje förfaringssätt, sammansatt i viss mon af de andra begge. Magistraten hade i kungörelsen om tid och ort för valet eller för rösternas afgifvande icke tillika utsatt tiden för valets slutliga handläggning, men ändock, när valprotokollen inkommit, icke genast företagit rösternas hopräkning och fullmagtens utfärdande för den utsedde riksdagsmannen, utan vid detta tillfälle, och först då, beslutat utfärdande af kungörelsen om tiden för valets slutliga handläggning, för hvilken kungörelses uppläsande i valkretsens kyrkor och afbidande af bevis öfver samma uppläsande åtgått en tid af tolf dagar, från den 18 Februari till den 3 påföljande Mars. Denna tid, med afräkning måhända af en eller annan dag, hade, i min tanka, blifvit onödigtvis förspild, enär det syntes otvifvelaktigt att lika väl som detta val, med iakttagande af det vid de två närmast förutgångna följda förfaringssättet, kunnat afslutas den 18 Februari, då valprotokollet från Östersund ankom, lika väl skulle ock, på en eller annan dag när, tiden för valets afslutande kunnat på förhand till samma dag utsättas i kungörelsen om tid och ort för valet eller för rösternas afgifvande.

När nu i 15 § 2 mom. af Riksdagsordningen stadgades: förordnar Konungen nya val, eller afgår eljest Riksdagsman för Andra Kammaren innan den tid, för hvilken han blifvit vald, tilländalupit, verkställes *ofördröjligen* nytt val för den återstående tiden; syntes mig Magistraten i Sundsvall hafva felat emot detta grundlagsbud och sådant under den försvårande omständighet, att riksmöte pågick, der förthy den nyvalde riksdagsmannen ju förr desto heldre bort sig inställa, hvarföre jag förordnade,

att

att åtal emot Magistratens ordförande och ledamöter, hvilka i handläggningen af det ifrågavarande valärendet tagit del, skulle anställas, och ansvar enligt lag och sakens utredda beskaffenhet påyrkas.

Kongl. Hofrätten meddelade utslag den 12 Oktober 1871 och fann, vid jemförelse af Riksdagsordningens föreskrifter rörande riksdagsmannaval, det Magistraten i målet till last lagda förfarande icke vara af beskaffenhet att böra till ansvar för Magistratens ledamöter föranleda.

Icke nöjd med denna sakens utgång, uppdrog jag åt Advokatfiskalsembetet att hos Kongl. Maj:t i underdånighet söka ändring i Kongl. Hofrättens utslag samt anförde i min skrifvelse härom: att jag till en början måste beklaga, att Kongl. Hofrätten icke närmare, än som skett, angifvit grunden för sitt domslut. Samma föreskrifter som jag åberopat för anklagelsen, åberopade Kongl. Hofrätten för frikännelsen. Jag hade dock angifvit ett bestämdt lagrum, nemligen 15 § 2 mom. i Riksdagsordningen, som bjöde att, då riksdagsman för Andra Kammaren afgår, innan den tid, för hvilken han är vald, tilländalupit, nytt val för den återstående tiden *ofördröjligen* skall anställas, hvarmed öfverensstämde 20 § i samma grundlag, som stadgade, att för den, som blifvit utsedd till ledamot i Andra Kammaren, fullmagt *ofördröjligen* skall utfärdas. Kongl. Hofrätten åter hade icke angifvit något serskildt stadgande i Riksdagsordningen, som inskränkte verkan af det till stöd för anklagelsen anförda, utan beropat sig på en jemförelse af alla Riksdagsordningens föreskrifter om riksdagsmannaval. Jag hade genomläsit och åter genomläsit nämnda föreskrifter och försökt mer än en gissning, huru Kongl. Hofrätten jemfört och sammanstält Riksdagsordningens stadganden, för att ur dem kunna härleda friande domskäl, men jag har dertill icke funnit någon sannolikare förklaringsgrund, än den Magistraten antydt i sitt till mig afgifna yttrande. Kongl. Hofrätten skulle då hafva tänkt sig saken sålunda: enligt 18 § i Riksdagsordningen åligger det den myndighet, som förrättar riksdagsmannaval, att låta tid och ort för valet i kyrkorna kungöras; detta hade Magistraten fullgjort; vidare har Kongl. Maj:t i serskildt af Magistraten åberopadt fall förklarat, att med nyssomförmälda åliggande måste förstås skyldighet för den valförrättande myndigheten att utsätta och kungöra tid *dels* för rösternas afgifvande inom enhvar af de till valkretsen hörande städer inför dess magistrat, *dels* ock för den slutliga handläggningen af valet hos den valförrättande Magistraten; denna föreskrifts senare del vore visserligen icke, i början och innan valprotokollet från Östersund dit inkommit, iakttagen af Magistraten i Sundsvall men den verkställdes omedelbart derefter, och sålunda hade Magistraten äfven i detta afseende fullgjort sitt åliggande. —

Men jag frågade, var dermed Riksdagsordningens föreskrift om valets verkställande och afslutande *ofördröjligen* samt om fullmagtens utfärdande *ofördröjligen*, såsom vederbort, verkställd? Denna fråga måste, efter min tanka, nekande besvaras. När tiden för valets slutliga handläggning icke utsattes på samma gång som tiden för rösternas afslutande, uppkom — fortfor jag — i följd deraf ett dröjsmål, som icke var nödvändigt; och således blef det ifrågakomna riksdagsmannavalet icke afslutadt, fullmagten icke utfärdad *ofördröjligen*, såsom de anförda grundlagsbuden fordrade. Vore nu detta obestridligt, så följde deraf, att den utläggning af 18 § Riksdagsordningen, som uti Kongl. Maj:ts ofvanberörda nådiga beslut i serskildt mål meddelades och genom hvilket förklarades, att valförrättande myndighets åliggande att utsätta tid och ort för valet innebure skyldighet att utsätta och kungöra tid dels för rösternas afgifvande dels ock för valets slutliga handläggning, icke finge annorlunda tolkas och förstås än så, att nämnda serskilda tidsbestämningar måste utsättas i en och samma kungörelse. När alltså Magistraten i Sundsvall försummade att i kungörelsen om tid och ort för ifrågavarande riksdagsmannaval tillika utsätta tid för valets slutliga handläggning, men icke destomindre, efter det valprotokollen inkommit, uppskjöt valets afslutande och utfärdandet af fullmagt för den valde, handlade Magistraten i strid mot nyssanförda grundlagsbud rörande dessa förrättningars *ofördröjliga* fullgörande, om också Magistraten iakttog den från merberörda präjudikat härledda skyldighet att kungöra tiden jemväl för valets slutliga handläggning; och syntes mig detta handlingssätt hafva förrådt så stor brist på eftertänksamhet, att Magistratens synbara bemödande att vid frågavarande valtillfälle noggrannare, än vid de två närmast föregående, söka ställa sig till efterrättelse Riksdagsordningens rätta mening och grund, icke finge anses tillräckligt att urskulda den skedda lagöfverträdelsen.

Huruvida Magistraten kunnat, utan att blottställa sig för laga ansvar, vid detta likasom vid de föregångna valtillfällena, slutligen handlägga valet omedelbart efter det valprotokollet från Östersund inkommit, behöfde här icke undersökas, endast det kunde anmärkas, att i sådant fall åtminstone icke någon Riksdagsordningens uttryckliga föreskrift blifvit öfverträdd.

Vid granskning af de för år 1869 inkomna fångförteckningar från länshäktet i Kalmar anmärktes, att Norre Möre Häradsrätts den 22 Februari samma år gifna utslag, hvarigenom häktade Peter Persson från Kulla blifvit dömd till ansvar för stöld, först den 15 påföljande Mars för verk-

ställighet kommit Konungens Befallningshafvande i länet tillhanda. Sedan den tillförordnade Domhafvande, hvilken vid tillfället fört ordet i Häradsrätten och således vore för utslagets expedierande ansvarig, blifvit hörd och sig förklarat, har jag uti skrifvelse till Advokatfiskals-embetet vid Kongl Göta Hofrätt, med åberopande af samma skäl, jag vid åtals anställande i likartade fall förut utvecklat, och med hänvisande till Kongl. Brefvet den 16 December 1819 samt 14 § mom. b och c af Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855, uttryckt den åsigt, att utslaget bort för verkställighet till exsekutor expedieras inom sex dagar efter afkunnandet, och att således, med beräkning, att två dagar åtgått för utslagets fortskaffande med posten, detsamma skolat vara för verkställighet i länshäktet tillgängligt inom åtta dagar efter afkunnandet; samt förty uppdragit åt Advokatfiskals-embetet att lagligen tilltala tillförordnade Domhafvanden för det anmärkta dröjsmålet och å honom yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet samt åläggande att ersätta ej mindre Kongl. Maj:t och Kronan kostnaden för fångens underhåll under den tid utöfver åtta dagar efter utslagets afkunnande, han fått afbida utslagets ankomst och straffets begynnelse, än ock fången för det obehörigen förlängda lidande, som under samma tid honom tillskyndats.

Öfver det anmärkningsmemorial, Advokatfiskals-embetet med anledning häraf den 14 April 1871 till Kongl. Hofrätten ingifvit, har bemälde tillförordnade Domhafvande sig förklarat och vid sin förklaring fogat dels skriftligt, af två personer bevittnadt intyg från Peter Persson, att han erhållit godtgörelse för det genom anmärkta dröjsmålet honom tillskyndade lidande, dels ock bevis, att den Kongl. Maj:t och Kronan genom samma dröjsmål förorsakade kostnad för Peter Perssons underhåll under den tid, han utöfver åtta dagar efter utslagets afkunnande fått afbida straffets begynnelse, hvilken kostnad Landshöfdinge-embetet i infordradt utlåtande uppgifvit till fyra riksdaler 13 öre, blifvit i Kalmar läns landtränteri nedsatt.

I derefter afgifvet slutligt memorial har Advokatfiskals-embetet, under åberopande af de grunder, hvilka blifvit af mig i ofvanberörda skrifvelse angifna, yrkat, att tillförordnade Domhafvanden måtte, för det expeditionen af ifrågavarande utslag blifvit obehörigen fördröjd, fällas till bötesansvar efter 19 § i förutnämnda Kongl. Förordning samt 24 kap. 5 § Rättegångsbalken, sådant detta lagrum lyder i Kongl. Förordningen den 18 April 1849, men förklarat, att, då tillförordnade Domhafvanden godtgjort ej mindre Kongl. Maj:t och Kronan ofvannämnda kostnad, än äfven Peter Persson för hans lidande, vidare yttrande derom ej erfordrades; och har tillförordnade Domhafvanden, häröfver hörd, hemstält huruvida icke,

på grund af stadgandena i 5 kap. Strafflagen, straff för åtalade förseelsen borde anses hafva förfallit.

Genom utslag den 1 nästlidne December har Kongl. Hofrätten, enär genom förevarande åtal förts tillförordnade Domhafvanden till last en med bötesstraff belagd försummelse, men åtalet icke blifvit anställdt inom två år från den tid, då försummelsen skulle egt rum, under åberopande af 5 kap. 18 § Strafflagen, förklarat straffet för densamma hafva förfallit, äfvensom, då tillförordnade Domhafvanden genom nedsättning i landtränteriet af kostnaden för Peter Perssons underhåll i häktet under tretton dagar och genom Peter Perssons förnöjande för det honom tillskyndade lidande, fullgjort den ersättningsskyldighet, som kunnat tillförordnade Domhafvanden i följd af den anmärkta försummelsen åligga, låtit dervid bero.

Derest tillförordnade Domhafvanden, då han till mig afgaf förklaring i ämnet, visat sig hafva godtgjort såväl Kongl. Maj:t och Kronan, som fången på sätt ofvan förmäles, skulle, i enlighet med det förfarande, jag vid flera dylika tillfällen förut iakttagit, något åtal icke hafva blifvit af mig förordnadt; och har jag i följd deraf icke heller funnit skäl att emot Kongl. Hofrättens utslag fullfölja talan.

Uti en till mig ingifven skrift hafva Grosshandlanden H. samt Grosshandelsboget T. & H., påkallat min uppmärksamhet å den lösning, två vigtiga och i rättsväsendet djupt ingripande frågor erhållit under behandlingen af ett konkursärende vid 1870 års lagtima hösteting med Bollnäs tingslag, hvilka frågor anginge: *den ena*, huruvida rättegångsombud, hvars fullmagt icke innehölle bemyndigande att ingå förlikning eller antaga ackord, icke destomindre kunde vara berättigadt att rösta för så kalladt tvångsackords antagande i konkurs; och *den andra:* huruvida beslut, som vid häradsting å landet muntligen afkunnades, borde skriftligen uppsättas och expedieras så tidigt, att part kunde hos öfverrätt fullfölja klagan emot beslutet.

Beträffande den första af nämnda frågor förekomme, på sätt ett vid skriften fogadt utdrag af Häradsrättens protokoll utvisade, att, sedan klagandena jemte andra personer den 28 December 1869 utfärdat en på innehafvaren ställd fullmagt att vid alla sammanträden med borgenärerna uti Handlanden F:s konkurs så inom som utom domstol föra deras talan och deras rätt bevaka, så hade Kaptenen L., försedd med denna fullmagt, infunnit sig vid det sammanträde inför Rättens ombudsman i nämnde konkurs, der frågan om det af gäldenären erbjudna ackord behandlades, och å fullmagtsutgifvarenas vägnar röstat för ackordets antagande, oaktadt desse af anförda

skäl nekat att på ackordet ingå; och då de hos Konkursdomstolen, Häradsrätten i Bollnäs tingslag, deröfver klagat och yrkat, att ackordet såsom obehörigen tillkommet icke måtte fastställas, hade Häradsrätten genom muntligen afkunnad dom vid höstetingets början den 8 Oktober 1870 fastställt ackordet, på den grund att ifrågavarande fullmagt lagligen borde anses innefatta bemyndigande för L. att fullmagtsutgifvarenas talan utföra jemväl i fråga om antagande af det erbjudna ackordet, som, enligt hvad konkurslagen skulle gifva vid handen, ej vore till förlikning att hänföra; men, efter klagandenas tanka, innehölle konkurslagen icke något stadgande, som gåfve stöd åt den åsigt, Häradsrätten sålunda uttalat, emedan ackord, i allmänhet innebärande eftergift af fordran till större eller mindre del, efter allmänna rättsgrunder otvifvelaktigt måste hänföras till förlikning; och då konkurslagen icke innehölle något stadgande, att ackord i konkurs skulle ikläda sig annan egenskap, syntes deraf följa, att ackord vore förlikning, för hvars ingående således uttryckligt bemyndigande för ombudet, enligt lag, erfordrades; hvilken uppfattning ock, så vidt klagandena kände, gjort sig gällande vid konkurslagens tillämpning hos alla domstolar och bestämdt hos Stockholms Rådstufvurätt, der den jemförelsevis största erfarenhet i konkursmåls behandling vunnits, och hvarest icke ett enda tvångsackord blifvit fastställdt, så snart i någon fullmagt specielt bemyndigande för ombudet att antaga det erbjudna ackordet saknats.

Vidkommande åter den andra frågan, eller den om Häradsrättens utslags uppsättande och utlemnande så tidigt, att klagan deröfver af missnöjd part kunnat i öfverrätt fullföljas, anförde klagandena, att expeditionstaxan visserligen innehölle det allmänna stadgande, att vid Häradsrätt Domhafvanden icke behöfde aflemna expeditionen förr än han efter afslutadt ting från tingsstaden afreste, men det vore påtagligt, att detta stadgande icke afsåge sådana beslut, som vid målets handläggning muntligen afkunnades, hvilka, på sätt om annan domstol eller embetsmyndighet vore stadgadt, borde inom fyra dagar efter beslutets fattande utlemnas. I annat fall skulle det ligga i domarens skön att, på sätt i förevarande mål också skett, betaga den missnöjde parten möjligheten att öfverklaga beslutet. Klagandena hade nemligen genom ombud flere gånger begärt hos Domhafvanden att få utlösa expeditionen i ändamål att öfverklaga beslutet, men alltid erhållit det svar, att expeditionen ej kunde före tingets slut utbekommas. Vid tingets slut hade också expeditionen visserligen bekommits; men tiden för beslutets öfverklagande hade då redan tilländagått. Ett sådant förfarande af domaren kunde icke undgå att väcka rättmätigt missnöje. Det syntes nemligen klagandena som borde domaren icke ogerna se,

att frågor, om hvilka olika tankar kunde uppstå, finge af högre rätt pröfvas, så att enhet i lagskipningen vunnes.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, och då af flera skäl det vore af vigt, att de frågor, som sålunda kommit å bane, vunne en lösning, anhöllo klagandena, att jag måtte öfver deras klagan infordra vederbörande Domhafvandes förklaring och, derest densamma icke befunnes tillfredsställande, låta i laga ordning åtala bemälde Domhafvande för hans felaktiga förfarande uti ifrågavarande mål.

Denna klagoskrift har jag meddelat den Domhafvande, som med Bollnäs Häradsrätt handlagt ofvanberörda mål; och har han, i anledning deraf, uti afgifvet yttrande hufvudsakligen andragit: att,

hvad anginge den omständighet, att de skäl, på hvilka nyssbemälde Häradsrätts dom den 8 Oktober 1870 sig grundade, icke öfverensstämde med klagandenas åsigter och interessen, Domhafvanden förmodade, att i sakens nu befintliga skick derom ej annat vore att säga, än att något remedium juris derför ej vidare förefunnes, sedan klagandena försummat emot domen i laga ordning erlägga vad och fullfölja talan, hvilken försummelse å klagandenas sida Domhafvanden, då desse ansåge sin rätt förnärmad, måste beklaga, änskönt han dertill ej vore i någon mon vållande;

samt vidkommande klagan deröfver, att Domhafvanden ej skulle i behörig tid tillhandahållit klagandenas ombud omförmälde dom, utan muntligen förständigat ombudet, att domen finge lösas vid tingets slut, dessa uppgifter vore från början till slut uppdiktade, hvilket Domhafvanden, om det erfordrades, förmälde sig kunna på uppgifvet sätt styrka.

Sedan detta utlåtande någon tid hållits tillgängligt för klagandena till kännedom och påminnelsers afgifvande, men några sådana icke inkommit, togs ärendet i öfvervägande, hvarvid klagan öfver förment olaga dröjsmål med domens expedierande lemnades utan afseende, enär densamma vore obestyrkt, och i allt fall klagandenas underlåtenhet att i laga tid och ordning erlägga vad emot domen, men icke dennes sentida expedierande, utgjort hindret för sökande af ändring i meranämnde dom. Hvad deremot anginge Häradsrättens öfverklagade beslut, syntes mig detta sakna stöd af lag. 15 kap. 7 § Rättegångsbalken innehölle nämligen, att »fullmäktig ej må saken *förlika* utan han hafver der uttryckligen lof till», och klagandenas för deras ombud utfärdade fullmakt innefattade icke uttryckligt lof för ombudet att sluta förlikning, följaktligen ej heller att antaga erbjudet ackord. I Häradsrättens beslut hette det visserligen, att antagande af ackord i konkurs ej vore, enligt konkurslagen, att hänföra till förlikning, men riktigheten af denna åsigt hade klagandena i sin klagoskrift bestridt på skäl, dem Domhafvanden i sin förklaring ej gittat i ringaste mon veder-

lägga; och då jag vid jemförelse af nyssberörda lags stadganden om förlikning och om ackord i konkurs ej funnit någon anledning att antaga, det allmänna lagens ofvanbemälde fordran, att ombud borde ega sin hufvudmans uttryckliga lof att förlika saken, skulle gälla vid fråga om förlikning mer än vid fråga om ackord i konkursmål, utan tvärtom att dessa begge former för eftergifvande af borgenärernes lagliga rätt måste i nämnda afseende betraktas såsom fullkomligt lika till art och betydelse; syntes det mig uppenbart, att Häradsrätten genom det öfverklagade beslutet felat emot tydlig lag, och att det sålunda begångna felet hvarken minskades till sin betydelse ej heller urskuldades genom den omständighet, att klagandena underlåtit fullfölja talan emot och på sådant sätt vinna ändring i Häradsrättens beslut.

Med anförande af dessa grunder, anmodade jag i skrifvelse den 8 April 1871 Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt, att hos Kongl. Hofrätten lagligen tilltala förrbemälde Domhafvande för Häradsrättens öfverklagade beslut och derför å honom yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet.

Efter slutad skriftvexling parterne emellan, meddelade *Kongl. Hofrätten utslag den 7 November 1871;* och emedan, om äfven ackord emellan gäldenären och borgenärer i konkurs och förlikning borde, på sätt anmärkt blifvit, lagligen betraktas lika i det hänseendet, att ombud icke finge utan uttryckligt lof af hufvudmannen i förlikning eller på ackord ingå, samt följaktligen, derest talan emot Häradsrättens ifrågavarande beslut blifvit i laga tid och ordning fullföljd, ändring deri kunnat vinnas, Häradsrättens förfarande att, i öfverensstämmelse med den af Häradsrätten uttalade åsigt, meddela fastställelse å det af Handlanden F. åt hans borgenärer erbjudna ackord, i allt fall, då för denna åsigt kunnat i viss mon hemtas stöd af de skiljaktiga bestämmelser konkurslagen i fråga om förlikning och ackord innehölle, icke kunde anses vara af beskaffenhet att till ansvar såsom för embetsfel föranleda; funne Kongl. Hofrätten det af Advokatfiskals-embetet emot Domhafvanden i målet väckta påstående ej kunna bifallas *).

Med detta utslag, som uttryckligen gillade min åsigt uti den rättsfråga, hvilken utgjorde föremål för åtalet, skulle jag kunnat åtnöjas, såvida icke samma fråga vore af så stor vigt, och en oriktig uppfattning af densamma

*) Referenten i målet var från detta beslut skiljaktig och yttrade: »Emedan ackord emellan gäldenär och borgenärer i konkurs är att såsom förlikning anse, samt H:s likasom T. & H:s ombud följaktligen icke varit behörigt att på grund af den af bemälde hufvudmän utfärdade fullmakt, deri desse icke uttryckligen gifvit ombudet lof att för dem i konkurssaken träffa förlikning, vid ifrågavarande sammanträde å deras vägnar rösta för det erbjudna ackordets antagande, ty och som, vid det förhållande att öfrige vid nämnda sammanträde närvarande

kunde leda till så vådliga följder. Derföre uppdrog jag åt Advokatfiskalsembetet att genom underdåniga besvär fullfölja den i Kongl. Hofrätten förda talan, dervid anmärkande till en början, att föremålet för åtalet i detta fall icke egentligen vore öfverträdelse af något visst enstaka lagbud, utan vore det en vigtig rättsgrundsats, som blifvit förbisedd eller missförstådd. Denna grundsats uttalades i 15 kap. 7 § Rättegångsbalken med de orden: »ej må fullmägtig saken förlika, utan han hafver der uttryckligen lof till». Nu yttrades i Kongl. Hofrättens utslag, att för Häradsrättens åsigt, det ackord ej vore att till förlikning hänföra, i viss mon stöd kunde hemtas af de skiljaktiga bestämmelser, konkurslagen i fråga om förlikning och ackord innehölle. Detta kunde jag icke erkänna. Om ock i nämnda lag skiljaktiga bestämningar förefunnes i fråga om förlikning och ackord, berörde dessa dock icke ofvanomförmälda grundsats angående omfånget af fullmägtigs befogenhet. Gälde ock rörande ackord i konkurs andra föreskrifter än om förlikning i konkurs; om ock det förra, i olikhet med den senare, kunde åstadkommas i trots af en eller flera borgenärers bestridande, berodde dock en sådan utgång på omröstning, vid hvilken fullmägtigens obehöriga eftergifvande af sin hufvudmans rätt kunde medföra lika skadlig verkan för denne som en förlikning i eller utom konkurs. Detta syntes mig vara så tydligt och klart, att en domare, som missförstode denna grundsats, icke borde kunna undgå det ansvar, 25 kap. 17 § Strafflagen stadgar för oförstånd i embetet.

Vådan af att ett slikt missförstånd finge ansvarsfritt aflöpa, låge, såsom förevarande rättsfall utvisade, deruti att, i händelse ombudet missbrukade sin fullmakt, och dess åtgärd icke destomindre af domstolen gillades, det icke vore att vänta, det ombudet skulle förvara sin hufvudmans rätt att söka ändring i ett sådant domstolens beslut, det vill säga, undanrödja följden af missbruket. Hufvudmannen, som i förlitande derpå, att hans utgifna fullmakt, hvilken icke innehölle ett ord om förlikning eller ackord, ej heller kunde tydas så, att han det oaktadt medgifvit fullmäktigen rätt att ingå på ackord, skulle naturligen finna sig bedragen och i sin rätt kränkt vid upptäckten, att han måste nöja sig med hvad ett sålunda tillkommet ackord lemnade honom i utdelning. Det vore klart, att den emot

borgenärer icke bevakat fordringar till så stort belopp, som 99 § konkurslagen för ackords antagande föreskrifver, merberörda ackord lagligen icke hade bort af Häradsrätten fastställas; alltså och då Domhafvanden, under hvilkens ordförandeskap Häradsrättens ifrågavarande dom meddelats, skall för Häradsrättens anmärkta förfarande ansvara, pröfvar jag för min del rättvist att, jemlikt 25 kap. 17, 21 och 22 §§ Strafflagen, fälla Domhafvanden för hvad honom sålunda till last kommit att böta tio riksdaler».

det

det så kallade tvångsackordet redan obenägna stämningen i landet ej skulle förbättras, om det visade sig, att ett sådant fel, som det nu åtalade, icke ledde till något ansvar för domaren.

Uti en till Justitie-ombudsmans-expeditionen ingifven skrift klagade Postiljonen C. F. Eklund deröfver att, sedan Magistraten i Luleå till honom insynat en tomt vester om nya elementarläroverkshuset derstädes, i qvarteret Dufvan, hvilken tomt Magistraten, medelst beslut den 4 April 1864, till bebyggande åt honom upplåtit; samt Eklund, i förlitande på detta beslut, hvilket icke blifvit öfverklagadt utan vunnit laga kraft, låtit till den upplåtna platsen framföra en mängd byggnadsmaterialier och å densamma uppfört ett boningshus; men Landshöfdingen B., hvilken icke vid sjelfva synetillfället eller annorledes protesterat emot platsens upplåtande åt Eklund, genom uttagen stämning till Luleå Rådstufvurätt yrkat Eklunds förpligtande att afträda den ifrågavarande platsen, hvilken skulle tillförene vara åt Landshöfdingen upplåten, och genast bortföra den byggnad, Eklund uppfört, äfvensom det derstädes upplagda virke; så hade Rådstufvurätten genom utslag den 4 September 1865 ålagt Eklund att lägenheten till Landshöfdingen B. afträda och att derifrån afföra det der befintliga byggnadsvirke, ehvad detsamma vore till byggnads uppförande användt eller icke; hvilket utslag Kongl. Svea Hofrätt, der Eklund fullföljt talan, gillat; hvarefter Landshöfdinge-embetet i Norrbottens län, uppå ansökning af Landshöfdingen B., beordrat Magistraten att verkställa nämnde dom, och vederbörande exsekutor nedrifvit den af Eklund å tomten uppförda byggnad: anförande Eklund vidare att, då han genom vederbörande myndigheters förvållande och olagliga förfarande sålunda drabbats af en för honom kännbar förlust, han såge sig föranlåten till beifran anmäla den olaglighet, vederbörande i denna sak låtit komma sig till last, samt yrka, att antingen Magistraten eller Rådstufvurätten i Luleå eller ock andre vederbörande, som varit till Eklunds förlust vållande, måtte derför fällas till laga ansvar samt förpligtas ersätta Eklund alla genom det olagliga förfarandet honom åbragta kostnader, enligt vid klagoskriften fogad förteckning, med 815 riksdaler riksmynt.

Af handlingar, dels fogade vid klagoskriften dels ock sedermera mig tillhandakomna, äfvensom af det utaf Magistraten till mig afgifna utlåtande i anledning af samma skrift, hvilket utlåtande var undertecknadt af Rådmännen J. A. H. och A. H., samt L., inhemtades hufvudsakligen: *att* Landshöfdingen B. i en till Magistraten i Luleå den 4 Maj 1863 ingifven ansökning

begärt, att en inom det å Luleå stads nya karta uppdragna qvarter, som vore beläget vester om nya skolhusqvarteret och till största delen upptoges af Landshöfdingen dåmera tillhöriga så kallade Myrgärdan, i nordöstra hörnet befintlig stenbacke, derå några bodar funnes uppförda och hvilken mark troligen tillhörde staden, måtte emot vanlig jordskatt få af Landshöfdingen inhägnas och intagas för att sammanläggas med Myrgärdan och inhägnas intill de å kartan på östra och norra sidorna uppdragna gator, hvilken ansökning utstälts till kommunikation med egarne till omförmälda bodar; *att* klaganden Eklund den 1 Juni samma år hos Magistraten sökt tillåtelse att till bebyggande få intaga en tomtplats vester om nya skolhuset eller i qvarteret Dufvan; *att* Rådmannen J. A. H. och dåvarande Rådmannen och Magistratssekreteraren B., i anledning af sistnämnda ansökning och efter förordnande af Magistraten, den 27 Juni 1863 förrättat syn och besigtning å den af Eklund omförmälda tomtplats, dervid denne förmält sig önska intaga den å stadens fastställda karta utlagda östra tomtplatsen af qvarteret Dufvan, hvilken tomtplats enligt kartan befunnits utgöra i söder och norr 187 fot samt på östra och vestra sidorna 132 fot; *att* Magistraten den 5 Augusti 1863, i närvaro af sedermera aflidne Borgmästaren C. samt Rådmännen J. A. H., B. och A. H., företagit Landshöfdingen B:s ansökning, försedd med anteckningar, enligt hvilka Landshöfdingen skulle tillhandlat sig de byggnader, nemligen ett vagnslider och en badstufva, som å den i ansökningen omförmälda plats förefunnes, och, sedan enligt protokollets ordalydelse J. A. H. och B., hvilka förrättat syn å en af Eklund begärd tomtplats, som ansetts vara den af Landshöfdingen sökta lägenheten, utredt, att densamma icke vore insynad åt Eklund, samt Landshöfdingens ansökning blifvit ånyo föredragen, åt honom upplåtit den sökta lägenheten emot erläggande af de afgifter till kronan och staden, som då utginge eller framdeles åsättas kunde; *att* Magistraten vidare den 4 April 1864, i närvaro af Borgmästaren C. samt Rådmännen J. A. H. och L. äfvensom extra ledamoten, Färgaren S., sedan, såsom protokollet innehåller, J. A. H. och B. hållit syn å en tomt, som Eklund begärt få intaga och derom beskrifning den 29 Juni 1863 blifvit till Magistraten inlemnad, samt med ärendets afgörande fått anstå, emedan Landshöfdingen B. ansetts förut hafva gjort anspråk på den af Eklund sökta platsen, men hvilket sedermera befunnits icke vara förhållandet, upplåtit den för Eklunds räkning insynade tomten åt honom emot erläggande af de afgifter, som för sådana lägenheter nu utginge eller framdeles kunde åsättas; *att* derefter, och sedan Landshöfdingen B. vid Rådstufvurätten i Luleå efter stämning framstält ofvanomförmälda yrkande emot Eklund, hvarvid Landshöfdingen jemväl styrkt, att han erhållit uppbud å den enligt Magistratens protokoll den 5

Augusti 1863 åt honom upplåtna tomtplats, äfvensom å en der belägen badstufva med tillhörande tomt, som Landshöfdingen af enkan Magdalena Boberg sig tillhandlat; men Eklund deremot åberopat den åt honom genom Magistratens beslut den 4 April 1864 gjorda upplåtelse, Rådstufvurätten genom utslag den 4 September 1865 funnit det vara utredt, att ifrågavarande plats blifvit åt både Landshöfdingen B. och Eklund upplåten, samt förklarat Landshöfdingen, hvilken först fått tomtplatsen åt sig upplåten och jemväl inköpt den del, som förut varit i enskilda personers ego, samt dermed lagfarit, berättigad att framför Eklund vara vid samma plats bibehållen, äfvensom ålagt Eklund att lägenheten till Landshöfdingen afträda samt afflytta ditsändt byggnadsvirke, ehvad detsamma kunde vara till byggnads uppförande användt eller icke; *samt att*, efter det Kongl. Svea Hofrätt genom dom den 24 Maj 1866, som vunnit laga kraft, gillat Rådstufvurättens utslag, nämnde dom blifvit verkställd, i det att vederbörande exsekutor nedrifvit den af Eklund uppförda byggnad.

Med anledning af hvad sålunda förekommit och då fullständigt utredt vore, att Magistraten i Luleå upplåtit samma tomt först till Landshöfdingen B. och derefter, utan att Landshöfdingen från sin rätt afstått, till Eklund, ansåg jag mig böra lemna denne senare det biträde han begärt för att få sin talan emot Magistratens ledamöter lagligen anhängiggjord och pröfvad, samt uppdrog derföre, genom serskilda skrifvelser den 10 September 1869 och den 13 Mars 1870, åt Advokatfiskals-embetet vid Kongl. Svea Hofrätt att lagligen tilltala Magistratens ledamöter för hvad dem i berörda måtto till last låge och derför å dem påstå det ansvar, hvartill lag och sakens beskaffenhet kunde föranleda; hvarjemte Advokatfiskals-embetet borde, i mon af befogenhet, understödja Eklunds ersättningsanspråk.

Advokatfiskals-embetet tilltalade i följd häraf Rådmännen J. A. H., A. H. och L., Magistratssekreteraren B. och Färgaren S. för felaktig behandling i Magistraten af ifrågavarande ärende och anmärkte i slutligt memorial den 7 September 1870, *i afseende å Magistratens beslut den 5 Augusti 1863*, dels att, ehuru Magistraten vid företagande nämnde dag af Landshöfdingen B:s ansökning om tillåtelse att få intaga en staden tillhörig tomtplats föreställt sig möjligheten att denna lägenhet kunde vara densamma, som åsyftades i Eklunds enahanda ansökning, Magistraten likväl icke genom förordnande af vederbörlig undersökning på stället eller annorledes förskaffat sig säker upplysning i detta hänseende, utan deremot ärendet i befintligt, för Magistraten outredt skick genast till afgörande företagit, hvartill förnämligast bidragit Rådmannen J. A. H. och Magistratssekreteraren B., hvilka hållit syn å den af Eklund begärda tomten och nu i Magistraten uppgåfvo, att den lägenhet, å hvilken Landshöfdingen B. gjorde anspråk,

icke vore den sålunda besigtigade; dels ock att, enär, på sätt sedermera vore ådagalagdt, den af Rådmannen J. A. H. och B. besigtigade tomten jemväl innefattade just den lägenhet, Landshöfdingen B. begärt, sjelfva beslutet, så vidt derigenom Eklunds anspråk på samma lägenhet icke kommit under pröfning, utan blifvit helt och hållet förbisedt, följaktligen likaledes varit felaktigt och Eklunds rätt förnärmande; samt, *i afseende å Magistratens beslut den 4 April 1864*, att Magistraten äfven nu utan någon förutgången utredning af förhållandet, men med förlitande endast på hvad vid föregående tillfället i Magistraten förekommit, fattat beslut, hvarigenom till Eklund upplåtits den åtta månader förut annan man redan tillagda lägenheten och dessutom en annan plats inom samma tomt, hvilken senare plats icke var staden utan enskild person tillhörig; i anseende hvartill Advokatfiskals-embetet yrkade, att, med afseende å den vårdslöshet i tjensteutöfning, som sålunda låge en hvar af de tilltalade till last, de måtte, jemlikt 25 kapitlet 17, 21 och 22 §§ Strafflagen, dömas att böta, Rådmannen J. A. H., som deltagit i båda besluten och, jemte Magistratssekreteraren B., genom oriktiga uppgifter hufvudsakligen varit vållande till ifrågakomna ärendes felaktiga behandling, sjutiofem riksdaler, Magistratssekreteraren B. femtio riksdaler samt Rådmännen A. H. och L. äfvensom extra ledamoten S. hvardera femton riksdaler; hvarjemte beträffande Eklunds ersättningsanspråk, i serskilda poster enligt räkning upptagna till ett belopp af åttahundrafemton riksdaler, Advokatfiskals-embetet hemstälde, att, då nämnda anspråk syntes fullt befogade, åtminstone i hvad anginge de kostnader, som Eklund fått vidkännas för lagfart å den honom upplåtna tomten, för den af upplåtelsen föranledda rättegång, för anhängiggörandet och bevakandet af Eklunds förevarande klagan, för byggnadsmaterialiers forslande till tomtplatsen, och för upptimring derstädes af en stugubyggnad samt densammas söndertagande och bortförande, de tilltalade jemväl måtte varda ålagdt att gemensamt, eller hvilkendera gälda gitte, godtgöra Eklund nämnda kostnader, så vidt de funnes upptagna i den af Eklund afgifna ersättningsräkning.

Genom *utslag den 12 nästlidne December* har *Kongl. Hofrätten* sig utlåtit: att som, vid det förhållande att, då Landshöfdingen B:s ansökning om upplåtelse af en tomtplats i Luleå den 5 Augusti 1863 till handläggning förekommit, Rådmannen J. A. H. och dåvarande Rådmannen B., hvilka enligt Magistratens förordnande den 27 förutgångne Juni förrättat syn å den tomtplats, Postiljonen Eklund begärt att få åt sig upplåten, meddelat, att den i Landshöfdingens ansökning omförmälda tomtplats icke vore insynad åt Eklund, det icke kunde läggas Magistraten till last, att den, utan att förordna vidare undersökning på stället eller annorledes för-

skaffa sig upplysning, huruvida Landshöfdingens och Eklunds ansökningar afsåge samma tomtplats, företagit ärendet till afgörande; alltså och då ej heller anledning förefunnes till antagande, att den omständigheten, att Eklund sökt få samma plats åt sig upplåten, lagligen bort föranleda till annat slut i frågan, än Magistratens beslut den 5 Augusti 1863 innehölle, funne Kongl. Hofrätten, det Rådmännen J. A. H. och A. H. samt Rådmannen B. icke för hvad i afseende å nyssnämnda beslut blifvit mot dem anmärkt kunde ansvar ådömas; men emedan, i anledning af Eklunds ansökning att få intaga östra tomtplatsen af det vester om nya skolhuset belägna qvarteret Dufvan, hvilken tomtplats, enligt den af J. A. H. och B. derå förrättade besigtning, utgjorde å norra och södra sidorna etthundraåttatiosju fot och å östra och vestra sidorna etthundratrettiotvå fot, Magistraten den 4 April 1864 upplåtit åt Eklund den insynade tomtplatsen, hvilken, enligt hvad utredt vore, utgjordes af den förut åt Landshöfdingen B. upplåtna plats med den derå befintliga badstufva jemte tillhörande tomt, som Landshöfdingen af Enkan Boberg sig tillhandlat, hvarförutom i betraktande af de af synemännen uppgifna mått uppenbart vore, att den åt Eklund upplåtna tomtplats jemväl omfattat en del af den Landshöfdingen tillhöriga Myrgärdan; ty och då J. A. H., L. och S., hvilka i sistnämnda beslut deltagit, sålunda till last låge att hafva utan vederbörlig undersökning åt Eklund upplåtit icke allenast sådan stadens mark, som varit åt annan person upplåten, utan ock egendom, som tillhörde enskild person, samt J. A. H. och B., derigenom att de efter förrättad syn å stället, såsom förr vore nämndt, inför Magistraten uppgifvit, att Landshöfdingen B:s och Eklunds ansökningar icke afsåge samma plats, måste antagas hafva hufvudsakligen bidragit dertill, att Magistraten utan närmare utredning af rätta förhållandet meddelat Eklund ifrågavarande upplåtelse, pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist döma J. A. H., L., S. och B. för vårdslöshet i tjensteutöfning att, likmätigt 17, 21 och 22 §§ i 25 kapitlet Strafflagen, böta H. sjutiofem riksdaler, L. och S. hvardera femton riksdaler och B. femtio riksdaler, hvilka böter skulle tillfalla Kronan, äfvensom Eklunds ersättningsanspråk blefve i så måtto bifallet, att H., L., S. och B. förpligtades att gemensamt eller hvilkendera gälda gitte godtgöra Eklund kostnaden å rättegången vid Rådstufvurätten emot Landshöfdingen B., för uppförandet af Eklunds ofvanberörda byggnad, för takets påläggande, för byggnadens nedrifvande jemte dervid förstörda materialier, tegel och inredning samt för besvär med den hos mig gjorda angifvelsen med skäligen ansedda Trehundra riksdaler.

Emot detta utslag har jag ej fullföljt talan.

Uti det här ofvan (pag. 27) omförmälda åtal emot Domhafvanden i Films och Dannemora Tingslag har Kongl. Maj:t uppå de underdåniga besvären meddelat utslag den 29 November 1871, hvarigenom i nåder förklarats, att Kongl. Maj:t ej funnit skäl göra ändring i Hofrättens utslag.

Angående *lagskipningens tillstånd* åberopar jag hvad derom i föregående embetsberättelser är yttradt *).

Rörande ändring och förtydligande af gällande *lagstiftning* har jag under det senast förflutna året till Kongl. Maj:t ingifvit följande tre underdåniga framställningar:

1:o. Genom klagomål hade hos mig blifvit anmäldt följande förhållande:

Sedan Konungens Befallningshafvande i Gotlands län uti kungörelse den 7 April 1870 angående mönstringar med länets nationalbeväring dels tillkännagifvit, bland annat, att beväringsskyldige, hvilka kunde hänföras till den i »konventionen» — Kongl. Brefvet den 5 Februari 1811 — omnämnde klass: »*högst oumbärliga biträden*», och som af detta skäl önskade befrielse från årets vapenöfningar, skulle senast den 28 Maj nämnda år hafva inlemnat sina ansökningar till vederbörande batteri- och kompagnibefälhafvare, dels ock erinrat, att genom Kongl. Brefvet den 19 Januari 1864 vore stadgadt, det beväringsskyldig, som utan laga förfall uteblefve från behörigen kungjord vapensyn, mönstring eller vapenöfning, skulle vara underkastad vite, för första gången, fem riksdaler, andra gången, tio riksdaler, samt tredje och följande gånger till de belopp, Konungens Befallningshafvande kunde finna skäligt att i sådant afseende bestämma; så hade klaganden till Befälhafvaren för Stenkumla kompagni, inom den i nyssberörda kungörelse stadgade tid, inlemnat en till Militärbefälhafvaren på Gotland ställd ansökning om befrielse för Trädgårdsmästaren Ö., som vore

*) I stället för det ofvanstående skulle här hafva influtit ett utförligare, i det närmaste utarbetadt yttrande angående *lagskipningens tillstånd* och berörande företrädesvis den dithörande, af mig jemväl förut behandlade, vigtiga frågan om prejudikat och deras betydelse ej mindre för den högsta domstolsinstansen, från hvilken de utgått, än ock för lagskipningen i öfrigt samt för rättstillståndet i allmänhet inom landet; men några veckors sjukdom, som fortfar ännu när detta tryckes, har hindrat mig att lägga sista handen vid nämnda arbete samt deråt egna den slutliga granskning, som borde föregå dess offentliggörande.

i klagandens tjenst anställd, från deltagande i årets vapenöfning. På denna ansökning hade något svar icke erhållits, hvarföre klaganden, efter att fåfängt hafva gjort förfrågan hos en af kompagniets underbefäl, huru bemälda ansökning utfallit, begifvit sig till Militärbefälhafvare-expeditionen för att vinna besked i nyssberörda hänseende men der fått det svar, att permissionsrullan för ifrågavarande kompagni blifvit lemnad till kompagniets befälhafvare, som hade sin bostad utom kompagniets distrikt. Att klaganden derefter sökt kompagni-befälhafvaren i dennes bostad utan att träffa honom ansåge klaganden mindre höra till saken; men såsom en följd af allt det nu anförda, och enär en klagandens närmaste granne fått en lika beskaffad ansökning bifallen, hade klaganden låtit Ö. med sitt arbete fortfara utan att inställa sig till den utlysta vapenöfningen, i förmodan att befrielseansökningen jemväl för denne blifvit bifallen.

Imedlertid hade kompagni-befälhafvaren, sedan det visat sig, att Ö., som tillhörde jägareklassen af beväringen, icke inställt sig till vapenöfningarne, begärt hos Konungens Befallningshafvande handräckning för Ö:s hemtande till nämnda öfningar, hvilket haft till följd, att Ö. af en stadstjenare från Wisby hemtats till exercisplatsen, fått till länsmannen i tinget erlägga kostnaden för berörda hemtning med tre riksdaler 50 öre och, efter vapenöfningarnes slut, den 26 påföljande Augusti blifvit inkallad till Konungens Befallningshafvande och bötfäld för uteblifvande från vapenöfningarne.

Med anledning af hvad sålunda förelupit, påkallade klaganden min embetsåtgärd till beifrande, bland annat, som jag icke funnit förtjena afseende, af

1:o *Kompagni-befälhafvarens* underlåtenhet att lemna klaganden besked om utgången af hans ansökning rörande Ö:s befrielse från årets vapenöfning; förmälande klaganden, i afseende härå, att under hans tjenstetid såsom kompagni-chef vid Gotlands nationalbeväring, dylika ansökningar besvarats så, att utdrag ur permissionsrullan, i hvad hon rörde hvarje afdelning, öfverlemnats till afdelnings-underofficerarne med befallning till dem att underrätta hvar och en af de sökande inom afdelningen, huru hans ansökning blifvit afgjord, hvilket förfaringssätt ännu skulle begagnas inom alla kompagnier af nationalbeväringen, »der närvarande tids brist på ordning icke gjort alltför stora framsteg»; samt

2:o *Konungens Befallningshafvandes åtgärd* att, på kompagni-befälhafvarens begäran om handräckning, låta hemta och till vapenöfning inställa jägaren Ö., oaktadt Konungens Befallningshafvande sjelf i ofvananförda kungörelse, med åberopande af nådiga Brefvet den 19 Januari 1864, tillkännagifvit, att påföljden för beväringsskyldigs uteblifvande från vapenöfning vore endast böter; hvarförutan Konungens Befallningshafvande, en-

ligt klagandens förmenande, gjort sig skyldig till en ytterligare lagstridighet derigenom att, ehuru Ö. hemtats till vapenöfningarne och i dem deltagit till dess de afslutades, han icke destomindre pliktfälts för uteblifvande från samma öfningar.

Af dessa klagomål har jag lemnat vederbörande del och tillfälle att i saken sig yttra; och hafva,

rörande *frågan om delgifningen af Militärbefälhafvarens beslut uppå klagandens ansökning om Ö:s befrielse från 1870 års vapenöfningar*,

yttranden afgifvits ej mindre af

Kompagni-befälhafvaren, som anfört hufvudsakligen, att han å sista dagen af befälsmötet inför fronten tillkännagifvit, hvilka två jägare bland alla dem, som sökt befrielse från årets vapenöfningar, sådan erhållit, »hvilken tillsägelse dock» — enligt hvad kompagni-befälhafvaren vid det sedermera, uppå Militärbefälhafvarens befallning, af Bataljonschefen den 3 Juni 1871 hållna förhör närmare förklarat — »lemnats icke såsom en ordre till »vederbörande underbefäl med skyldighet för dem att den framföra till de »nämnde jägarena, utan för att sätta underbefälet i tillfälle att kunna be»svara frågor härom, framstälda till dem af vederbörande permissions»sökande»; än ock af

Militärbefälhafvaren, som, på min uttryckligen framstälda begäran om underrättelse, huruvida några och, i så fall, hvilka serskilda föreskrifter i detta ämne kunde förefinnas, eller huruledes, i brist af dylika föreskrifter, förfaringssättet i detta afseende sig utbildat, lemnat det svar, att några serskilda föreskrifter icke vore utfärdade för ansökningar om befrielse från värnepligtens fullgörande, utan hade Militärbefälet, för vinnande af nödig ordning, meddelat stadganden härom, af hvilka de senaste, utfärdade under den 7 Maj 1864, voro i afskrift fogade vid Militärbefälhafvarens nu ifrågavarande yttrande; hvarefter Militärbefälhafvaren vidare anfört, att sedan de i nyssberörda föreskrifter anbefalda permissionsrullor — om delgifningen af Militärbefälhafvarens beslut fanns icke någonting stadgadt i nämnda föreskrifter, hvadan det som derom här nedan förmäles endast visar huru förfaringssättet utbildat sig — inkommit till Militärbefälhafvarens stabsexpedition, och bifall eller afslag blifvit påtecknadt, samma rullor före det så kallade befälsmötets slut återgått till kompagnibefälhafvaren, som för det vid mötet tillstädesvarande underbefälet tillkännagifvit de personers namn, för hvilka den sökta befrielsen bifallits, och som sedermera, der så medhunnits, af kompagni-underbefälet härom erhållit underrättelse; hvaremot de, hvilkas ansökningar icke kunnat bifallas, eller de, som icke kunnat anträffas, haft den omtankan att sjelfmant infinna sig till vapenöfning och der afvaktat

beslutet;

beslutet; hvilken skyldighet att infinna sig vid vapenöfning, om än svar å permissionsansökning ej ingått, väl icke kunde bortadvoceras; — innehållande det vid nyssomförmälda förhör förda protokoll, hvilket var Militärbefälhafvarens utlåtande bilagdt, i öfrigt, att det vid förhöret närvarande underbefälet vid Stenkumla kompagni, uppå Bataljonschefens fråga: »huru i allmänhet förut tillgått vid nämnda kompagni vid meddelanden af befrielse från möten», genmält, att alla beväringsskyldige, således äfven de, för hvilka permission blifvit sökt, plägat inställa sig vid första uppställningen till mötet, och att då meddelats åt dem, hvilka erhållit Militärbefälhafvarens befrielse, att de vore fria från mötet; att det dock ej sällan händt, att sådant meddelande föregått, i hvilket fall de från mötet befriade icke infunnit sig vid uppställningen, alldenstund de kunnat hafva erhållit underrättelse om sin befrielse från mötet genom förfrågan hos kompagnichefen eller befälhafvaren eller hos afdelningens underbefäl, hvars tillsägelse derom ansetts tillfyllestgörande, eller ock har ett sådant meddelande kunnat ske tillfälligtvis, då någon af vederbörande befäl sammanträffat med underlydande, som sökt och vunnit dylik befrielse.

Beträffande åter *frågan om Konungens Befallningshafvandes åtgärd att låta hemta och till 1870 års kompagni-möte inställa jägaren Ö. samt om dennes fällande till vite för uteblifvande från behörigen kungjord vapenöfning och uttagande hos honom af hemtningskostnaden*,

har *Landshöfdinge-embetet* afgifvit utlåtande, hvari *Landshöfdingen*, som uti nu ifrågavarande åtgärd deltagit, i det yttrande han, i egenskap af Militärbefälhafvare på Gotland, afgifvit, förklarat sig instämma.

I nämnda utlåtande anförde Landshöfdinge-embetet: att bland de många egendomliga förhållandena vid inrättandet af Gotlands nationalbeväring år 1811 visserligen kunde räknas det, att icke något äfventyr bestämdes för den, som förfallolöst undandroge sig uppfyllandet af beväringspligten. Troligen hade då för tiden ingen tänkt, att någon skulle vilja försumma en skyldighet, som ansågs nödvändig för landets försvar; men andra tider hade följt, då den åsigten uppkommit och vunnit insteg, att egen nytta och beqvämlighet finge sättas framför den åtagna och åt folkets rättskänsla, hvad utförandet anginge, öfverlemnade skyldigheten att bidraga till landets försvar; och med denna åsigts utbredande hade benägenheten att utan skäl och erhållet tillstånd undandraga sig påbjudna vapenöfningar tilltagit. Då någon påföljd för ett sådant förfarande ej funnits stadgadt, hade myndigheterna icke kunnat vidtaga annan åtgärd emot de sålunda tredskande, än att de, som kunnat anträffas under vapenöfningstiden, hemtats till tjenstgöring, och de uteblifne inkallats till förhör hos Konungens

Befallningshafvande, som dock icke egt i sin makt att göra annat än meddela föreställningar om det oriktiga uti att undandraga sig fullgörandet af en medborgerlig pligt. Detta tillstånd, hvars oefterrättlighet mer och mer framstått, hade föranledt Konungens Befallningshafvande att hos Kongl. Maj:t göra framställning om behofvet af något stadgande, som innebure tvång för de beväringsskyldige att fullgöra sina åligganden; och Kongl. Maj:t hade derefter uti nådigt bref den 19 Januari 1864 meddelat, bland annat, det stadgande, att beväringsskyldig, som utan laga förfall uteblefve från behörigen kungjord vapensyn, mönstring eller vapenöfning, skulle vara underkastad vite, första gången, af fem riksdaler, andra gången, af tio riksdaler samt tredje och följande gånger af det belopp, som af Konungens Befallningshafvande bestämdes.

I denna olika uppfattning af nyssanförda stadgandes betydelse låge — fortfor Landshöfdinge-embetet — grunden för Konungens Befallningshafvandes och klagandens olika bedömande af de anmärkta åtgärdernas behörighet och laglighet i det serskilda fall, hvarom klagoskriften handlade. Konungens Befallningshafvande ansåge för sin del, att berörda stadgande afsåge bestämmandet af ett äfventyr för den, som utan förfall undandroge sig sin beväringspligt, för att dermed förmå honom att samma pligt fullgöra, men icke ett straff, hvarmed någon begången, i lag förbjuden handling skulle försonas, än mindre en afgift, genom hvilkens erläggande den beväringsskyldige kunde friköpa sig från fullgörandet af beväringspligten. Denna uppfattning stödde sig så väl på afsigten med detta stadgandes tillkomst och på betydelsen af det begagnade ordet *vite* — hvarmed väl måste förstås ett medel för framtvingande af en skyldighet, hvilken åter ej kunde anses fullgjord derigenom att tvånget föraktades — som ock derpå, att en annan tolkning skulle leda till så orimliga och oförnuftiga följder, att deras åstadkommande ej finge förutsättas hafva legat i lagstiftarens afsigt. Klaganden åter tycktes anse, att meningen med ifrågavarande stadgande varit att bestämma ett straff för förfallolöst uteblifvande från vapenöfning m. m., genom hvars undergående den försumlige försonat sin förseelse, och på samma gång en afgift, genom hvilkens erläggande en beväringsskyldig kunde befria sig från utgörande af sin beväringspligt. En sådan uppfattning gjorde visserligen beväringspligten lätt för den enskilde men verkade på samma gång alldeles upplösande på hela beväringsinrättningen, då den tillåte hvar och en enskild att bestämma, huruvida han ville infinna sig till öfning för vinnande af en färdighet, på hvilken en så vigtig omständighet som samhällets försvar emot fiender berodde, eller han ville till egen nytta och beqvämlighet använda den för sagda ändamål anslagna tiden emot erläggande af fem riksdaler det första året och tio

riksdaler det andra. Denna samhällsupplösande afsigt borde ingen vilja inlägga uti det åberopade nådiga brefvet.

Om — hette det vidare — denna Konungens Befallningshafvandes uppfattning af det nådiga brefvet vore riktig, och en annan tolkning skulle hvarken dess ordalydelse ej heller ett vanligt sundt omdöme kunna tillåta, hade Konungens Befallningshafvande deruti ett stöd för de vidtagna åtgärder, dem klaganden stämplat såsom olagliga och våldförande en medborgares frihet och rätt. Dessa åtgärder hade, under sådan föreställning, framgått såsom en enkel följd af det nådiga brefvets stadgande, i hvad som afsåge så väl Ö:s hemtande till fullgörande af den honom lagligen åliggande vapenöfning, som ock uttagandet hos honom af ersättning för hemtningskostnaden och hans fällande till föresatt vite för förfallolöst uteblifvande från behörigen kungjord vapenöfning. —

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit, hade jag i första rummet fäst mig vid frågan om sistberörda omständigheter, eller *jägaren Ö:s hemtande till vapenöfning, uttagandet hos honom af kostnaden för samma hemtning och hans bötfällande för uteblifvande från vapenöfning, ehuru han i densamma deltagit.*

Landshöfdinge-embetet hade i nyssanförda utlåtande redogjort ej mindre för tillkomsten af meråberopade nådiga Brefvet den 19 Januari 1864, hvars föreskrifter Konungens Befallningshafvande i förevarande fall tillämpat, än ock för sin uppfattning af samma nådiga brefs innehåll, enligt hvilken uppfattning de öfverklagade åtgärderna i afseende på Ö. skulle fullkomligt öfverensstämma med stadgandena i det nådiga brefvet, så att till och med en annan tolkning deraf icke skulle tillåtas vare sig af ordalydelsen eller af ett vanligt sundt omdöme.

Då jag imedlertid, i olikhet med Landshöfdinge-embetet, trott mig finna ordalydelsen af det stadgande, om hvars rätta förstånd fråga vore, sådan, att den medgåfve, om icke rent af påkallade en annan tolkning, än den Landshöfdinge-embetet åt densamma gifvit; och då jag hyst betänklighet vid att tillmäta det »vanliga omdömet», huru sundt det än månde vara, så vidsträckt befogenhet, att det i en föreskrift kunde få inlägga något mera, än ordalagen uttryckte, så snart detta mera syntes för föreskriftens fulla verksamhet behöfligt och önskligt; hade jag, såsom den bästa ledning för tolkningen af 1864 års ofta åberopade nådiga bref, sökt att vinna närmare upplysning, än den Landshöfdinge-embetets utlåtande innehölle, angående de omständigheter, som föranledt detsammas utfärdande, och för sådant ändamål förskaffat mig del af Konungens Befallningshafvandes i Gotlands län underdåniga skrifvelse den 15 December 1863 och af samma skrifvelse inhemtat, att Konungens Befallningshafvande, fram-

hållande, huru vigtigt det vore, att de olägenheter, som följde deraf, att 1811 års så kallade konvention icke innefattade någon ansvarsbestämmelse för beväringsskyldiges förfallolösa uteblifvande från vapensyn, mönstring och vapenöfning, undanröjdes, så framt icke innevånarenas på Gotland skyldighet att deltaga i öns försvar skulle blifva beroende på hvar och en enskilds godtycke, och hela nationalbeväringens tillvaro sättas på spel, i underdånighet föreslagit: dels att beväringsskyldig, som obehörigen undandroge sig vapenöfning, skulle för hvarje år, han sålunda sig undanhölle, vara skyldig att i nationalbeväringens jägareklass qvarstå och i densammas vapenöfningar deltaga ett motsvarande antal år, dels ock att på nämnda beväring skulle tillämpas de stadganden, Kongl. kungörelserna angående allmänna beväringen af den 13 November 1860 och den 9 Februari 1861 innehölle, rörande påföljd för uteblifvande från mönstring m. m., nemligen § 18 i 1860 års samt § 3, § 11 mom. 5 och 6 af 1861 års kungörelse, med de förändringar, som af de serskilda förhållandena med Gotlands nationalbeväring föranleddes, och hvilka iakttagits i de af Konungens Befallningshafvande uppstälda och i den underdåniga skrifvelsen intagna förslag till nämnda paragrafers och moments blifvande lydelse.

Till svar på denna Konungens Befallningshafvandes underdåniga skrifvelse hade Kongl. Maj:t i merbemälda nådiga Bref den 19 Januari 1864 meddelat, »att då sådan förlängning i tjenstgöringstid vid beväringens »jägareklass, som Konungens Befallningshafvande föreslagit till påföljd för »underlåtenhet att deltaga i vapenöfning, icke öfverensstämde med de ålders»stadganden, som med afseende å beväringens tjenstbarhet vore gifna, Kongl. »Maj:t funnit någon *annan* föreskrift rörande påföljden af beväringsskyldigs »försummelse icke böra i nåder meddelas, än att», — såsom redan här ofvan »är anfördt — »*beväringsskyldig, som utan laga förfall uteblifver från be»hörigen kungjord mönstring, vapenöfning eller vapensyn, skall vara under»kastad vite för första gången af fem riksdaler, andra gången, af tio riks»daler samt tredje och följande gånger till det belopp, som Konungens Be»fallningshafvande kan finna skäligt att i sådant hänseende bestämma*».

Vid jemförande af Konungens Befallningshafvandes nyssanförda underdåniga skrifvelse och Kongl. Maj:ts å densamma meddelade nådiga svar framträdde, i min tanka, en omständighet af största vigt, som i Landshöfdinge-embetets till mig afgifna ofvanintagna utlåtande icke vidrördes, nemligen den, att Konungens Befallningshafvande i den underdåniga framställning, som föranledde 1864 års nådiga bref, uttryckligen ifrågasatt, att för Gotlands nationalbeväring skulle stadgas samma påföljd för förfallolöst uteblifvande från vapenöfning, mönstring m. m., som för den allmänna beväringen i riket vore gällande, det ville säga utom vitesbot jemväl äfven-

tyret för den uteblifne att å egen bekostnad varda hemtad till fullgörande af sin skyldighet; men när på en sådan framställning svaret blef, att Kongl. Maj:t ej fann skäl att meddela *annan* föreskrift rörande påföljden för beväringsskyldigs försummelse i berörda hänseende, än den i det nådiga brefvet intagna, syntes det mig, enligt sund lagtolkningsslära, vara att antaga, det någon hemtning i slikt fall icke föreskrifvits. Denna mening och icke någon annan uttrycktes också genom de i den lemnade föreskriften begagnade ordalag, emedan om dessa skulle tolkas så som Landshöfdinge-embetet antagit, eller såsom tillika innebärande, att hemtningspåföljd i det ifrågakomna fallet skulle tillämpas, visste jag icke, huru den enkla satsen, att på den förhanden varande försummelsen *endast* vite finge tillämpas, skulle hafva varit uttryckt för att rätt förstås.

Af nu anförda skäl fann jag Landshöfdinge-embetets försvar för Konungens Befallningshafvandes åtgärder med jägaren Ö. icke tillfredsställande och höll det för mer än möjligt att, om nämnda åtgärder gjordes till föremål för åtal, desamma kunde leda till ansvarspåföljd för Konungens Befallningshafvande; men en sådan möjlighet ansåg jag böra undvikas, i anseende till de betänkliga verkningar hon skulle hafva med sig. Lika med Landshöfdinge-embetet fruktade jag nemligen att, om den exsekutiva myndigheten genom hotande ansvarspåföljd afskräcktes från att hädanefter såsom hittills medelst hemtning inställa de försumlige och tredskande beväringsskyldige till vapenöfningarne, nationalbeväringens nytta och betydelse för öns försvar i väsentlig mon skulle tillintetgöras, enär vitena, vid ett sådant förhållande, tvifvelsutan allt mer och mer komme att betraktas såsom köpeskilling för befrielsen från vapenöfningarne, hvilken köpeskilling af de bemedlade utan olägenhet kunde erläggas, men af de obemedlade skulle aftjenas i — länshäktet, till kostnad för det allmänna, som sålunda erhölle fångar att föda i stället för vapenöfvade försvarare att i nödens stund använda; för att icke tala om den menliga inverkan i öfrigt på andan och manstukten hos de värnepligtige, som genom ett slikt missbruk skulle åstadkommas.

I betraktande häraf trodde jag det vara med en riktig uppfattning af Justitie-Ombudsmans-embetets begrepp och ändamål bättre öfverensstämmande att vid detta ärendes behandling taga till ledning 19 § af den för embetets innehafvare gällande instruktion, än den 1 § i samma instruktion, som handlade om åtal, hvarföre jag *i underdånig skrifvelse den 18 Juli 1871*, till den uppmärksamhet Kongl. Maj:t i nåder kunde finna sådant förtjena, hemstälde, huruvida icke Kongl. Maj:t skulle täckas, i den ordning Kongl. Maj:t funne lämplig, med afseende å de serskilda förhållanden, som egde rum med Gotlands nationalbeväring, till förtydligande af föreskriften

i oftaberörda Kongl. Bref den 19 Januari 1864, meddela bestämdt förklarande, att beväringsskyldig vid nämnda nationalbeväring, som förfallolöst uteblifver från behörigen kungjord vapensyn, mönstring eller vapenöfning, skall, utom redan stadgadt ansvar, vara underkastad påföljden att, på egen bekostnad, varda hemtad till fullgörande af sin skyldighet.

Beträffande slutligen *frågan om sättet för delgifvande af Militärbefälhafvarens beslut i anledning af inkomna ansökningar om befrielse för beväringsskyldig från vapenöfning*, så hade klaganden visserligen icke anfört skäl, som kunnat föranleda åtal emot vare sig kompagni-befälhafvaren eller Militärbefälhafvaren, likasom jägaren Ö:s underlåtenhet att under då förevarande förhållanden inställa sig till vapenöfning tvifvelsutan med skäl ansetts såsom förfallolöst uteblifvande; men emedan de i denna fråga afgifna utlåtanden otvetydigt gåfve vid handen, att nödiga föreskrifter i berörda hänseende saknades; och då det vore obestridligt att derutinnan, lika väl som i fråga om sättet för dylika ansökningars ingifvande och behandling, klart och tydligt funnes utstakadt hvad sökandena hade att iakttaga; ifrågasatte jag underdånigst, huruvida icke nådig befallning skulle kunna meddelas Militärbefälhafvaren att likasom i fråga om ingifvande och behandling af ofvanberörda slags ansökningar äfven rörande delgifningen af de uppå ansökningarne gifna beslut utfärda och allmänneligen kungöra nödiga föreskrifter, vid hvilkas meddelande syntes böra afses, att nämnda delgifning kunde ske så tidigt, så allmänt och med så ringa besvär för sökandena, som förhållandena medgåfve, synnerligast med afseende på sådana långt från mötesplatserna bosatte sökande, hvilkas ansökningar blifvit bifallna, och som förthy borde befrias från mödan och kostnaden att utan ändamål färdas till mötesplatserna.

I anledning häraf har Kongl. Maj:t täckts uti *nådigt bref den 25 Augusti 1871* förklara, att de föreskrifter, som på grund af underdånig framställning om ansvarspåföljd för beväringsskyldigs uteblifvande från mönstring, vapenöfning eller vapensyn, blifvit af Kongl. Maj:t under den 19 Januari 1864 meddelade, icke utgjorde hinder för Militärbefälet att, till befrämjande af behörig ordning vid berörda förrättningar, låta uteblifven beväringsskyldig dertill på egen bekostnad hemtas; samt att, hvad anginge min framställning i afseende å delgifvandet af Militärbefälhafvarens beslut öfver ansökningar om befrielse från vapenöfning, Kongl. Maj:t ville låta densamma i kommandoväg till nådig pröfning förekomma.

2:o. Enligt hvad som inhemtas af de redogörelser, hvilka jag såväl i denna, som i föregående embetsberättelser lemnat för anstälda åtal, har under

en följd af år min uppmärksamhet fäst sig vid det dröjsmål med verkställandet af ådömda bestraffningar, som förorsakats deraf, att underdomstolarne, äfven då de sakfälde suttit häktade, ofta underlåtit att förr än närmare besvärstidens slut till verkställighet insända utslagen; och detta, ehuru i nådiga Brefvet den 16 December 1819 stadgas, att, då en tilltalad, efter erhållen del af det angående honom gifna utslag, förklarat sig dermed nöjd och vid ett sådant förklarande förblifver, samt fråga ej heller eger rum om högre ansvar, än hvartill dömdt blifvit, något hinder för verkställigheten af samma utslag icke bör möta deraf att tiden till ändrings sökande ej ännu förflutit. Då genom nämnda dröjsmål tillskyndades så väl den sakfälde ökadt lidande, i följd af fängelsetidens förlängning, som ock det allmänna kännbar tillökning i det förut så kostsamma fångunderhållet, äfvensom utrymmet i fängelserna obehörigen upptoges, har jag ansett det vara af vigt, att för ett så beskaffadt missbruk en gräns sattes. Jag har derföre framstält anmärkning, så snart jag funnit dröjsmål hafva egt rum med expedierandet och insändandet af dylikt utslag till exsekutor, och när dröjsmålet varit alltför långt eller anmärkningens befogenhet blifvit ifrågasatt, har jag förordnat om åtal mot den, som gjort sig till slik försummelse skyldig; och då, enligt mom. b och c i 14 § af Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855, i de der omförmälda fall, i hvilka mer än vanlig skyndsamhet synts vara af nöden, expeditionerna skola finnas att tillgå vid Häradsrätt inom sex dagar och vid Rådstufvurätt inom fyra dagar, har jag trott dessa tidsbestämningar vara tillämpliga äfven i fall, som i Expeditionstaxan icke uttryckligen omnämnas, men der lika stor, om icke större skyndsamhet af omständigheterna påkallas, såsom då sakfäld och häktad person afvaktar domstolens utslag för att få börja straffet, så att expeditionshafvanden skulle vara skyldig att inom nyssberörda kortare tid af sex dagar vid Häradsrätt och fyra dagar vid Rådstufvurätt hafva expeditionen färdig och densamma genast derefter till exsekutor insända. Under förutsättning alltså, det redan befintliga lagar, rätt tillämpade, skulle vara tillräckliga till undanrödjande af den anmärkta långsamheten, har jag, såsom nämndt är, förordnat åtal mot åtskilliga expeditionshafvande så väl vid Häradsrätt som Rådstufvurätt, och jag har i mina embetsberättelser redogjort för utgången af dessa åtal, hvilka, afdömda i Kongl. Svea Hofrätt, fått det slut, att expeditionshafvandena ansetts, på grund af de utaf mig ofvanåberopade lagrum, skyldige till ansvar och ersättnings utgifvande för de åtalade försummelserna. Deremot har i lika beskaffadt åtal mot domare under Kongl. Göta Hofrätt, för hvilket blifvit redogjordt här ofvan (pag. 19), bemälde Hofrätt förklarat sig finna de af mig åberopade stadganden i förordningen angående expeditionslösen icke ega tillämplighet,

utan ogillat åtalet, hvilket Hofrättens utslag blifvit af Kongl. Maj:t i nåder fastställdt.

Då jag genom den skiljaktiga utgången hos olika domstolar af de sålunda utaf mig förordnade åtalen ansett det vara ådagalagdt, att de lagbestämningar i ämnet, som, enligt min, i flera Kongl. Svea Hofrätts utslag gillade åsigt, redan förefinnes, sakna den tydlighet och fullständighet, som erfordras för tillvägabringande öfver hela riket af öfverensstämmelse i fråga om tiden, inom hvilken domare och domstolar skola till exsekutor insända utslag angående häktade personer, har jag funnit mig föranlåten att, i enlighet med föreskriften i 19 § af instruktionen för Justitie-Ombudsmannen, uti *underdånig skrifvelse den 27 December 1871* detta förhållande till Kongl. Maj:t i underdånighet anmäla, till den uppmärksamhet Kongl. Maj:t kunde i nåder finna detsamma förtjena.

I sammanhang dermed har jag tillåtit mig, i fråga om sättet att afhjelpa berörda otillfredsställande förhållande, åberopa den underdåniga framställning, jag under den 31 Oktober 1870 till Kongl. Maj:t afgifvit angående behofvet af förändrade stadgande nrörande verkställighet af straff, och i underdånighet erinrat, hurusom jag då anfört, att vid Stockholms Rådstufvurätt sedan långliga tider varit brukligt att, när häktad person blifvit sakfäld, en så kallad promemoria expedierats samma dag från Rätten till Öfverståthållare-embetet, hvilken promemoria upptagit fångens namn, det brott, för hvilket han blifvit sakfäld, och det ådömda straffet. Denna promemoria hade sedermera ländt till efterrättelse vid straffets verkställande, så snart detta skett i stadens ransakningshäkte, och fången icke förts till annat ställe, i hvilket fall utslag fått afbidas; och då detta bruk visat sig ändamålsenligt att befordra straffens skyndsamma verkställighet, hade det synts mig förtjent att upphöjas till lag, så att detta expeditionssätt blefve föreskrifvet i alla de städer, der häkte funnes, i hvilket sådant straff, som ådömdt vore, finge verkställas. För de städer åter, der dylikt häkte icke funnes, och för landsbygden, från hvilka begge ställen den dömde, ehvad han varit till domstolen förpassad från allmänt häkte och skulle dit återföras eller ock af domstolen blifvit i häkte inmanad, borde till häkte insändas åtföljd af förpassning, skulle, i närmaste öfverensstämmelse med hvad om promemorior redan vore yttradt, stadgas, att i dylik förpassning alltid borde införas eller derå tecknas, för hvilket brott, till hvilket straff och efter hvilka lagrum fången blifvit dömd, samt dessutom huruvida åklagare och målsegande vore med utslaget nöjde eller icke, hvilka uppgifter skulle vara af Rättens ordförande underskrifna; allt i ändamål att dels det ådömda straffet, när den dömde jemte åklagare och målsegande med

utslaget

utslaget åtnöjdes, skulle kunna genast verkställas, dels ock föreskrifna anteckningar om utslagets innehåll i fånglistorna införas. Blefve då tillika formulär för dessa promemorior och fångförpassningar upprättade och fastställda, så underlättades besväret med deras uppsättande, på samma gång som fullständigheten af deras innehåll betryggades; och anförde jag vidare uti min senast ingifna underdåniga skrifvelse, att, ehvad Kongl. Maj:t kunde finna det af mig sålunda i underdånighet framlagda förslag vara lämpligt och verkställbart eller Kongl. Maj:t ansåge ändamålet bättre befrämjas genom bestämdare föreskrifter i gällande expeditionstaxa, än de hittills befintliga, om hvad underdomstolarne hade att iakttaga för expedierande till verkställighet af utslag angående häktade personer, det dock syntes mig angeläget, att någon föreskrift i ämnet af Kongl. Maj:t i nåder meddelades; erinrande jag slutligen i underdånighet, att den inverkan, som hittills genom anmärkningar och åtal kunnat åstadkommas till ett skyndsammare expedierande af utslag än det förut vanliga, nu måste, sedan öfverdomstolarne i flera fall från ansvar frikallat de af mig för dröjsmål härutinnan åtalade tjenstemän, komma att upphöra, och att det skulle vara utan ändamål att vidare fortsätta med dylika bemödanden, så framt ej den nu ådagalagda otillräckligheten af befintliga föreskrifter i ämnet blefve genom ytterligare bestämningar afhulpen.

3:o. Uti en till mig ingifven skrift klagade Handelsresanden Joh:s Thöl från Hamburg deröfver, att vederbörande embetsman i Ystad vägrat att, på sätt som skett i öfriga städer inom riket, dem klaganden förut besökt, påteckna det af klaganden företedda bevis öfver erlagd bevillning enligt 16 § i gällande bevillningsförordning för rättighet att här i landet utbjuda eller sluta handel om utländska varor, och i stället påtvingat klaganden ett serskildt af Magistraten utfärdadt pass, det han fått lösa.

Sedan tillfälle blifvit lemnadt att öfver klagoskriften sig yttra, inkom Borgmästaren i Ystad med förklaring i ämnet, hvaraf inhemtades, bland annat, hurusom klagandens skyldighet att vara försedd med pass af Magistraten ansåges oeftergiflig, enär Kongl. Förordningen den 21 September 1860 om upphäfvande af skyldigheten för resande att vara försedda med pass innehölle det uttryckliga förbehåll: »*att hvad angående skyldighet att vara försedd med sådant pass, som innefattar intyg om rättighet att under resa idka handel, finnes föreskrifvet, fortfarande kommer att gälla*». De af vederbörande kronouppbördsmän för utländska handelsresande utfärdade qvitten-

ser öfver erlagd bevillning kunde Borgmästaren ej anse vara för pass att antaga, ehuru han hade sig bekant, att myndigheterna i flera af rikets städer läte dem såsom sådana gälla, och han omnämnde dessutom, att Magistraten blifvit genom en serskild skrifvelse från Konungens Befallningshafvande i Malmöhus län erinrad att tillse, det omförmälda föreskrift i 1860 års förordning blefve tillämpad. Den sålunda åberopade skrifvelsen, af hvilken jag från Konungens Befallningshafvande förskaffade mig en afskrift, befanns vara af den 12 Januari 1864, vid hvilket tillfälle lika lydande skrifvelser jemväl aflåtits till Magistraterna i Lund, Malmö, Landskrona och Helsingborg, och hade det innehåll, att, som till Konungens Befallningshafvandes kännedom kommit, att ofvanintagna föreskrift i Kongl. Förordningen den 21 September 1860 icke allestädes iakttagits, Konungens Befallningshafvande anmodade Magistraten tillse, att, jemte det utländska handelsresande för idkande af handel erlade bevillning till stadens uppbördskontor, desamma jemväl försåge sig med behörigt pass för handelsrättighetens utöfvande.

Då jag ansåg det vara af vigt att få utredt, huru lagstiftningen i detta ämne uppfattades och tillämpades på de andra orter, der utländske handelsresande företrädesvis inkomma i riket och frågor af den beskaffenhet som förevarande oftast blifva föremål för pröfning, anmodade jag Öfverståthållareembetet samt Konungens Befallningshafvande i Malmöhus och Göteborgs och Bohus län att meddela underrättelse om det förfarande, som med dylika handelsresande uti nu ifrågavarande hänseende iakttoges i Stockholm, Malmö och Göteborg. Af de meddelanden, jag i följd deraf fick emottaga, erfor jag, att de handelsresande, som å kronouppbördskontoret i *Malmö* erlade bevillning för rätt att i riket idka handel, jemväl plägade förse sig med behöriga, af Konungens Befallningshafvande utfärdade pass för handelsrättighetens utöfvande, men att någon kontroll deröfver icke egt rum, åtminstone ej under de sednare åren; samt att, då till *Göteborg* ankommen utländsk handelsresande, med företeende af vederbörligt intyg derom, att han erlagt stadgad bevillningsafgift, i stadens rådhuskansli anmälde, att han ämnade i staden en dylik rättighet utöfva, samt begärde att derom erhålla bevis, sådant af Magistratssekreteraren, å Magistratens vägnar, honom meddelades, men att annat pass för utländsk handelsresande icke af Magistraten utfärdades. Rörande förfarandet i detta hänseende i *Stockholm* upplyste Öfverståthållare-embetets skrifvelse, att, på grund af det i Kongl. Förordningen den 21 September 1860 förekommande serskilda stadgande i fråga om sådant pass, som innefattade intyg om rättighet att under resa idka handel, pass för handelsresande, med iakttagande af de serskilda föreskrifterna i Kongl. Circuläret den 30 November 1841 om aflemnande till

den handelsresande af ett skriftligt sammandrag utaf de författningar, som egde tillämpning på utländsk mans handelsfrihet, samt angående anteckning i passet såväl derom, som att afgiften blifvit betald m. m., blifvit af Öfverståthållare-embetet utfärdade, så länge Kongl. Kungörelsen den 6 April 1858 angående den af Rikets Ständer åtagna bevillning fortfor att gälla, varande nemligen i berörda kungörelse beträffande utländska handelsresande stadgadt, att, innan den bestämda afgiften blifvit erlagd, hvarom bevis borde å den resandes medhafvande pass meddelas, pass för resans fortsättande inom landet eller för återresa ur riket icke finge utfärdas; men att, sedan uti den derefter den 17 Maj 1861 utfärdade kungörelse rörande bevillningen intagits ett förändradt och i sedermera utkomna enahanda kungörelser bibehållet stadgande i förevarande ämne, dervid, utan att pass i ett eller annat afseende omförmäldes, föreskrifvits, att för den afgift, som den resande skulle till Kronans vederbörande uppbördsman erlägga, qvittens skulle tecknas å tryckta blanketter, som, innehållande jemväl erinran om stadgandena rörande dylik handel, på reqvisition borde af Riksgälds-kontoret tillsändas Konungens Befallningshafvande, för att Kronans uppbördsmän i städerna tillhandahållas, åliggandet för den handelsresande att vara försedd med pass icke vidare af Öfverståthållare-embetet ansetts vara på någon gällande författning grundadt, utan den resandes förseende dermed vara beroende af hans egen begäran, såsom följd hvaraf och då någon handelsresande sedermera icke anmält sig derom, sådant pass, efter hvad Öfverståthållare-embetets passjournaler utvisade, icke blifvit af Öfverståthållare-embetet utfärdadt efter ingången af år 1862 eller det år, då 1861 års omförmälda kungörelse trädde i gällande kraft.

Då af förestående redogörelse framginge, hvilken skiljaktighet gjort sig gällande hos olika myndigheter i uppfattningen af hvad som uti ifrågavarande hänseende för gällande lag vore att anse, en skiljaktighet, hvilken syntes mig så väsentlig, att, med hänsyn jemväl till de olägenheter, som deraf kunde härflyta för utländningar, hvilka på olika orter inom riket kunde blifva föremål för olika behandling, lagstiftningen, enligt mitt förmenande, borde träda emellan antingen för att upplifva de föreskrifter, hvilka Kongl. Förordningen den 21 September 1860 afsåg att i detta fall bibehålla, eller ock för att upphäfva hela detta undantagsstadgande, hvilket numera syntes icke kunna ega någon betydelse i fråga om inländska handelsresande, då Kongl. Förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864 uti § 2 innehölle bestämningar om deras skyldighet i detta afseende, fann jag mig föranlåten, med stöd af 19 § i gällande instruktion för Justitie-ombudsmannen, att uti underdånig skrifvelse den 27 December 1871 hos Kongl. Maj:t om behofvet af en lagstiftningsåtgärd i sådan syft-

ning göra underdånig anmälan, till den uppmärksamhet, hvaraf Kongl. Maj:t i nåder kunde finna densamma vara förtjent.

Likasom i mina föregående embetsberättelser intages här:

Sammandrag af Revisions-sekreterarnes arbetsredogörelse för år 1870.

Balans vid slutet af år 1869:			
Revisionssaker	185.		
Skiftesmål	50.		
General-auditörs-ärender	1.		
Besvärs- och ansökningsmål	208.	444.	
Tillkomne under år 1870:			
Revisionssaker	494.		
Skiftesmål	83.		
General-auditörs-ärender	8.		
Kammarrättsmål	5.		
Hemstälda brottmål	5.		
Besvärs- och ansökningsmål	1098.		
Kabinettsmål	124.	1,817.	2,261.
Afgjorda under år 1870:			
Revisionssaker	510.		
Skiftesmål	91.		
General-auditörs-ärender	8.		
Kammarrättsmål	2.		
Hemstälda brottmål	5.		
Besvärs- och ansökningsmål	1151.		
Kabinettsmål	124.	1891.	
Balans till år 1871:			
Revisionssaker	169.		
Skiftesmål	42.		
General-auditörs-ärender	1.		
Kammarrättsmål	3.		
Besvärs- och ansökningsmål	155.	370.	2,261.
Balansen, som vid början af 1870 utgjorde	444		
och vid årets slut	370		
har således under årets lopp minskats med	74 mål.		

Af denna minskning belöper på

Revisionssaker	16.	
Skiftesmål	8.	
Besvärs- och ansökningsmål	53.	77.

Deremot har balansen ökats med

Kammarrättsmål	3.	74 mål.

Af de till 1871 balanserade 169 revisionssakerna hafva 7 inkommit under år 1869, men alla de öfriga 162 under år 1870.

Tabell öfver de under sistförflutna fem år.

	Inkomna mål.					Afgjorda mål.				
	Revisionssaker.	Skiftesmål.	Hemstälde brottmål.	Andra mål.	Summa	Revisionssaker.	Skiftesmål.	Hemstälde brottmål.	Andra mål.	Summa
år 1866	456	101	6	1207	1770	503	105	7	1300	1915
» 1867	402	99	2	1181	1684	496	111	2	1213	1822
» 1868	446	118	2	1203	1769	469	107	2	1248	1826
» 1869	518	102	2	1294	1916	479	95	2	1232	1808
» 1870	494	83	5	1235	1817	510	91	5	1285	1891

Balansen af *Revisionssaker* utgjorde

vid slutet af	år	1860	897			
»	»	1861	862	således under	året minskad med	35.
»	»	1862	801	»	» »	61.
»	»	1863	572	»	» »	229.
»	»	1864	317	»	» »	255.
»	»	1865	310	»	» »	7.
»	»	1866	263	»	» »	47.
»	»	1867	169	»	» »	94.
»	»	1868	146	»	» »	23.
				Summa minskning under 8 år		751.

Under 1869 ökades balansen med	39.	
hvaremot den under 1870 minskats med	16.	23.
så att minskningen från 1860 till 1870 års slut utgör		728.

Föredragningen af lagärenden i Högsta Domstolen upptog

under	år 1870	10	dagar.
»	1869	15	»
»	1868	9	»
»	1867	16	»
»	1866	17	»

Balansen, som under år 1869, i olikhet med hvad förhållandet varit de åtta närmast förutgångna åren, icke så obetydligt ökats, visar sig, enligt den här lemnade redogörelsen, under år 1870 ånyo vara i nedgående.

Rörande antalet af de under året till mig inkomna klagomål samt af de åtal, som af sådan eller annan orsak blifvit anstälda, har jag att meddela:

under år 1871		
inkommo klagomål till ett antal af		44.
bland hvilka		
utan all åtgärd lemnats	16.	
efter vederbörandes hörande fått förfalla	12.	
föranledt till underdånig framställning	2.	
vid årets slut under handläggning	9.	
till åtal föranledt	5.	44.

Dessutom hafva under året åtal förordnats för embetsfel och försummelser, upptäckta:

under fångförteckningarnes granskning	8.
hvartill komma ofvanstående åtal föranledda af klagomål, inkomna under året	5.
och ett åtal, som egt rum på grund af klagomål, inkommet under näst föregående år	1.
Summa	14.

Sistförflutna års embetsresa har omfattat Stockholms, Upsala och Westmanlands län; hvarjemte jag besökt Kongl. Krigs-hofrätten, Öfverståthållare-embetet, Rådstufvurätten och Konsistorium här i hufvudstaden. Hvad dervid förekommit inhemtas af resediariet, hvilket tillika med Justitieombudsmans-expeditionens diarium och registratur kommer att öfverlemnas till Riksdagens Lagutskott.

Från Hans Excellens Herr Justitie-statsministern har uppå framstäld förfrågan det svar erhållits, att efter sistförflutna riksmötes början någon förklaring öfver lagen icke blifvit, i den ordning Regeringsformens 19 § bestämmer, meddelad.

Till fullgörande af den i 14 § af instruktionen för Justitie-ombudsmannen lemnade föreskrift, angående redovisningen för behandlingen af Riksdagens hos Kongl. Maj:t anmälda beslut och underdåniga hemställningar, har jag från Kongl. statsdepartementen förskaffat mig uppgifter:

dels på de så beskaffade beslut och hemställningar, som under sistförflutna års riksmöte till hvart och ett af nämnda departement inkommit och blifvit af Kongl. Maj:t gillade, utfärdade och i verket stälda: varande, i enlighet med berörde uppgifter, förteckning upprättad jemväl öfver de Riksdagens beslut och hemställningar, som icke blifvit afgjorda;

dels ock rörande de äldre beslut och hemställningar, som i min berättelse till sistförflutna års riksdag upptogos såsom helt och hållet eller till någon del oafgjorda, samt rörande de åtgärder, hvilka med desamma under tiden blifvit vidtagna.

Nämnda uppgifter tillika med en tabell öfver de underdåniga skrifvelser, som vid nästlidna års riksmöte af Riksdagen aflätos, finnas intagna i bilagorna till denna berättelse.

Stockholm i Januari 1872.

N. A. FRÖMAN.

O. R. Themptander.

Bilaga

till

Riksdagens Justitie-Ombudsmans Embets-berättelse

till 1872 års riksdag.

STOCKHOLM,
G. W. Blomqvists Boktryckeri, 1872.

I.

*Uppgifter från de serskilda Kongl. Stats-Departementen på de vid lagtima Riksdagen år 1870 aflåtna underdåniga skrifvelser, jemte anteckningar om de åtgärder, som i anledning deraf blifvit vidtagna *).*

1:o Kongl. Justitie-departementet.

1:o Riksdagens underdåniga skrifvelse den 3 Mars 1871, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition med förslag till författning, angående vissa förändrade föreskrifter i afseende å beräkning af tid för klagan mot Hofrätts Utslag i brottmål. (1).

1871 den 24 Mars nådig Förordning utfärdad.

2:o af den 4 Mars 1871, angående val af Justitie-Ombudsman och hans Suppleant. (2).

1871 den 17 Mars i Statsrådet anmäld och lagd till handlingarne.

3:o af den 29 Mars 1871, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition med förslag till författning angående förändradt stämningssätt i vissa fall. (16).

1871 den 5 April nådig Förordning utfärdad.

4:o af den 29 Mars 1871, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om antagande af en författning angående förändrad lydelse af 10 Kap. 1 § Rättegångs-Balken. (17).

1871 den 5 April nådig Förordning utfärdad.

5:o af den 2 Maj 1871, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition med förslag till Förordning om förändrad lydelse af 2 Kap. 11 § Strafflagen. (19).

1871 den 12 Maj i Statsrådet anmäld och lagd till handlingarne.

---

*) De vid slutet af hvarje rubrik inom parentes utsatta siffertal visa skrifvelsens nummer i Tionde Samlingen af Bihanget till Riksdagens protokoll.

6:o af den 3 Maj 1871, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående antagande af en författning rörande Lapparne i de förenade Konungarikena Sverige och Norge. (20).

1871 den 12 Maj i Statsrådet anmäldt, dervid Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Westerbottens och Norrbottens Län, hvar för sig, anbefalldes att, efter utredning rörande de åtgärder, som må kunna lämpligen vidtagas för att förskaffa de Svenska Lapparne nödigt biträde vid de tvister och rättegångar, som under deras vistande i Norge kunde emellan dem och den derstädes jordbrukande befolkningen uppstå, med underdånigt utlåtande och förslag i ämnet till Kougl. Maj:t inkomma; och är berörde nådiga befallning ännu icke af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande fullgjord.

7:o af den 6 Maj 1871, om utarbetande af en lag angående upplag af produkter och varor. (23).

1871 den 9 November i Statsrådet anmäld, dervid ett inom Justitie-departementet upprättadt förslag till förklaring af 17 Kap. 3 § Handels-Balken angående företrädesrätt till betalning ur lös pant remitterades till Högsta Domstolens utlåtande.

8:o af den 10 Maj 1871, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Andra Hufvudtitel. (43).

1871 den 19 Maj i Ståtsrådet anmäld och föreskrifter i ämnet vederbörande meddelade.

9:o af den 10 Maj 1871, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående afträdande till Warbergs stad af ett till Warbergs f. d. fästning hörande jordområde. (29).

1871 den 19 Maj i Statsrådet anmäld och föreskrift i ämnet vederbörande meddelad.

10:o af den 11 Maj 1871, angående upphäfvande af 2 Kap. 5 och 6 §§ Giftermåls-Balken. (51).

Sedan Högsta Domstolen öfver förslaget blifvit hörd, har Kongl. Maj:t i Statsrådet den 22 sistlidne Angusti å detsamma vägrat sanktion, hvarom Riksdagen uti nådig skrifvelse den 29 sistlidne September blifvit underrättad.

11:o af den 11 Maj 1871, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om antagande af en författning angående sparbanker. (24).

1871 den 19 Maj i Statsrådet anmäld och lagd till handlingarne.

12:o af den 17 Maj 1871, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition med förslag till förändrad lydelse af 72 § Regerings-formen. (65).

1871 den 25 Maj i Statsrådet anmäld och lagd till handlingarne.

13:o af den 17 Maj 1871, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om antagande af en ny föreningsakt mellan Sverige och Norge. (66).

1871 den 9 November i Statsrådet anmäld och lagd till handlingarne.

14:o af den 17 Maj 1871, angående ändring i lagens stadgande om mannens målsmansrätt öfver hustrun. (68).

Kongl. Maj:ts nådiga beslut i ämnet afvaktas.

15:o af den 17 Maj 1871, i fråga om åtgärder för en förenklad anordning af göromålen i de till Statsförvaltningen hörande embetsverk och myndigheter. (69).

1871 den 26 September i Statsrådet anmäld, dervid Kongl. Maj:t förklarade, att, sedan, beträffande Fångvårds-Styrelsen, frågan om tjenstepersonalens antal och aflöning så nyligen varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, att framställning derom gjordes till sednast församlade lagtima Riksdag, hvilken densamma med vissa förändringar godkände, ifrågavarande skrifvelse i hvad anginge under Justitie-departementet lydande förvaltningsverk och myndigheter ej komme att till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Stockholm den 20 December 1871.

Ex officio
C. F. W. Lamberg.

2:o Kongl. Utrikes-departementet.

16:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 10 Maj 1871, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Tredje Hufvudtitel. (44).

1871 den 18 Augusti i underdånighet föredragen och befordrad till verkställighet.

3:o Kongl. Landtförsvars-departementet.

17:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 30 Maj 1871, i anledning af år 1870 verkställd revision af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning år 1868. (32).

Det af denna skrifvelse från Finans-departementet till Landtförsvars-departementet öfverlemnade transumt, innefattande Riksdagens gjorda anhållan, det Kongl. Maj:t täcktes föreskrifva sådana åtgärders vidtagande, att rättelse kunde ernås uti det af Riksdagens revisorer anmärkta förhållande, att uti 1868 års hufvudbok öfver kreditivmedlen för försvarsverkets fullständigare ordnande ett belopp af 59,558 R:dr 7 öre blifvit affördt till förändring af fästningverken i Waxholm och Carlskrona, ehuru, enligt hvad verifikationerne gåfve vid handen, detta belopp utgått till fästningsbyggnadsarbeten vid Carlsborg, föredrogs den 4 Juli 1871, och anbefalldes Arméförvaltningen att med underdånigt utlåtande häröfver inkomma, hvarefter, och sedan detta utlåtande inkommit, ärendet ånyo förevar den 15 Augusti 1871, då nämnda Embetsverk meddelades föreskrift att i innevarande års räkenskaper

låta uppdebitera det anmärkta beloppet å extra anslaget för fästningsarbetena vid Carlsborg och derefter afföra detsamma såsom användt för en förrådsbyggnad derstädes.

18:o af den 10 Maj 1871, angående afsöndring af jord från Mönsterskrifvarebostället Gösslunda knektegården vid Westgöta-Dals regemente till skolhusplan och planteringsland för Gösslunda församlings folkskola. (34).

I underdånighet anmäld den 19 Maj 1871, och Kongl. Maj:ts med Riksdagen i detta ärende fattade beslut Armé-förvaltningen och Kammar-collegium till kännedom och vederbörandes förständigande meddeladt.

19:o af den 17 Maj 1871, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Fjerde hufvudtitel. (45).

I underdånighet föredragen den 25 Maj 1871 och meddelades Armé-förvaltningen och Statskontoret äfvensom i nödiga delar öfrige vederbörande till kännedom och efterrättelse, hvarjemte särskilda föreskrifter i afseende å de byggnader, hvartill Riksdagen beviljat medel, blefvo dels t. f. General-fälttygmästaren och Chefen för Artilleriet, dels Befälhafvaren för Fortifikationen meddelade.

Frågan om närmare samband emellan de topografiska, ekonomiska och geologiska karteverken skulle framdeles inför Kongl. Maj:t vidare till nådig pröfning anmälas.

Under den 15 December 1871 blef denna fråga, efter föregången beredning inom Landt- och Sjöförsvars- samt Civil-departementen, genom sistnämnda Departement inför Kongl. Maj:t ånyo anmäld, hvarvid nådiga föreskrifter angående karteverkens inbördes samband m. m. af Kongl. Maj:t meddelades.

20:o af den 17 Maj 1871, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Nionde hufvutitel. (50).

Den 9 Juni 1871 anmäld genom Finans-departementet och transumt af skrifvelsen, i hvad Landtförsvars-departementet angick, detta Departement meddeladt.

1871 den 11 Juli föredragen genom Landtförsvars-departementet, och blef underrättelse om de af Riksdagen beviljade pensioner för Furiren vid Första Lifgrenadier-regementet, Sergeanten C. I. A. Gyllenhammar och för Löjtnanten vid Kalmar regemente Th. von Krusenstjerna vederbörande meddelad.

För öfrigt utfärdades i vanlig ordning nådigt Cirkulär till Öfverståthållaren i Stockholm och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Länen angående det af Riksdagen anvisade anslag till understöd åt sådane efter 1808 och 1809 års krig qvarlefvande landtvärnsmän, som deraf äro i behof; hvarjemte direktionen öfver Arméens pensionskassa meddelades underrättelse om de af Riksdagen för Arméens pensionering anvisade särskilda kreditiv.

21:o af den 16 Maj 1871, dels i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående landtförsvarets ordnande, dels angående reglering af en del utgifter under Riksstatens Fjerde Hufvudtitel. (63).

I underdånighet föredragen den 20 Juni 1871, hvervid Kongl. Maj:t, med gillande af Riksdagens beslut i frågan om Marin-regementets öfverflyttande till landtförsvaret, täcktes i nåder förordna, att transumt af skrifvelsen i denna del skulle Arméförvaltningen och Förvaltningen af Sjöärendena hvar för sig meddelas, med föreskrift om vidtagande af de för verkställighet af Kongl. Maj:ts med Riksdagen i detta ämne fattade beslut nödiga åtgärder; hvarjemte, för beslutets meddelande åt vederbörande under Sjöförsvars-departementet lydande myndigheter, protokollsutdrag skulle till nämnda Departement afgå.

För öfrigt blefvo i de delar, som till åtgärd föranledde, transumt af skrifvelsen, jemte för verkställigheten erforderliga föreskrifter, meddelade ej mindre Arméförvaltningen, än äfven t. f. Generalfälttygmästaren och Chefen för Artilleriet samt Befälhafvaren för Fortifikationen, i hvad hvardera rörde, äfvensom. i fråga om Krigsskolan, Hans Kongl. Höghet Inspektören för Militärläroverken, för att Krigsundervisnings-kommissionen samt Chefen för Krigsskolan delgifvas.

22:o af den 17 Maj 1871, i fråga om åtgärder för en förenklad anordning af göromålen i de till Statsförvaltningen hörande embetsverk och myndigheter. (69).

Den 9 Juni 1871 anmäld genom Civil-departementet och meddelad Landtförsvarsdepartementet genom protokollsutdrag.

1871 den 9 November föredragen genom Landtförsvars-departementet; Och enär det under detta Departement omedelbarligen lydande administrativa embetsverk, Arméförvaltningen, endast för få år tillbaka erhållit sin nuvarande organisation och en derpå grundad arbetsordning, hvaruti det icke syntes lämpligt att redan nu vidtaga eller anbefalla några förändringar, samt för öfrigt frågan, så vidt den rörde Departementets Kansli-expedition, lämpligen borde komma under pröfning i sammanhang med ordnandet af göromålen inom öfriga Expeditioner af Kongl. Maj:ts Kansli, ansågs Riksdagens ifrågavarande skrifvelse, i hvad Landtförsvars-departementet rörde, icke böra till särskild åtgärd föranleda.

Stockholm den 23 December 1871.

N. A. Varenius.

4:o Kongl. Sjöförsvars-departementet.

23:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 10 Maj 1871, angående befrielse för Timmermannen Anders Johnsson från honom ådömd ersättningsskyldighet för skadad proviant. (37).

Den 19 Maj 1871 inför Kongl. Maj:t i underdånighet föredragen och Förvaltningen af Sjöärendena förständigad att, med anledning af Riksdagens beslut, ur Flottans

räkenskaper i behörig ordning afskrifva det ersättningsbelopp, som blifvit Anders Johnsson ådömdt för den genom hans förvållande Kronan tillskyndade förlust af proviant under 1870 års expedition med korvetten af Chapman.

24:o af den 17 Maj 1871, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Femte Hufvudtitel. (46).

Den 9 Juni 1871 i underdånighet föredragen, och, jemte det innehållet af denna underdåniga skrifvelse delgafs vederbörande till kännedom och efterrättelse, hafva nödiga föreskrifter meddelats i afseende å verkställighet af dervid fattade beslut.

25:o af den 17 Maj 1871, i fråga om åtgärder för en förenklad anordning af göromålen i de till Statsförvaltningen hörande embetsverk och myndigheter. (69).

Den 9 Juni 1871 i underdånighet anmäld genom Civil-departementet och transsumt deraf genom Protokollsutdrag öfverlemnadt till Sjöförsvars-departementet, hvarest frågan ännu är hvilande i afvaktan på underdånig föredragning.

26:o af den 16 Maj 1871, angående dels Kongl. Propositionen rörande Landtförsvarets ordnande, dels regleringen af en del utgifter under Riksstatens Fjerde Hufvudtitel. (63).

Den 20 Juni 1871 anmäld genom Landtförsvars-departementet och i de delar, som angingo Riksdagens beslut om Marin-regementets öfverflyttande på Landtförsvaret och detsammas indragning, uti transsumt medelst Protokollsutdrag öfverlemnad till Sjöförsvars-departementet, hvarifrån under samma dag nådiga föreskrifter meddelades Förvaltningen af Sjöärendena i afseende å de åtgärder, som med anledning af Kongl. Maj:ts med Riksdagen i ämnet fattade beslut erfordrades.

27:o af den 17 Maj 1871, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Nionde Hufvudtitel. (50).

Den 9 Juni 1871 i underdånighet anmäld genom Finans-departementet och, i hvad den angick Kongl. Maj:ts Nådiga framställning om pension å Allmänna Indragningsstaten för extra Bataljonsläkaren vid Kongl. Flottan J. G. M. Browalls enka Anna Lovisa Ulrika Browall, född Svensson, samt 2:ne kreditiv för upprätthållande af pensioneringen vid Sjöförsvaret tillhörande stater, öfverlemnad till Sjöförsvarsdepartementet, hvarifrån under samma dag utfärdades resolution å pension för bemälda enka Browall och nödiga föreskrifter meddelades Direktionen öfver Amiralitetskrigsmanskassan samt öfriga vederbörande, beträffande de af Riksdagen beviljade 2:ne kreditiv.

Stockholm den 30 December 1871.

C. Nordenfalk.

5:o Kongl. Civil-departementet.

28:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 1 April, rörande utarbetande af ny taxa för passageraretrafiken å Statens jernvägar. (15).

Sedan Styrelsen för Statens jernvägstrafik afgifvit, under den 14 April infordradt, underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 9 påföljde Juni, i anledning af Riksdagens framställning, beslutit om förhöjning i priset för biljett i tredje klassens vagn till 30 öre milen, att ega tillämpning från den dag, då linien Carlstad—Arvika öppnades för allmän trafik.

29:o af den 27 April, angående redovisningen för användandet af den rikets stapelstäder tillkommande tolagsersättning. (18).

Med anledning af denna skrifvelse, anbefalldes Kommerce-kollegium den 12 Maj att afgifva underdånigt utlåtande, hvilket den 16 innevarande månad inkommit; och kommer ärendet nu att i underdånighet föredragas.

30:o af den 5 Maj, angående beviljade statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader samt sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag. (21).

Den 12 Maj i underdånighet anmäld, då Kongl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut, i hvad det icke öfverensstämde med Kongl. Maj:ts nådiga proposition i ämnet, förordnade, att samma beslut skulle Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader meddelas, för vidtagande af de på Styrelsen ankommande åtgärder.

31:o af den 5 Maj, angående allmänna vilkor och stadganden i afseende på de statsbidrag, som beviljats för väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader samt sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag. (22).

Anmäld den 12 Maj, hvarvid Kongl. Maj:t godkände de af Riksdagen stadgade vilkor och bestämmelser, hvilka meddelades Styrelsen för Väg- och Vattenbyggnader till kännedom, med förklarande, att hvad genom nådiga Brefvet den 14 Maj 1868 blifvit förordnadt skall fortfarande lända till efterrättelse beträffande nu beviljade statsbidrag.

32:o af den 10 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om upplåtande åt Calmar landsförsamling under ständig besittningsrätt af en jordrymd från Landshöfdingebostället Skälby till skolhusplan och planteringsland för en fast folkskola. (26).

Denna skrifvelse anmäldes den 19 Maj, då nådigt beslut i enlighet dermed utfärdades.

33:o af den 10 Maj, rörande förslagsanslaget till teknisk-ekonomisk beskrifning öfver Statens jernvägsbyggnader. (40).

Med gillande af Riksdagens härutinnan anmälda beslut, förordnade Kongl. Maj:t, vid föredragning deraf den 19 Maj, att detsamma skulle Styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader till kännedom och efterrättelse meddelas.

34:o af den 10 Maj, angående medgifvande, att ett till vägförbättringsarbete i Christianstads Län beviljadt statsanslag får utgå, ehuru intressenterne i arbetsföretaget genom underlåtenhet att i rätt tid börja arbetet förverkat statsbidraget. (41).

Vid föredragningen häraf den 19 Maj medgafs, i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut, att det till ifrågavarande arbetsföretag beviljade statsbidraget finge utgå, dock med vilkor att arbetet påbörjades före innevarande års utgång.

35:o af den 10 Maj, angående regleringen af utgifterne under Riksstatens Sjette Hufvudtitel. (47).

Anmäldes i underdånighet den 9 Juni, hvarvid Kongl. Maj:t, med godkännande af de beslut, som i afseende å Sjette Hufvudtiteln blifvit, med afvikelse från hvad Kongl. Maj:t föreslagit, af Riksdagen fattade, i nåder förordnade, att afskrift af Riksdagens skrifvelse skulle meddelas Stats-kontoret till kännedom och efterrättelse i hvad på detta embetsverk ankomme, äfvensom innehållet deraf delgifvas öfriga vederbörande förvaltande verk, styrelser och chefer i de delar, som dem särskildt anginge; hvarjemte, i anledning af hvad särskildt förekommit i afseende å vissa delar af ifrågavarande skrifvelse, deraf föranledda beslut blifvit meddelade.

I sådant hänseende fastställdes under nämnde dag stat för Slöjd-skolan i Stockholm för år 1872; hvarjemte, i anledning af Riksdagens i 15:de och 16:de punkterne af ifrågavarande skrifvelse anmälda beslut om medels anvisande *dels* för anordnande vid Malmö navigationsskola af undervisning i läran om ångmaskiners konstruktion och behandling, och *dels* för åstadkommande, enligt Kongl. Maj:ts förslag, af undervisning för lokomotivförare- och maskinist-elever i allmänhet, Kongl. Maj:t, efter det erforderliga upplysningar blifvit inhemtade, under den 23 sistlidne September förklarat, att vid Malmö navigationsskola undervisning tillsvidare borde anordnas för bildande ej allenast af ångfartygsbefälhafvare, utan äfven af maskinister å passagerare-ångfartyg och af lokomotivförare, och att jemväl vid navigationsskolorna i Stockholm och Göteborg undervisningen af lokomotivförare-elever skall från och med nästkommande år ega rum; i afseende å hvilken undervisning allmän nådig kungörelse samma dag utfärdades.

36:o af den 13 Maj, angående erforderliga medel för inredning af embetslokaler åt Styrelsen för Statens jernvägstrafik. (53).

Skrifvelsen anmäldes i underdånighet den 25 Maj, hvarvid Styrelsen för Statens jernvägstrafik bemyndigades att, med användande af för ändamålet anvisade medel,

låta verkställa ifrågavarande inredningsarbete i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ingifven ritning och dertill hörande kostnadsförslag.

37:o af den 13 Maj, angående erforderliga medel till anskaffande af rörlig materiel vid Statens jernvägar. (54).

Anmäld den 25 Maj och meddelad Styrelsen för Statens jernvägstrafik, med befallning att föreslå det sätt, hvarpå de utaf Riksdagen beviljade medlen borde, med iakttagande af det i skrifvelsen stadgade vilkor, ändamålsenligast användas. Styrelsen har sedermera afgifvit ett sådant förslag, hvilket den 28 sistlidne Juli af Kongl. Maj:t gillades, då äfven Stats-kontoret bemyndigades att, uppå Styrelsens i mon af behof skeende reqvisitioner, i Riksgälds-kontoret lyfta och till Styrelsen utbetala de för innevarande år anslagna 1,000,000 Riksdaler, och att efter 1872 års ingång tillhandahålla Styrelsen de för sistnämnda år till ändamålet anslagna 600,000 Riksdaler.

38:o af den 16 Maj, angående förhöjning i legan för Kungs- och Kronoskjuts. (59).

Den 25 Maj infordrades i anledning häraf Armé-förvaltningens och Förvaltningens af Sjöärendenas underdåniga utlåtanden; och, sedan dessa inkommit, är under den 9 December nådig kungörelse i ämnet utfärdad.

39:o af den 16 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående upplåtande till Skede socken af en jordrymd från Länsmansbostället $^1/_2$ mantal Ekekull Lillegården N:o 3 till skolhusplan och planteringsland för en folkskola. (62).

Anmäld den 25 Maj, och Riksdagens beslut meddeladt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jönköpings Län för vederbörandes förständigande.

40:o af den 17 Maj, om åtgärder för en förenklad anordning af göromålen i de till statsförvaltningen hörande embetsverk och myndigheter. (69).

Anmäld den 9 Juni, då vederbörande Departements-chefer anbefalldes att, hvar för sin förvaltningsgren, taga i öfvervägande, hvilka åtgärder den underdåniga skrifvelsen må kunna föranleda.

41:o af den 17 Maj, angående beviljade anslag och låneunderstöd till Statens samt enskilda jernvägsanläggningar. (70).

Skrifvelsen anmäldes den 25 Maj och meddelades Stats-kontoret till kännedom; hvarjemte transsumt deraf, i hvad den angick anslag till fortsättande af arbetena på norra och östra stambanorna, meddelades Styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader, samt skrifvelsens innehåll i öfrigt delgafs Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader, med befallning att inkomma med underdånigt förslag till de vilkor och bestämmelser, som, utöfver de af Riksdagen fastställda, lämpligen borde stadgas vid meddelande af försträckning för understödjande af enskilda jernvägsföretag.

Sedan sistnämnde Styrelse i detta ämne sig yttrat, har Kongl. Maj:t den 15 sistlidne September, för jernvägsanläggning från Carlskrona till Emmaboda och

derifrån öfver Lessebo bruk till Wexiö jernvägsstation, åt det för ändamålet bildade bolag anvisat ett försträckningsbelopp af 2,600,000 Riksdaler, att utgå af de 10,000,000 Riksdaler, Riksdagen för understödjande af enskilda jernvägsanläggningar ställt till Kongl. Maj:ts disposition, och derutöfver tilldelat bolaget såsom anslag utan återbetalningsskyldighet hela det af Riksdagen anvisade särskilda beloppet 1,100,000 Riksdaler.

Vidare har Kongl. Maj:t, i sammanhang med lemnad concession till anläggning och trafikerande af jernväg från Fahlun till Göteborg, i särskilda afdelningar med bibanor dels till den under byggnad varande Nora—Carlsskoga-jernvägen och dels från Dalelfvens fall vid Domnarfvet till Insjön, under den 26 September tillförsäkrat det aktiebolag, som bildat sig för anläggning af jernväg från Ludvika eller annan lämplig plats å Frövi—Ludvika-banan till Kihls station å nordvestra stambanan, utgörande andra afdelningen af förstnämnde bansträckning, att, under vissa vilkor och förutsättningar, komma i åtnjutande af försträckning till belopp, ej öfverstigande 5,000,000 Riksdaler af sagde understödsmedel.

42:o af den 18 Maj, rörande ändring i Kongl. Förordningen den 7 December 1866, angående vilkoren för försäljning, till förtäring på stället, af vin, öl, kaffe m. m. (74).

Sedan Kommerce-kollegium häröfver afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, är under den 22 sistlidne Augusti utfärdad nådig kungörelse angående af Riksdagen begärd och andra erforderliga ändringar uti omförmälde Förordning.

43:o af den 19 Maj, angående vilkoren för tillverkning och försäljning af bränvin. (82).

Vid föredragning af denna skrifvelse den 25 Maj blef, enär det af Riksdagen afgifna förslaget till ny Förordning angående tillverkning af bränvin i väsendtlig mån afvek från då gällande Författning i ämnet samt förutsatte en fullständig omarbetning af ordningsstadgan för brännerierna, en komité i nåder förordnad, med uppdrag att tillse, hvilka förändrade eller nya reglementariska föreskrifter kunde, i händelse Riksdagens omförmälda förslag blefve till lag antaget, derförutom blifva erforderlige, och att afgifva förslag till ny ordningsstadga. Derjemte anbefalltes *dels* Högsta Domstolen att afgifva underdånigt yttrande öfver de i Riksdagens förslag till bränvinstillverknings-förordning förekommande nya bestämmelser af privat- eller kriminalrättslig natur, *dels* förbemälde komité att ej mindre afgifva utlåtande i anledning af hvad Riksdagen yttrat om instrument för uppmätning af tillverkadt bränvins kannetal och angifvande af dess styrka, än äfven föreslå de särskilda ytterligare vilkor, som kunde vara erforderliga för beviljande af tillstånd till bränvinstillverkning för prässjästberedning under tid, då slik tillverkning icke är i allmänhet tillåten. Tillika anbefalltes Styrelsen för Teknologiska Institutet att inkomma med underdånigt utlåtande med anledning af hvad Riksdagen anfört i fråga om förändrade bestämmelser beträffande restitution af erlagda afgifter vid

utförsel till utrikes ort af inom landet tillverkadt bränvin. Detta utlåtande har ännu icke inkommit.

Efter det Högsta Domstolens yttrande inkommit, utfärdades den 26 Juni, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Riksdagens förslag, ny Förordning angående vilkoren för tillverkning af bränvin, att genast lända till efterrättelse; hvarjemte nådig kungörelse angående de af Riksdagen begärda förändringar i Kongl. Förordningen den 21 Maj 1869 angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller distillerade spirituösa drycker blef utfärdad, att tillämpas från början af 1872.

Förnyad Ordningsstadga för Bränvinsbrännerierna fastställdes af Kongl. Maj:t den 18 sistlidne Augusti, innehållande tillika, enligt komiténs förslag, de vilkor, som ansetts erforderliga för medgifvande af rätt till bränvinstillverkning under sommarmånaderna i och för prässjästberedning.

44:o af den 19 Maj, angående förhöjning i afgiftsrestitutionen vid utförsel af bränvin. (83).

I öfverensstämmelse med hvad Riksdagen härutinnan beslutit, utfärdades den 26 Juni nådig kungörelse i ämnet.

45:o af den 19 Maj, angående tiden för tillämpningen af Riksdagens beslut i afseende på förhöjning af nu gällande bränvinstillverkningsafgift. (86).

Anmäldes den 26 Juni i sammanhang med Riksdagens förslag till Förordning angående vilkoren för tillverkning af bränvin, och blef Riksdagens beslut, att förhöjningen i bränvinstillverkningsafgiften borde såsom tilläggsafgift jemväl under innevarande år utgå, af Kongl. Maj:t godkändt.

46:o af den 10 Maj, i anledning af år 1870 verkställd revision af Statsverkets med flere allmänna fonders förvaltning år 1868, i hvad denna skrifvelse innefattar anmärkningar vid räkenskaperne öfver Statens jernvägsbyggnader. (32).

Sedan Styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader, i anledning häraf, under den 2 denna månad afgifvit underdånigt utlåtande, blir nu Riksdagens framställning föremål för nådig pröfning.

Stockholm den 20 December 1871.

C. A. Sjöcrona.

6:o Kongl. Finans-departementet.

47:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 24 Mars, angående val af Fullmäktige i Riksbanken. (7).

48:o af samma dag angående dito af dito i Riksgäldskontoret. (8).

Dessa två skrifvelser äro den 25 sistlidne April inför Kongl. Maj:t i underdånighet anmälda samt, såsom ej påkallande någon åtgärd, lagda till handlingarne.

49:o af den 10 Maj, angående öfverlåtande på Blidö församlings fattigvård af kronans rätt till qvarlåtenskapen efter aflidne arbetskarlen Peter Bengtsson i Köpmanholm. (25).

50:o af samma dag, angående eftergift till förmån för staden Halmstad af Kronans rätt till danaarf efter enkan L. Sundell, född Grundberg. (27).

Riksdagens i förestående tvänne ärenden fattade beslut hafva den 25 sistlidna Maj meddelats Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stockholms och Hallands län till kännedom och efterrättelse samt vederbörandes förständigande.

51:o af den 10 Maj, angående eftergift af Kronans rätt till danaarf efter klockaren C. P. Bergstedts aflidna hustru Anna Maria Bergstedt, född Reis. (28).

Efter inhemtande af Kammar-advokatfiskals-embetets underdåniga yttrande, har Kongl. Maj:t den 26 sistlidne Juli äfven för sin del medgifvit, det den rätt, Kronan kunde ega till ifrågavarande medel, finge efterskänkas till förmån för Gerdhems kommun inom Elfsborgs län, hvilket blifvit vederbörande till efterrättelse meddeladt.

52:o af den 10 Maj, angående eftergift till hemmansegaren N. P. Jonssons i Hässjö konkursmassa af bränvinstillverkningsafgift. (30).

53:o af den 10 Maj, angående afskrifning ur Kronans jordebok af Böle kronolaxfiske. (31).

Riksdagens i dessa tvänne mål fattade beslut hafva den 19 sistlidna Maj blifvit meddelade, det förra Stats-kontoret och det sednare Kammar-kollegium till egen och vederbörandes kännedom och efterrättelse.

54:o af den 10 Maj, angående år 1870 verkställd revision af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning år 1868. (32).

Denna skrifvelse har blifvit inför Kongl. Maj:t anmäld den 14 nästlidna Juni; och, jemte det dervid beslutats, att de delar deraf, som icke rörde Finans-departementet, skulle genom transumt meddelas vederbörande andra Departementer för att på deras föredragning blifva föremål för nådig pröfning, har Kongl. Maj:t tillika beträffande de i skrifvelsen gjorda, till förstnämnda Departements handläggning hörande underdåniga framställningar om vidtagande af sådana åtgärder, att dels allmänna medel icke af någon embetsmyndighet hädanefter finge, utom i fall af tvingande nödvändighet, såsom förskott utanordnas, och att dels en tidigare afslutning och revision af allmänna räkenskaper måtte ega rum, bifallit föredragande Departementschefens anhållan att framdeles få i ett sammanhang med andra ifrågasatta förändringar i sättet att bokföra Statens medel föreslå de åtgärder, som lämpligen kunde vidtagas för ernående af de utaf Riksdagen i berörda hänseenden åsyftade ändamål; Och har derefter ett förslag till formulär för Sjöförvaltningens hufvudbok blifvit inom Finans-departementet på nya grunder utarbetadt och bemälda Förvaltning genom nådig Remiss den 5 sistlidna Oktober anbefallts att deröfver afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu ej till Kongl. Maj:t inkommit.

55:o af den 10 Maj, angående skattefrihet för kapellpredikantsbostället i Malå församling af Westerbottens län. (35).

Riksdagens härutinnan fattade beslut har den 19 sistlidne Maj blifvit meddeladt Kammarkollegium till egen samt vederbörandes kännedom och efterrättelse.

56:o af den 10 Maj, angående eftergift af den rätt Kronan kunde ega till qvarlåtenskapen efter aflidna Emma Ulrika Welin. (36).

Om detta Riksdagens beslut har Kongl. Maj:t den 25 sistlidne Maj underrättat Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Skaraborgs län till kännedom och efterrättelse samt vederbörandes förständigande.

57:o af den 10 Maj, angående ett å staden Stettins vägnar framställdt förlikningsanbud uti ett af nämnde stad mot Kongl. Maj:t och Kronan instämdt skuldfordringsmål. (39).

Sedan Kammarkollegium i ärendet afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 9 innevarande månad enligt Kollegii hemställan beslutat antaga ifrågavarande förlikningsanbud och i följd deraf förordnat, att den summa, som Riksdagen för ändamålet ställt till Kongl. Maj:ts disposition, skulle till staden Stettins ombud utbetalas.

58:o af den 10 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Första Hufvudtitel. (42).

Enligt nådigt beslut af den 25 sistlidne Maj har innehållet af förevarande skrifvelse blifvit Statskontoret och Riks-marskalks-embetet till kännedom och efterrättelse meddeladt.

59:o af den 10 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Sjunde Hufvudtitel. (48).

I underdånighet föredragen den 14 sistlidne Juni; och har Kongl. Maj:t, beträffande *kronomagasinerna*, låtit Riksdagens beslut om upphörande vid innevarande års utgång af Statsverkets magasins- och brödbakningsrörelse i landsorten med hvad dermed egde sammanhang meddelas Statskontoret till egen och vederbörandes efterrättelse samt derjemte dels anbefallt bemälde myndighet att inkomma med yttrande och förslag rörande de förändringar inom verket, som af magasins- och bagerirörelsens upphörande kunde blifva en följd, dels förständigat Öfverintendentsembetet att afgifva förslag i fråga om försäljning eller disposition för framtiden af magasinsbyggnaderna, dels ock förklarat sig vilja på vederbörande Departementers föredragning till pröfning företaga frågan om sättet för anskaffande efter 1872 års ingång af bröd åt fångarne i Göteborgs och Bohus läns fängelser och i Landskrona samt åt manskapet vid åtskilliga garnisoner i landsorterna.

Vidkommande derefter *Postverket*, har Kongl. Maj:t förenämnda dag fastställt detta verks utgiftsstat för år 1872, sådan den blifvit af Riksdagen beslutad, och dervid meddelat föreskrifter i afseende å beviljad förhöjning i anslaget till skrifvarebiträde i Marstrand och tvänne resepostinspektörers aflöning, hvarjemte

Kongl. Maj:t beträffande Riksdagens beslut i fråga om pension för Postmästaren i Gagnef A. J. Aschan, efter inhemtande af Direktionens för Civilstatens Pensionsinrättning yttrande, den 18 sistlidna Augusti beviljat Aschan nådigt afsked med pension dels från nyssnämnda inrättning och dels å postverkets stat.

I afseende å *Telegrafverket* har Kongl. Maj:t dels förrberörda den 14 Juni meddelat fastställelse å stat för detta verk under nästa år, dels ock, beträffande Riksdagens anhållan, att frågan om post- och telegrafverkens sammanslagning måtte upptagas till förnyad pröfning, den 3 påföljda November förklarat sig anse denna anhållan icke för närvarande påkalla någon åtgärd.

I fråga om *Tullverket* har Kongl. Maj:t delgifvit General-tullstyrelsen den för tullverket af Riksdagen, enligt Kongl. Maj:ts förslag, gillade stat för instundande år samt dervid meddelat åtskilliga i sammanhang dermed stående bestämmelser.

Vidkommande derefter Riksdagens beslut om anvisande af ett extra anslag till liqviderande af *Kongl. Theaterns* gäld har Kongl. Maj:t meddelat föreskrifter dels om öfverlåtelse till Statsverket af det s. k. Dramatiska Theaterhuset, samt dels om förvaltningen för framtiden af nämnda fastighet och om inseendet öfver densamma tillhörande lösegendom.

Varande slutligen hvad Riksdagen beslutat i fråga om andra nu icke särskildt omförmälda delar af Hufvudtiteln vederbörande embetsverk och myndigheter till kännedom och efterrättelse meddeladt.

60:o af den 11 Maj, angående de i 63 § Regeringsformen föreskrifna kreditivsummor. (52).

Den 19 samma månad i underdånighet anmäldt och Stats-kontoret till behörig kännedom meddeladt.

61:o af den 17 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Nionde Hufvudtitel. (50).

Denna skrifvelse har den 9 sistlidna Juni blifvit i underdånighet anmäld; och har Kongl. Maj:t i fråga om Riksdagens i denna skrifvelse gjorda framställning rörande all tjenstemannapensionerings öfverlemnande till Civilstatens Pensionsinrättning förklarat pröfningen häraf böra anstå till närmare tiden för fullmäktiges i berörda inrättning nästa sammanträde, hvarjemte dels innehållet af Riksdagens skrifvelse i öfrigt blifvit Stats-kontoret och öfriga vederbörande embetsmyndigheter meddeladt till kännedom och efterrättelse och dels Resolutioner utfärdats för de personer, hvilka, på sätt i skrifvelsen omförmäles, fått sig pensioner eller dylika personelle anslag beviljade.

62:o af den 16 Maj, angående eftergift af Kronans rätt till dana-arf efter åtskilliga i Westervik aflidna personer. (57).

Efter

Efter inhemtande af Kammar-Advokatfiskals-embetets underdåniga yttrande i anledning af Riksdagens i denna fråga fattade beslut, har Kongl. Maj:t, vid föredragning af detta ärende den 26 sistlidna Juli, funnit godt äfven för sin del medgifva, att Kronans rätt till förberörda medel finge efterskänkas till förmån för den i Westervik bildade fond till inrättande af en slöjdskola för gossar; hvilket nådiga beslut blifvit vederbörande till kännedom och efterrättelse meddeladt.

63:o af den 16 sistlidna Maj, angående upplåtelse af mark från Carlbergs och Haga kungsgårdar till utvidgning af nya kyrkogården utanför Stockholm. (58).

Riksdagens härom fattade beslut har den 25 sistlidne Maj blifvit meddeladt Kammarkollegium och Öfverståthållare-embetet till kännedom och efterrättelse samt öfriga vederbörandes förständigande.

64:o af den 16 Maj, om ändring i Kongl. Kungörelsen den 11 Maj 1855 angående grunderna och sättet för markegångsprisernas bestämmande. (60).

Med nådigt bifall till vidtagandet af ifrågavarande af Riksdagen beslutade ändring i ofvanberörda författning, har Kongl. Maj:t under den 18 sistlidne Augusti, efter Kammar-kollegii hörande, låtit utfärda nådig kungörelse i ämnet.

65:o af den 16 Maj, angående försäljning af ett Postverket tillhörigt kolmagasin i Ystad. (61).

Med anledning af Riksdagens härom anmälda beslut har Kongl. Maj:t den 25 i samma månad bemyndigat General-poststyrelsen att gå i författning om försäljning af ifrågavarande magasin.

66:o af den 17 Maj, angående ersättning för sådana af Stats-kontoret förskottsvis bestridda utgifter, för hvilka statsanslag ej blifvit beviljade. (64).

Under den 25 i samma månad hafva Stats-kontoret samt Fullmäktige i Riksgäldskontoret erhållit nådigt förständigande rörande utbetalningen af härför af Riksdagen anvisade medel.

67:o af den 19 Maj, med ny Riksstat. (76).

Enligt nådigt beslut af den 25 nästlidne Maj har denna stat blifvit Stats-kontoret till kännedom och efterrättelse meddelad.

68:o af den 19 Maj, angående det af Kongl. Maj:t föreslagna lån å 15 millioner R:dr (79).

Denna Riksdagens skrifvelse har under den 25 i samma månad blifvit inför Kongl. Maj:t i underdånighet anmäld samt, såsom icke föranledande till någon åtgärd, lagd till handlingarne.

69:o af den 19 Maj, angående upprättadt nytt Reglemente för Riksgäldskontoret. (80).

Hvilken skrifvelse blifvit vid föredragning inför Kongl. Maj:t den 25 i samma månad, såsom ej föranledande någon åtgärd, lagd till handlingarne.

70:o af den 19 Maj, angående beräkning af statsverkets inkomster. (81).
Vid föredragning den 9 sistlidna Juni af Riksdagens omförmälda underdåniga skrifvelse, har Kongl. Maj:t, med gillande af Riksdagens beslut om tackjernstiondens upphörande, såvidt samma beslut afviker från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda förslag, *dels* förordnat om upphörandet med utgången af innevarande år af nämnda tionde jemte ännu qvarstående skatte- och hyttegälsjernsafgifter, *dels* anbefallt Kammar-kollegium att föranstalta om de åtgärder, som erfordrades för verkställande af Riksdagens beslut i fråga om de afgifter och skyldigheter, hvilka såsom ersättning för de sålunda upphörande tackjernsafgifterna borde hemman och lägenheter i privilegierade bergslagsorter åläggas, *dels* ock låtit i ämnet utfärda nådig Kungörelse.

Och har under samma dag kungörelse blifvit utfärdad jemväl angående folkskoleafgiftens sammanslående med den personliga skyddsafgiften, hvarefter såväl Riksdagens förevarande skrifvelse i dess helhet som Kongl. Maj:ts i anledning deraf fattade beslut meddelats Stats-kontoret till kännedom och efterrättelse.

71:o af den 19 sistlidna Maj, angående folkskoleafgiften för år 1871. (78).
I anledning häraf har Kongl. Maj:t den 25 sistlidna Maj meddelat Stats-kontoret nådig föreskrift rörande nämnda afgifts redovisande.

72:o af den 24 Mars, angående omarbetning af Kongl. Förordningen om mantals- och skattskrifningars förrättande. (6).
Vid föredragning af denna skrifvelse den 21 innevarande månad, har Kongl. Maj:t funnit godt tillsätta en komité för att i den af Riksdagen angifna syftning omarbeta nu gällande mantalsskrifningsförordning.

73:o af den 18 sistlidna Maj, angående stämpelpappersafgiften. (75).
Efter inhemtande af Stats-kontorets och Kammar-rättens underdåniga utlåtande har Kongl. Maj:t under den 18 sistlidna Augusti låtit utfärda ny stämpelpappersförordning enligt Riksdagens beslut, men med några utaf bemälde Kollegier föreslagna ändringar i 9 och 11 §§; hvarjemte Kongl. Maj:t, med anledning af Riksdagens begäran om utredning af stämpelpappersafgiftens belopp under de senaste åren, anbefallt Rikets samtliga Hof-rätter att, med ledning af underdomstolarnes protokoll, verkställa och till Kongl. Maj:t inkomma med dylik utredning för åren 1866—1870.

74:o af den 17 Maj, angående förhöjd afgift för stämpling af spelkort samt om ersättning af statsmedel till en del barmhertighetsinrättningar, hvilka af samma afgift åtnjuta andelar m. m. (72).
I anledning häraf har, sedan Fullmäktige i Riksgälds-kontoret och Kommerskollegium blifvit hörda, kungörelse i ämnet utfärdats den 21 sistlidna Oktober.

75:o af den 19 Maj, angående tullbevillningen. (84).
Efter inhemtande af Kommers-kollegii och General-tullstyrelsens underdåniga utlåtande har Kongl. Maj:t den 18 sistlidna Augusti låtit utfärda ny tulltaxa, att från och med år 1872 lända till efterrättelse.

76:o af den 19 Maj, angående tiden för tillämpningen af Riksdagens beslut i afseende å förhöjning af vissa tullsatser. (85).

Med anledning af Riksdagens underdåniga skrifvelse har Kongl. Maj:t under den 25 sistlidna Maj och 26 Juni låtit utfärda nådiga Kungörelser angående de tidpunkter, då de af Riksdagen enligt denna skrifvelse beslutade tullförhöjningar skulle börja att tillämpas.

77:o af den 19 Maj, angående allmänna bevillningen. (87).

I anledning häraf har kungörelse under den 25 sistlidna Maj blifvit i nåder utfärdad.

78:o af den 19 Maj, angående utgörande af en särskild tilläggsbevillning. (88).

Med godkännande af hvad Riksdagen i afseende på sättet för debitering, uppbörd och redovisning af ifrågavarande afgift beslutat, har Kongl. Maj:t under den 25 sistlidna Maj låtit i ämnet utfärda nådig kungörelse.

79:o af den 16 Maj, med reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning. (55).

Under den 18 sistlidna Augusti har i anledning häraf allmän kungörelse blifvit i nåder utfärdad.

Stockholm den 28 December 1871.

Henric Lovén.

7:o Kongl. Ecclesiastik-departementet.

80:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 10 Maj 1871, angående eftergift af den Riksarkivet genom testamente af Sekreteraren i Krigs-Hofrätten Grefve C. E. L. W. Posse tillagda rätt till en del af hans qvarlåtenskap. (33).

Kongl. Maj:t har den 9 Juni 1871 till Öfverståthållare-embetet aflåtit nådigt Bref i ämnet.

81:o af samma dag, angående försäljning af en Göteborgs hospital tillhörig qvarnlägenhet i Forsström af Ahle härad och Elfsborgs län. (38).

Hvad Riksdagen beslutat har Kongl. Maj:t den 9 Juni 1871 meddelat vederbörande till underdånig efterrättelse.

82:o af den 17 Maj 1871, angående reglering af utgifterna under Riksstatens Åttonde Hufvudtitel. (49).

Kongl. Maj:t har den 9 Juni 1871 aflåtit nådiga skrifvelser i ämnet till Statskontoret och öfrige vederbörande.

83:o af den 17 Maj 1871, angående understöd af allmänna fattigvårdsmedel åt arbetsföre Svenske medborgare, hvilka i nödställd belägenhet aflemnas å svensk gränsort. (71).

Kongl. Maj:t har den 9 Juni 1871 låtit utfärda nådig Kungörelse i ämnet.

84:o af den 18 Maj 1871, med förslag till Förordning angående fattigvården. (67).

Kongl. Maj:t har den 9 Juni 1871 låtit utfärda nådig Förordning i ämnet.

85:o af den 18 Maj 1871, angående förändrade föreskrifter rörande skyldighet att deltaga i kostnaden för anskaffande och underhåll af rum för folkskolan. (73).

Kongl. Maj:t har den 9 Juni 1871 i nåder anbefallt Kammar-kollegium att, efter vederbörandes hörande, afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

86:o af den 19 Maj 1871, angående upphörande af blifvande Konsistorii-Notariers rätt till uppbördsprovision å kollektmedel. (77).

Den 9 Juni 1871 har Kongl. Maj:t i nåder anbefallt samtliga Domkapitel samt Hof- och Stockholms stads Konsistorium att häröfver inkomma med underdåniga utlåtanden, af hvilka dock icke alla ännu till Kongl. Maj:t inkommit.

Förteckning öfver de i föregående uppgifter intagna, af Riksdagen fattade beslut och gjorda framställningar, hvilka icke blifvit i underdånighet föredragna eller i nåder afgjorda.

Kongl. Justitie-departementet.

6:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 3 Maj 1871, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående antagande af en författning rörande Lapparne i de förenade Konungarikena Sverige och Norge. (20).

7:o af den 6 Maj 1871, om utarbetande af en lag angående upplag af produkter och varor. (23).

14:o af den 17 Maj 1871, angående ändring i lagens stadgande om mannens målsmansrätt öfver hustrun. (68).

Kongl. Sjöförsvars-departementet.

25:o af den 17 Maj 1871, i fråga om åtgärder för en förenklad anordning af göromålen i de till Statsförvaltningen hörande embetsverk och myndigheter. (69).

Kongl. Civil-departementet.

29:o af den 27 April 1871, angående redovisningen för användande af den rikets stapelstäder tillkommande tolagsersättning. (18).
40:o af den 17 Maj 1871, om åtgärder för en förenklad anordning af göromålen i de till statsförvaltningen hörande embetsverk och myndigheter. (69).
46:o af den 10 Maj 1871, i anledning af år 1870 verkställd revision af Statsverkets med flera allmänna fonders förvaltning år 1868, i hvad denna skrifvelse innefattar anmärkningar vid räkenskaperna öfver Statens jernvägsbyggnader. (32).

Kongl. Finans-departementet.

54:o af den 10 Maj 1871, angående år 1870 verkställd revision af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning år 1868. (32).
61:o af den 17 Maj 1871, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Nionde Hufvudtitel. (50).
72:o af den 24 Mars 1871, angående omarbetning af Kongl. Förordningen om mantals- och skattskrifningars förrättande. (6).

Kongl. Ecclesiastik-departementet.

85:o af den 18 Maj 1871, angående förändrade föreskrifter rörande skyldighet att deltaga i kostnaden för anskaffande och underhåll af rum för folkskolan. (73).
86:o af den 19 Maj 1871, angående upphörande af blifvande Consistoriinotariers rätt till uppbördsprovision å kollektmedel. (77).

II.

Förteckning å de vid de senaste Riksdagarne till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrifvelser, hvilka i Justitie-ombudsmannens förut afgifna embetsberättelser finnas upptagna såsom helt och hållet eller till någon del hos Kongl. Maj:t oafgjorda; äfvensom uppgifter å de åtgärder, hvilka sedermera blifvit med dem vidtagna.

1:o Kongl. Justitie-departementet.

1:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 28 Februari 1858, i fråga om lag till ordnande af Notarii Publici befattningar. (225).

Ärendet har ännu ej till slutligt afgörande förekommit.

2:o af den 2 April 1860, angående Sveriges och Norges ömsesidiga förhållanden. (49).

På sätt Riksdagens underdåniga i annan denna dag afgifven förteckning upptagna skrifvelse af den 17 sistlidna Maj utvisar, har Kongl. Maj:ts i ämnet aflåtna nådiga Proposition icke blifvit af Riksdagen bifallen; och har i följd deraf frågan om vidare åtgärd i detta ärende förfallit.

3:o af den 11 Augusti 1860, i fråga om föreskrift till betryggande af besittningsrätt till fast egendom och af inteckningssäkerhet. (105).

Ärendet har sedan sist afgifna förteckning ej undergått vidare behandling.

4:o af den 11 Augusti 1860, angående införande af s. k. tjenstehjonsböcker i stället för nu brukliga orlofssedlar. (110).

1860 den 2 November inför Kongl. Maj:t i Statsrådet anmäld, och beror ärendet fortfarande på Kongl. Maj:ts vidare pröfning.

5:o af den 26 Oktober 1860, angående revision och ändring uti gällande lag och författningar rörande utsökningsärenden. (144).

Den, på sätt förteckningen af den 18 December 1868 utvisar, förordnade Komité har numera i ämnet afgifvit underdåniga förslag, hvilka på Kongl. Maj:ts befallning blifvit till trycket befordrade.

6:o af den 14 Mars 1863, angående utarbetande af förslag till ny lag rörande vattenrätten. (57).

Ofver det i sist afgifna förteckning omnämnde underdåniga förslag i ämnet har Högste Domstolen afgifvit infordradt utlåtande; och beror ärendet på Kongl. Maj:ts vidare beslut.

7:o af den 11 November 1863, angående upprättande af förslag om organisation af Domkapitlen. (155).

Underdånigt utlåtande i ämnet afvaktas från den i nåder förordnade Komitén för ombesörjande af en revision af 1686 års Kyrkolag.

8:o af den 28 Maj 1866 angående åtskilliga ändringar i domstolsinrättningen å landet. (55).

Detta ärende har sedan sist afgifna förteckning icke undergått vidare behandling.

9:o af den 19 Juni 1866, angående föreskrifter rörande ersättningar i händelse af olycksfall vid jernvägstrafiken. (90).

Frågan afvaktar Kongl. Maj:ts nådiga beslut.

10:o af den 20 Juni 1866, angående föreslagen ändring i gällande stadganden om skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad. (108).

Kongl. Maj:ts nådiga beslut i ämnet afvaktas.

11:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 12 Maj 1868, angående indragning till Statsverket af de åt civila embets- och tjenstemän upplåtna boställen (71).

Frågan beror på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

12:o af den 13 Maj 1868, angående väckt fråga om upphörande af sportelaflöning m. m. (83).

Kongl. Maj:ts nådiga beslut i ämnet afvaktas.

13:o af den 15 Maj 1868, angående väckt fråga om den s. k. administrativa domsrättens upphörande och förvaltningens förenkling i vissa hänseenden. (89).

Ärendet är fortfarande under beredning till föredragning.

14:o af den 13 Maj 1869, om ändring i gällande föreskrifter rörande förvaltningen af omyndiges egendom. (87).

Frågan är fortfarande beroende på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

Stockholm den 20 December 1871.

Ex officio

C. F. W. Lamberg.

2:o Kongl. Utrikes-departementet.

15:o) Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 6 Maj 1868, angående åtgärders vidtagande för att afhända Svenska staten ön S:t Barthelemy. (47).

De i ämnet inledda underhandlingarne hafva ännu icke ledt till något resultat.

16:o) af den 13 April 1870, angående försäljning af Kronans egendom i Tanger. (8).

Ärendet i nåder afgjordt den 12 Maj 1871, då hos Kongl. Maj:t i underdånighet anmäldes, att den ifrågavarande egendomen blifvit försåld, samt nådigt beslut meddelades, att köpeskillingen skulle till Fullmäktige i Riksgäldskontoret öfverlemnas, hvilket egde rum den 23 i samma månad.

17:o) af den 9 Maj 1870, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Sjunde Hufvudtitel, i hvad rörde önskvärdheten deraf att någon väsentligare inskränkning i utgifterna för kustbevakningen kunde beredas genom framkallande af en förändrad lagstiftning från Danska sidan, egnad att försvåra tillfällena till den olofliga införsel af spritdrycker från Seeland, som nu i stor skala bedrifves och gjorde en talrik kustbevakningspersonal på Skånska kusten oundgängligen nödig. (40).

Detta ärende har blifvit på det sätt afgjordt, att Kongl. Maj:ts Minister i Köpenhamn jemte Danske Utrikes-ministern den 28 September 1871 undertecknat och utvexlat en deklaration, afsedd, bland annat, att hämma ofvannämnda olofliga införsel.

3:o Kongl. Landtförsvars-departementet.

18:o) Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 15 September 1860, angående ifrågastälda förändringar i Militie-boställs-ordningen. (126).

Det från vederbörande Embetsverk infordrade förslag till ny Militieboställsordning har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

19:o) af den 5 Oktober 1860, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Fjerde Hufvudtitel. (146).

De förslag dels till förnyad Förordning, huru förhållas skall vid besigtningar och öfverbesigtningar, då varor eller färdiga arbeten för landt- eller sjöförsvarets behof efter kontrakt levereras, och dels till reglemente, hvarefter vederbörande vid kronoauktioner för landt- och sjöförsvaret hafva sig att rätta, hvilka, enligt Kongl. Maj:ts den 19 Juni 1866 fattade beslut, skola af Arméförvaltningen och Förvaltningen af sjöärendena upprättas, hafva ännu icke blifvit af dessa embetsverk afgifna.

20:o)

20:o) Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 2 Maj 1868, angående upplåtelse till Landskrona stad af Kronan tillhörig jord derstädes. (35).

Kommer att föredragas i sammanhang med en annan fråga rörande Militär-etablissementet i Landskrona, derom yttrande från Chefs-embetet vid Fortifikationen införväntas.

21:o) af den 15 Maj 1868, i anledning af väckt fråga om den s. k. administrativa domsrättens upphörande och förvaltningens förenkling i vissa hänseenden. (89).

Hvilar, i hvad Landtförsvars-departementet rörer, enligt nådigt beslut den 6 November 1868.

22:o) af den 11 Maj 1869, angående landtförsvarets organisation. (57).

Sedan Arméförvaltningen anmält att vid de, till följd af Kongl. Maj:ts den 25 Februari sistlidet år meddelade föreskrift, hållna sammanträden med rusthållarne vid indelta kavalleriet, i fråga om Kronans öfvertagande af anskaffning och underhåll af beklädnads-, bevärings-, remtygs-, häst- och sadelmunderingspersedlarne under så väl fred som krig, mot viss årlig afgift, att af rusthållarne erläggas, de tillstädeskomne rustande nästan enhälligt förkastat det till dem framställda förslaget, har Kongl. Maj:t ansett denna fråga icke för närvarande till vidare åtgärd föranleda.

23:o) af den 9 Maj 1870, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Fjerde Hufvudtitel. (37).

Frågan om de topografiska, ekonomiska och geologiska karteverkens förbindande med hvarandra, — sedan särskildt utsedde Kommitterade med gemensamt underdånigt utlåtande deröfver inkommit och efter det ärendet vidare blifvit inom Landt- och Sjöförsvars- samt Civil-departementen till föredragning beredt, — under den 15 December 1871 genom sistnämnde Departement inför Kongl. Maj:t ånyo i underdånighet anmäld, hvarvid nådiga föreskrifter angående karteverkens inbördes samband m. m. af Kongl. Maj:t meddelats.

24:o) af den 9 Maj 1870, angående reglering af utgifterna under Riks-statens Nionde Hufvudtitel. (42).

Sedan Stats-kontoret inkommit med infordradt yttrande i fråga om öfverlemnande till Statsverket af den å anslaget för blesserade Öfver- och Under-officerare befintliga reservation, och Kongl. Maj:t deraf inhemtat, bland annat, att, enligt den afslutade Rikshufvudboken för år 1868, reservationen å ifrågavarande anslag utgjorde 38,466 Riksdaler 32 öre och uppginge vid 1870 års början, efter en hos Stats-kontoret gjord beräkning, till 42,836 Riksdaler 32 öre, deraf 41,000 Riksdaler utgjordes af räntebärande obligationer och återstoden af kontanta medel; samt att årliga utgifterna från anslaget, nemligen dels pensioner till ett belopp af 3,300 Riksdaler, dels gratifikationer, beräknade i medeltal till 1,305 Riksdaler, således motsvarade en summa af 4,605 Riksdaler, för bestridande af hvilka utgifter det

af Riksdagen senast uppförda anslag 5000 riksdaler alltså vore fullt tillräckligt, har Kongl. Maj:t den 29 December 1870 förordnat, att reservationen å ifrågavarande anslag, så väl uti räntebärande obligationer som i kontanta penningar, skulle med ett belopp af i rundt tal 42,300 riksdaler till Riksgäldskontoret öfverlemnas; och kommer, såsom följd häraf, den i Kongl. Brefvet den 24 September 1845, i afseende å förräntande af uppkommande besparingar å anslaget, gifna föreskrift icke vidare att blifva gällande.

Stockholm den 23 December 1871.

N. A. Varenius.

4:o Kongl. Sjöförsvars-departementet.

25:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 14 April 1866, angående utarbetande af förslag till ny fördelning af städernas båtsmanshåll. (44).

Ärendet har, sedan senast afgifna förteckning, ej undergått vidare handläggning.

26:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 6 Mars 1868, angående lindring eller aflösning af båtsmanshållet. (51).

Det betänkande, som den för frågans utredning i nåder tillsatta Komité under den 20 December 1868 afgifvit, har, i sammanhang med underdånig hemställan till Kongl. Maj:t om nådig proposition till urtima Riksdagen 1871, angående förändrade bestämmelser i fråga om rote- och rusthållsinrättningen vid Sjöförsvaret, i vissa delar varit underställdt Kongl. Maj:ts nådiga pröfning, men är i öfrigt beroende å vidare anmälan.

27:o af den 13 Maj 1868, angående befrielse för vissa fartyg att vid utklarering till utrikes ort taga lots och erlägga lotspenningar. (62).

Den i senast afgifna förteckning omförmälda Komité för omarbetande af Kongl. Förordningen den 9 Juli 1862, angående Lots- och Fyrinrättningen i Riket, har den 14 Mars innevarande år inkommit med underdånigt betänkande. Utlåtande öfver detsamma är genom nådig remiss den 25 derpå följande April infordradt från Förvaltningen af Sjöärendena och Kommers-kollegium, hvilkas yttrande i ämnet afvaktas.

28:o af den 15 Maj 1868, angående väckt fråga om den s. k. administrativa domsrättens upphörande och förvaltningens förenkling i vissa hänseenden. (89).

Förvaltningens af Sjöärendena under den 16 Oktober 1868 häröfver infordrade och den 23 December 1869 afgifna underdåniga utlåtande är, tillika med ärendet i öfrigt, ännu beroende på underdånig föredragning.

29:o af den 10 Maj 1869, angående befrielse för fartyg och båtar af viss drägtighet att vid ingående taga lots och erlägga lotspenningar. (54).

Sedan denna skrifvelse blifvit öfverlemnad till den här ofvan under N:o 3 omförmälda Komité för omarbetande af 1862 års nådiga Förordning, angående Lots- och Fyrinrättningen i Riket, är densamma tillika med Komiténs underdåniga betänkande under handläggning hos Förvaltningen af Sjöärendena och Kommers-kollegium.

30:o af den 11 Maj 1869, angående Landtförsvarets organisation och ifrågasatt indragning af Marinregementet. (57).

Såsom af den senast öfver detta ämne afgifna berättelse inhemtas, har Kongl. Maj:t vid föredragning den 14 Januari 1870, med tillkännagifvande, att Riksdagens hemställanden uti förevarande skrifvelse icke föranledde till någon åtgärd, förr än den af Kongl. Maj:t gjorda framställningen om öfverflyttning till Landtförsvaret dels af vissa båtsmanskompanier och nummer deraf dels af Marinregementet hunnit af Riksdagen pröfvas, förklarat detta ärende böra derefter ånyo anmälas.

Sedermera har Kongl. Maj:t med Riksdagen beslutat, att Marinregementet skall från och med 1872 till Landtförsvaret öfverflyttas, hvarjemte Kongl. Maj:t senast till urtima Riksdagen innevarande år framställt förslag om öfverflyttning af vissa båtsmanskompanier till Landtförsvaret; vid hvilket förhållande de uti ifrågavarande skrifvelser väckta frågor varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning.

Stockholm den 30 December 1871.

C. Nordenfalk.

5:o Kongl. Civil-departementet.

31:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 28 Januari 1860, i anledning af väckta förslag om nya byggnadslagar. (22).

Skall slutligen anmälas i sammanhang med ett på Ecclesiastik-departementets handläggning beroende ärende.

32:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 12 Maj 1868, i fråga om indragning till Statsverket af de åt civile embets- och tjenstemän upplåtna boställen. (71).

Den 3 Februari 1871 är infordradt Kommerse-kollegii yttrande rörande ifrågasatt indragning af de uti Kammar-kollegii och Stats-kontorets förut afgifna underdåniga utlåtande i ämnet omförmälda bergslagsboställen. Detta yttrande har ännu icke inkommit.

33:o af den 15 Maj 1868, i anledning af väckt fråga om den s. k. administrativa domsrättens upphörande och förvaltningens förenkling i vissa hänseenden (89).

Ärendet under beredning till föredragning.

34:o af den 10 Maj 1869, angående förändrade föreskrifter i afseende på ekonomiska besigtningar. (55).

Det från Armé-förvaltningen och Kammar-kollegium infordrade utlåtande i frågan har den 18 Juli 1871 inkommit.

35:o af den 11 Maj 1869, om ändring i gällande föreskrifter rörande skyldigheten att hålla allmänna vägarna i fargildt stånd vintertiden. (67).

Ärendet är under beredning till föredragning.

36:o af den 9 Maj 1870, angående regleringen af utgifterne under Riksstatens Sjette Hufvudtitel, hvad beträffar framställningen om indragning eller minskning i antalet af Bergmästaretjensterne. (39).

Det från Kommerse-kollegium den 3 Juni 1870 infordrade underdåniga utlåtandet i frågan har ej ännu inkommit.

Stockholm den 20 December 1871.

C. A. Sjöcrona.

6:o Kongl. Finans-departementet.

37:o) Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 27 Februari 1858, angående reglering af utgifterna under Riks-statens 9:de Hufvudtitel, i hvad samma skrifvelse angår frågan om ordnande af pensionsväsendet i allmänhet. (229).

I detta ämne har ny framställning blifvit af Riksdagen gjord i dess underdåniga skrifvelse den 17 nästlidne Maj. (50).

38:o) af den 20 Juni 1860, i fråga om antagande öfver hela riket af mantalet såsom enhet vid skatteberäkningar och reducerande af mantalsbråken till decimalbråk. (76).

Detta mål, i hvilket på nådig befallning Kammar-kollegium och Landtmäterikontoret afgifvit särskilda underdåniga utlåtanden, är fortfarande beroende på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

39:o) af den 5 Oktober 1860, i fråga om undersökning af de angående jord och skogar inom Norrbottens län utfärdade privilegier. (143).

Sedan den af Kongl. Maj:t förordnade kommité för afgifvande af förslag till ordnande af de Norrländska skogsförhållanderna, efter erhållen nådig befallning att taga under behörigt öfvervägande jemväl frågan om förevarande privilegier i såväl Norrbottens som Westerbottens län, inkommit med särskildt betänkande i detta ämne, är berörda fråga på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende.

40:o) af den 5 Oktober 1860, i anledning af den år 1859 verkställda revision af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning. (136).

Rikets Ständers genom denna skrifvelse gjorda underdåniga framställning om utfärdande af nytt reglemente för Mynt- och Kontrollverken äfvensom ny kontrollstadga är, sedan samtliga vederbörandes underdåniga utlåtanden och förklaringar i ämnet inkommit, fortfarande på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende.

41:o) af den 26 Mars 1863, i anledning af de under åren 1860 och 1861 verkställda revisioner af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning under åren 1858 och 1859. (61).

Till följd af Rikets Ständers i förevarande skrifvelse gjorda underdåniga hemställan om utfärdande af nytt, fullständigt och tidsenligt afskrifningsreglemente har förslag till nytt dylikt reglemente blifvit på nådig befallning afgifvet af Statskontoret, Krigs-kollegium och Förvaltningen af sjöärendena samt är på nådig pröfning beroende.

42:o) af den 25 Juli 1863, i anledning af väckt fråga om närmare bestämmelser i afseende på erhållande af skatterätt å krononybyggen. (109).

Sedan uti detta ärende Skogskommittén afgifvit särskildt underdånigt betänkande, har Kongl. Maj:t den 5 nästlidne Juni deröfver infordrat Kammar-kollegii underdåniga utlåtande, hvilket ännu ej till Kongl. Maj:t inkommit.

43:o) af den 21 November 1863, angående fribrefsrätt för Pastors-embetena i riket. (171).

Denna skrifvelse är beroende på nådig pröfning i sammanhang med ett af Generalpost-styrelsen afgifvit underdåningt förslag till allmän poststadga.

44:o) af den 5 Juni 1866, angående upphörande af tionde för tillverkning af metaller m. m. (61).

Sedan Kommers-kollegium inkommit med yttrande i ämnet, har Kongl. Maj:t den 10 nästlidne Mars anbefallt Kammar-kollegium att, i afseende å alla sådana verk för bearbetning af andra mineralrikets alster än jern, hvilka åtnjöto några privilegier af särskilda friheter eller förmåner, med undantag af Sala silfververk, låta inhemta vederbörande egares eller innehafvares yttranden, om och på hvilka vilkor de kunde vara villiga att, emot upphörande af den från verken utgående tionde, afstå från verkens privilegier, äfvensom att, efter utredning häraf, gemensamt med Kommers-kollegium afgifva utlåtande rörande de vilkor, hvarunder tiondens upphörande för hvardera af de privilegierade verken skulle kunna medgifvas, hvilket utlåtande den 22 innevarande månad till Kongl. Maj:t inkommit.

45:o) Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 24 April 1867, angående befrielse för skeppare å inrikes gående fartyg och båtar att lägga till tullstation, belägen utanför destinationsorten. (32).

Sedan General-Tullstyrelsen, som medelst nådig remiss den 10 Maj 1867 erhållit förständigande att i ämnet sig yttra, uti skrifvelse den 28 December nästlidna år afgifvit förslag till ändring af Tull-stadgan uti den af Riksdagen antydda syftning,

har Kongl. Maj:t den 14 nästlidna Juni hufvudsakligen gillat samma förslag och derom utfärdat kungörelse.

46:o) af den 2 Maj 1868, angående upphörandet af arrendet utaf Sala silfververk m. m. (37).

Sedan Kongl. Maj:t medelst nådig remiss af den 22 Maj 1868 anbefallt Kommerskollegium att, sedan ej mindre intressenterna i Sala Bergslag blifvit genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Westmanlands län ånyo hörda, om och på hvilka vilkor de kunde finnas villiga att afstå från arrendet af silfververket, utan äfven i öfrigt erforderlig utredning af ämnet hos Kollegium egt rum, till Kongl. Maj:t inkomma med underdånigt utlåtande, har uppå framställning af Kollegium Kongl. Maj:t den 2 nästlidne Augusti meddelat åtskilliga närmare föreskrifter om sättet för verkställande af frågans utredning samt anbefallt Kammar-kollegium att deruti jemte Kommers-kollegium deltaga.

47:o) af den 9 Maj 1868, i fråga om förnyade stadganden rörande Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden. (52).

Uti detta ärende, som den 28 September 1869 blifvit öfverlemnadt till utlåtande af Kongl. Norska Regeringen, har, sedan bemälde Regering inkommit med yttrande i fråga om tullbehandlingen af varor, som på jernväg försändes från det ena af de förenade Rikena till det andra, och General-Tullstyrelsen blifvit deröfver hörd, Kongl. Maj:t den 12 sistlidne Oktober med hufvudsakligt gillande af det förslag Kongl. Norska Regeringen afgifvit låtit i ämnet utfärda nådig kungörelse; och har sedermera den Kongl. Norska Regeringens utlåtande uti öfriga delar af förevarande ärende den 28 innevarande månad inkommit och blifvit samma dag remitteradt till Kommerse-kollegium och General-Tullstyrelsen.

48:o af den 3 April 1869, angående kronobrefbäringens skiljande från jordbruket m. m. (25).

Sedan Kammar-kollegium, efter vederbörandes hörande, inkommit med underdånigt förslag rörande såväl sättet för kronobrefbäringens skiljande från jordbruket, som den ersättning, hvilken billigtvis kunde böra tilläggas dem, som af dylik brefbäring egt att hittills sig begagna, så har detta ärende den 7 sistlidne Oktober blifvit remitteradt till General-Poststyrelsens underdåniga utlåtande, hvilket ännu ej till Kongl. Maj:t inkommit.

49:o af den 7 Maj 1869, i fråga om ett nytt myntsystem, grundadt på guld. (48).

Sedan enligt förslag af den för ämnets utredning nedsatta komité nådig proposition om ändring af 72 § Regeringsformen varit vid innevarande års lagtima Riksdag aflåten, men af Riksdagen funnits icke böra bifallas, har någon vidare åtgärd i detta ärende icke vidtagits.

50:o af den 11 Maj 1869, angående beskattningen och tillverkningen af hvitbetsocker inom landet. (58).

Efter det Adjunkten i Kemi vid Kongl. Universitetet i Lund, J. Lang, hvilken, enligt uppdrag af Kommers-kollegium, i främmande länder inhemtat kännedom om derstädes använde methoder för beskattning af hvitbetsockertillverkningen, afgifvit redogörelse för sina derom gjorda iakttagelser, har Kongl. Maj:t under den 12 sistlidne Oktober uppdragit åt en kommission att i fråga om lämpligaste grunderna för ifrågavarande beskattning till Kongl. Maj:t afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu ej inkommit.

51:o af den 13 Maj 1869, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Sjunde Hufvudtitel. (78).

Det i anledning af denna skrifvelse från Öfver-direktören vid Mynt- och Kontrollverken infordrade utlåtande öfver Riksdagens förslag, att exemplar af vid Myntverket präglade mynt och medaljer skulle utlemnas till sådane större institutioner, som vore för allmänheten tillgängliga, har ej till Kongl. Maj:t inkommit.

52:o af den 13 Maj 1869, angående grundräntornas förvandling i penningar m. m. (82).

I anledning af Riksdagens i denna skrifvelse gjorda framställning om upphörande af Statsverkets magasins-, spanmåls- och brödbakningsrörelse, har Kongl. Maj:t efter vederbörande Embetsmyndigheters hörande till innevarande års lagtima Riksdag i ämnet aflåtit nådig proposition, hvilken besvarats uti Riksdagens underdåniga skrifvelse den 10 nästlidne Maj.

53:o af den 13 April 1870, angående försäljning af indragne kronoinspektorsbostället i Avesta. (10).

Sedan Kongl. Maj:t den 26 April 1870 anbefallt Kammar-kollegium att om ifrågavarande boställes försäljning å offentlig auktion föranstalta, och de blifvande auktionsanbuden Kongl. Maj:ts nådiga pröfning underställa, har Kongl. Maj:t, vid pröfning af sådant anbud den 10 Mars innevarande år, bemyndigat kollegium att å berörda boställe utfärda köpebref, så snart köpeskillingen blifvit erlagd.

54:o af den 13 April 1870, i fråga om bestämmande i penningar af arrendeafgifterna för Statens egendomar. (12).

Riksdagens genom förevarande underdåniga skrifvelse anmälda beslut har, sedan Kammar-kollegium och Stats-kontoret derom afgifvit underdånigt utlåtande, blifvit af Kongl. Maj:t den 14 Januari innevarande år i nåder gilladt och bemälde kollegier till underdånig efterrättelse meddeladt.

55:o af den 6 Maj 1870, angående nedsättning utaf porto för svar å telegram. (30).

I betraktande af hvad Telegrafstyrelsen uti infordradt underdånigt yttrande anfört, har Kongl. Maj:t, vid föredragning af detta ärende den 20 Januari innevarande år, förklarat Riksdagens omförmälda framställning icke kunna bifallas.

56:o af den 9 Maj 1870, angående de i Riksstaten uppförda indelta ränteanslag samt indelta och oindelta spanmålsanslagen. (33).

Sedan Stats-kontoret i ämnet afgifvit infordradt underdånigt förslag samt ej mindre Armé-förvaltningen och Förvaltningen af Sjöärendena än äfven Kammar-kollegium blifvit deröfver hörda, har den 5 Oktober 1871 utfärdats nådig kungörelse med föreskrifter för verkställighet af Kongl. Förordningen den 23 Juli 1869 angående förändring af grundräntan och kronotionde.

57:o af den 10 Maj 1870, angående befrielse för Skillinge fiskeläges åboer från erläggande af nu utgående afgäld till Borgmästaren i Kristianstad. (54).

Sedan Kammar-kollegium i anledning häraf i underdånighet afgifvit infordradt utlåtande, har Kongl. Maj:t, vid anmälan af detta ärende den 14 sistlidne Februari, funnit godt, innan detsamma till slutligt afgörande förekomme, anbefalla Sin Befallningshafvande i Kristianstads län att anskaffa och till Kongl. Maj:t insända karta i tomtskala öfver ifrågavarande lägenheter jemte uppgift å lägenheternas innehafvares namn och åtkomst äfvensom å skatternas nuvarande fördelning, hvilken karta och uppgift ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

58:o af den 12 Maj 1870, angående postväsendet. (57).

Innehållet af denna skrifvelse är med undantag af de delar, hvarom nådiga kungörelsen den 16 December 1870 handlar, fortfarande beroende på nådig pröfning, i sammanhang med frågan om utfärdande af en allmän poststadga.

Stockholm den 28 December 1871.

Henric Lovén.

7:o Kongl. Ecclesiastik-departementet.

59:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 26 April 1851, angående åtgärder för en förbättrad själavård i hufvudstaden. (60).

Sedan, till följd af nådig befallning, Öfverståthållare-embetet den 31 Mars 1863 till Kongl. Maj:t inkommit med ej mindre samtliga territorialförsamlingarnes underdåniga yttranden, än ock eget utlåtande rörande det af serskilt förordnade kommitterade afgifna förnyade yttrande i ämnet; så har Kongl. Maj:t vid underdånig föredragning den 1 December 1865 uti vissa delar af ifrågavarande ärende meddelat nådigt beslut, samt uti andra delar uppdragit åt Hof- samt Stockholms stads Consistorium att infordra de större församlingarnes yttranden och i nåder anbefallt bemälda Consistorier att afgifva underdånig berättelse om de åtgärder, som i ärendet vidtagas, äfvensom inkomma med underdånig hemställan i afseende å sådana frågor, som kunna böra utgöra föremål för Kongl. Maj:ts nådiga pröfning; och har sådant yttrande ännu icke från Stockholms stads Consistorium inkommit.

60:o af den 12 Juli 1851, angående afskaffande af handeln med apoteksprivilegier (94).

Vid

Vid underdånig föredragning den 22 December 1851 remitterades ärendet till Sundhets-kollegium, som den 25 Januari 1853 deröfver afgifvit underdånigt utlåtande.

Sedan Apotekare-societetens Direktion den 30 April 1863 inkommit med underdånig framställning i ämnet och Sundhets-kollegium den 29 påföljande December deröfver sig yttrat, har genom nådig remiss samma dag bemälda Direktion blifvit hörd i anledning af Sundhets-kollegii sistnämnda utlåtande och med yttrande den 15 November 1864 inkommit; hvarefter Kongl. Maj:t, som funnit Direktionens underdåniga förslag i dess dåvarande skick icke kunna bifallas, den 12 November 1869 beslutat låta lemna Direktionen tillfälle att, efter förnyad behörig behandling af detta ärende, till Kongl. Maj:t inkomma med ytterligare framställning i ämnet, till följd hvaraf Direktionen den 20 September 1870 inkommit med nytt förslag i ämnet, hvaröfver Kongl. Maj:t samma dag infordrat Sundhets-kollegii underdåniga utlåtande, hvilket den 1 Juli 1871 inkommit.

61:o af den 20 Maj 1857, angående undersökning af Kongl. och Hvitfeldska Stipendiigodsens tillstånd och förvaltning m. m. (77).

Vid ärendets föredragning den 9 sistlidne December, har Kongl. Maj:t, med förklarande, att stipendiihemmanens ifrågasatta upplåtande till åboerne under eganderätt icke kunde bifallas, tillika förordnat, att åborätt till dylikt hemman må under vissa vilkor kunna öfverlåtas på annan än medlem af gamla åbostammen samt tagas i mät för åbos gäld; äfvensom öfverlemnat frågan om förändrade föreskrifter för stipendii-inrättningens förvaltning till stipendii-kuratorernes förnyade behandling.

62:o af den 9 Mars 1858, angående behof af allmänna helsovårdens ordnande. (262).

Sedan en i nåder förordnad Komité inkommit med förslag till Lag angående sundhetsförhållandenas ordnande och Sundhets-kollegium deröfver sig yttrat, fann Kongl. Maj:t, vid underdånig föredragning den 30 Januari 1860, med pröfningen af bemälda Komités förslag i ämnet böra tillsvidare anstå; och har Revisions-sekreteraren Alb. Lindhagen, som, enligt Kongl. Maj:ts uppdrag, besökt åtskilliga städer dels inom, dels utom Sverige, i ändamål, bland annat, att i detta ämne inhemta tillgängliga upplysningar, utarbetat förslag till författning angående allmänna helsovården i riket, hvilket förslag den 31 December 1870 inkommit.

63:o af den 28 Januari 1863, angående utarbetande af förslag till Ecclesiastik Boställsordning (17).

Sedan Kongl. Maj:t den 13 Februari 1863 anbefallt Kammar-kollegium att utarbeta och till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till Förordning i den syftning Rikets Ständers ofvanberörda underdåniga skrifvelse angifver samt bemälda Kollegium den 24 Maj 1865 sådant förslag afgifvit; så har Kongl. Maj:t den 9 påföljande Juni i nåder förordnat, att samtliga Domkapitel i riket skulle, efter det vederbörande presterskap kontraktsvis blifvit hördt, med dess och egna underdåniga ut-

låtanden i ämnet till Kongl. Maj:t inkomma; hvarefter och sedan omförmälda från Domkapitlen infordrade yttranden inkommit och Kongl. Maj:ts samtlige Befallningshafvande, till följd af nådig befallning, jemväl i ämnet sig yttrat, Kammar-kollegium den 16 Juli 1867 afgifvit anbefaldt förnyadt utlåtande i frågan.

64:o af den 26 Mars 1863, angående tillägg i Kongl. Förordningen den 13 Juli 1853 om fattigvården i riket. (64).

Afgjord i sammanhang med N:o 15 (se nedan).

65:o af den 11 April 1863, angående utredning, om och på hvilka vilkor åboerne å de Wisingsö skolegodshemman, som äro af krononatur, må kunna förvärfva eganderätt till dessa hemman. (77).

Sedan ifrågavarande utredning skett, har Kongl. Maj:t, vid ärendets föredragning den 9 sistlidne December, förklarat Domkapitlet i Wexiö ega att, derest åbo å skolegodshemman af krononatur framställer anbud å skatteköp deraf, som befinnes för Wisingsöfonden och dess ändamål fördelaktigt, derom hos Kongl. Maj:t göra anmälan.

66:o af den 16 Maj 1863, angående ändring, i afseende på anställande af Medicine Kandidat- och Licentiat-examen, af 1861 års stadgar för Karolinska Medico-Kirurgiska Institutet. (88).

Kongl. Maj:t har den 11 September 1863 anbefallt Kanslers-embetet vid Upsala Universitet att, efter vederbörandes hörande, i ämnet afgifva underdånigt utlåtande, hvilket den 4 April 1865 till Kongl. Maj:t inkommit.

67:o af den 12 Juni 1866, i fråga om indragning af de s. k. Prebendepastoraten (72).

Sedan Kongl. Maj:t den 2 November 1866 infordrat samtliga Domkapitels underdåniga utlåtanden i ämnet samt dessa till Kongl. Maj:t inkommit och Kanslersembetet vid rikets Universitet, till följd af nådig befallning den 9 April 1867, med underdånigt utlåtande den 23 Juli 1868 inkommit, har Kongl. Maj:t öfver denna fråga inhemtat allmänna kyrkomötets yttrande, hvilket den 24 påföljande September afgifvits.

68:o af den 18 Juni 1866, angående förändradt sätt för röstberäkning vid Prestval, äfvensom vid tillsättande af Folkskolelärare, Organister, Klockare och annan Kyrkobetjening. (86).

Kongl. Maj:t har den 6 Juli 1866 häröfver infordrat samtliga Domkapitels, äfvensom Hof- och Stockholms stads Konsistorii underdåniga utlåtanden, hvilka ock till Kongl. Maj:t inkommit; och har detta ärende blifvit den 5 Januari 1869 öfverlemnadt till behandling af den för revision af Kyrkolagen förordnade Komité.

69:o af den 20 Juni 1866, angående ändring i Kongl. Förordningen om fattigvården i riket den 13 Juli 1853. (117).

Afgjord i sammanhang med N:o 15 (se nedan).

70:o af den 24 April 1867, angående upphäfvande af stadgandet om hembjudande af till skatte försålda hospitalshemman, då de försäljas utom börd. (30).

Kongl. Maj:t har den 10 Maj 1867 häröfver i nåder infordrat Serafimer-Ordens-Gillets underdåniga utlåtande, hvilket den 11 Maj 1869 till Kongl. Maj:t inkommit; hvarefter Kongl. Maj:t den 25 påföljande November i ämnet infordrat Kammar-kollegii underdåniga utlåtande, som till Kongl. Maj:t inkommit den 25 Oktober 1870.

71:o af den 14 Maj 1867, angående ändring i gällande stadganden om prest- och pastoralexamina, samt om andra vilkor för presterlig befordran. (91).

Sedan denna underdåniga skrifvelse, jemte från vederbörande infordrade utlåtanden i ämnet, blifvit den 13 Augusti 1868 från Justitie- till Ecclesiastik-departementet öfverlemnade, har Kongl. Maj:t den 21 i samma månad häröfver inhemtat underdånigt utlåtande från allmänna kyrkomötet, hvilket utlåtande den 12 påföljande Oktober inkommit; och har Kongl. Maj:t den 5 Januari 1869 öfverlemnat detta ärende till behandling af den för revision af Kyrkolagen förordnade Komité.

72:o af den 7 Maj 1869, angående Theater-censurens upphörande. (50).

Kongl. Maj:t har vid underdånig föredragning den 21 Oktober 1869 i nåder anbefallt Öfverståthållare-embetet och Kongl. Maj:ts samtlige Befallningshafvande att häröfver afgifva underdåniga utlåtanden, hvilka ock till Kongl. Maj:t inkommit.

73:o af den 13 Maj 1869, om revision af Kongl. Förordningen om fattigvården och Stadgan rörande försvarslöse m. m. (69).

Sedan ärendet i hvad angår Stadgan rörande försvarslöse m. m. blifvit den 20 Mars 1871 öfverlemnadt till Justitie-departementets behandling, har Kongl. Maj:t den 9 Juni samma år låtit utfärda nådig Förordning angående fattigvården.

74:o af den 10 Maj 1870, angående afskaffande af åtskilliga från kyrkorna i de provinser, som fordom tillhört Danska monarkien, utgående afgifter. (53).

Den 17 Juni 1870 har Kongl. Maj:t i nåder anbefallt Kammar-kollegium, att, efter vederbörandes hörande, häröfver afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

75:o af den 13 Maj 1870, angående revision af Stadgan för rikets elementarläroverk. (64).

Kongl. Maj:t har den 21 Oktober 1870 i nåder förordnat en Komité, som har att verkställa revision af nämnda Stadga och de serskilda tid efter annan meddelade föreskrifter rörande denna Stadgas tillämpning.

Tabell, utvisande, hvarest åtgärderna i anledning af de vid lagtima Riksdagen år 1871 aflåtna, i 10 Samlingen af Bihanget till Kamrarnes protokoll för samma riksdag införda skrifvelser finnas upptagna i Stats-departementens afgifna förteckningar.

(Första siffertalet betecknar skrifvelsens nummer i ofvanberörda samling, och det senare talet nummern i förenämnda förteckningar.)

1	1	23	7	45	19	67	84
2	2	24	11	46	24	68	14
3	*)	25	49	47	35	69	15, 22, 25, 40
4	*)	26	32	48	59	70	41
5	**)	27	50	49	82	71	83
6	72	28	51	50	20, 27, 61	72	74
7	47	29	9	51	10	73	85
8	48	30	52	52	60	74	42
9	*)	31	53	53	36	75	73
10	*)	32	17, 46, 54	54	37	76	67
11	*)	33	80	55	79	77	86
12	*)	34	18	56	***)	78	71
13	*)	35	55	57	62	79	68
14	*)	36	56	58	63	80	69
15	28	37	23	59	38	81	70
16	3	38	81	60	64	82	43
17	4	39	57	61	65	83	44
18	29	40	33	62	39	84	75
19	5	41	34	63	21, 26	85	76
20	6	42	58	64	66	86	45
21	30	43	8	65	12	87	77
22	31	44	16	66	13	88	78

*) Utfärdade förordnanden.
**) Skrifvelse till Herrar Fullmäktige i Riksgäldskontoret.
***) Skrifvelse till Herrar Fullmäktige i Riksbanken.

Till

Riksdagen.

Berättelse

af

Kommitterade för Tryckfrihetens vård
år 1872.

Sedan sistförflutna lagtima Riksdags början har något ärende icke blifvit till Kommitterades handläggning anmäldt; hvilket Kommitterade härmed skolat hos Riksdagen tillkännagifva.

Stockholm den 15 Januari 1872.

N. A. FRÖMAN.

BROR EM. HILDEBRAND.
JOHAN ER. RYDQVIST.
CARL J. SCHÖNING.

J. J. NORDSTRÖM.
J. ARRHENIUS.
FRITH. GRAFSTRÖM.

O. R. Themptander.
